

మే 01-15, 2022

సంపుటి 02, సంచిక 12

తెలంగాణ జాగ్రత్త

(మే దీ)
కార్యక దినోత్సవ
సుభాకాంక్షలు

విశ్వకవి రహింద్రనాథ్ తాగుార్

(ఫే 7, 1861 - అగస్టు 7, 1941)

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా వుంటుందో,
ఎక్కడ మనుషులు తలలెత్తి తిరుగుతారో,
ఎక్కడ జ్ఞానం విలివిగా వెలుస్తుందో,
ఆ స్వచ్ఛా స్వర్గానికి, తండ్రి, నా దేశాన్ని మేలొడులు!

Printed, Published and Owned by : KALVAKUNTLA KAVITHA

Printed at : HARSHITHA PRINTERS, Khairatabad, Hyderabad - 500 004.

Published at : TELANGANA JAGRUTHI, Pasham Amruthaaram Residency, H.No. 1-2-234/13/46/4, 3rd Floor,
Near NTR Stadium Aravind Nagar, Domalguda, Hyderabad - 500 029. Telangana State.

Editor : KALVAKUNTLA KAVITHA

04

వన్నెల రాత్రిలోని అంతరంగ
రెపరెపలకు అద్దం పట్టిన గోపగాని
కవిత... “వన్నెల రాత్రిలో కాసేపు”

15

నాటి వాయిద్యాల ప్రశ్ని చెప్పిన
రాపుల కిరణ్యాయి “అలుకుపూత”
కథ...

28

శ్రీదేవి చిత్రించిన నిండుకుండ
లాంటి స్త్రీ మమకారం
“కడవరకూ”...

05

నాటి పోలీసు జాలుంను బెట్టంకొండ
నరసింహచార్యులు చిత్రించిన
కథ.. “సీయాసి సఫలు”

35

గానకళతో అలరించిన స్త్రీ చాతుర్యం
తెలిపిన రూపుకుమార్ అనువాద
కథ... “షాహ్ గారి ఉంపుడుగత్తే”

09

తెలంగాణ కథల్లో స్త్రీవాదం
పరించామాన్ని తెలిపిన
త్రివేణి వ్యాసం...

31

ఎదిరి చూపుల ఇంటి గుమ్మం.... నిలచే
పరావలయాన్ని విశ్లేషించిన ముదిగాండ
శివప్రసాద్ పుస్తక పరిచయం...

42

జీవితానికి, సముద్రానికి
అభేదం చేపే బుర్ర
మధుమాదన్ రెడ్డి కవిత
“కడలి నడకలు”

సమచరిత్ర కారునికి సత్యనారాయణ
రాజు పద్య ప్రశంస
“ఓ శ్రీ పరస్యత్తే నమః”.... పేజీ 02

పిండి జల్లెడ బతుకుల్ని గురించిన కవి
ఆవేదనను దోసిటపడుతున్న దాసరాజు
రామారావు వ్యాసం కాలం ముందు
కత్తులు దింపాడ్డంటున్న కవి ... పేజీ 39

అన్నపరం దేవేందర్తో
గాజోజు నాగభూషణం ఈ పక్షం
ముఖాముఖి .... పేజీ 25

సంచార బతుకుల వైన్యాన్ని చిత్రించిన
దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తిని ఆవిష్కరించిన
శీలం ... పేజీ 21

జీవితమొక సంఘర్షణ అని చాటే రంగినేని
పరిచయం “తెలంగాణ మట్టి పరిమళం”
వ్యాసం... పేజీ 43

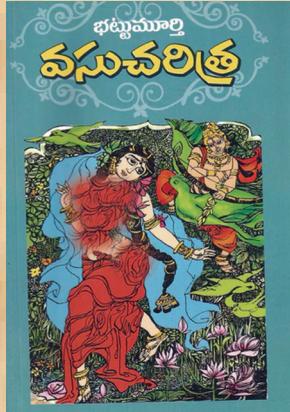
జీవితంలో సఫలం కావాలంటే ఎలా
ఉండాలో చెప్పిన గురుమూర్తి కథ.. పేజీ 29

ఇంకా... మరెన్నో కవితలు, సాహితీ శిఖరం,
సమాజం, పుస్తక పరిచయం, స్వీకారం..
మొదలైనవి...

ఓం శ్రీ సరస్వత్తే నమః

రామరాజబ్ధాష్టమిదు (భట్టు మూల్తి)

నాటి ఆదిలాబాద్ జిల్లా
బెల్లంపల్లిలో స్త్రినివాసిగా ఉన్న
శ్రీ యద్రా సత్యనారాయణ రాజు
22-09-1923లో నాటి ఉమ్మడి
కరీంవగర్ జిల్లా గట్టేపల్లి
గ్రామంలో జన్మించారు.
ఇంటిపేరుతో ప్రసిద్ధులైన
గట్టేపల్లి సత్యనారాయణరాజుకు
వీరు అస్యగారు. ఇద్దరి పేర్లు
ఒకటే కావడం విశేషం. యద్రా
సత్యనారాయణరాజు గారి ఈ
ఖండకృతి వారి కుమారులు
యద్రా శ్రీధర్ రాజు గారి వల్ల,
ఇటీవల వెలుగు చూసింది.
గాడీరితుతో కొనసాగే వీరి
పద్మాలు పండితాకర్ణకాలు.

- ఓ॥ వాలదు నాదు భాష కవిసత్తమ! నీ కవితా సుధా ధునీ లోల తరంగ జాల, మవలోకన మాత్రమెగాని, యందులో దేలుచు నోలలాడగల ధీరత తద్రసముక్క దోసుడున్ గ్రోలడి శక్తి లేక నెటు గూర్చిద కైతల నీ ప్రభావమున్
- శ॥ సంగీతంబును, సాహితీ సుమములన్ శబ్ద ప్రయుక్తంబుగా సిగారించితివాంద్ర కావ్యరమణీన్ శ్లోషోక్కలంబల్చి సర్వాగానందత చేయుసత్కృతులు నీ ప్రావీణ్యతన్ కల్పనా రంగంబందలి ప్రోస్నతంబుగాని విభ్రాంతాత్ములైరెంతయున్
- మ॥ వసుచారిత్రము కావ్యరాజములలో ప్రాఢంబు, పద్యబుంలన్ దసమాన ప్రతి భార్త కల్పనలు శయ్య శిల్ప వైచిత్రి దీ ర్షా సమాసోక్త రస ప్రవాహము కథారమ్య ధ్వని శ్లేష లీ వసుధన్ నీ సములైన వారెవరు విద్వన్మండలాభండలా
- చ॥ సరసుడు రామకృష్ణుడబిశంసన జేసెను నిన్నటంచు కొందరు కవి రాజ చంద్రులు, యధార్థ మెరుంగక, నీరసంబులో, చరితములల్లి లోకమున, చాటినేమి, పవిత్రమైన నీ సరణికి, కావ్య రాజములు, సాక్షము మూర్తి కపీంద్ర ధీమణి!
- శ. నానాసూన వితాన వాసనల విన్నాణంపు పద్యంబుకై భూసాధుండు బహూకరింప నహాహ భూపాల కొన్నంతె యిందినారంబుల లాభమేమియని రక్తిన్ రామ కృష్ణుండునిన్ నూనత్యం బొనరించెనా, యివియే కన్నుల్ లేని చారిత్రముల్

తెలంగాణ జాగ్రత్త తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

01-15 मे, 2022

సంపుటి 02

సంచిక 12

శ్రీమతి కల్యకుంట్ల కవిత ఎడిటర్

దా॥ కాంచనపల్లి గోరా.
అసోనియేట్ ఎడిటర్
9676096614

ఎడిటోరియల్ బోర్డు :
ఘనపురం దేవేందర్
రంగు పవీనాచారి

“ కార్కి స్వహతో తంగేదు

“పో రాడితే పోయేదెమి లేదు బానిస సంకెళ్లు తప్ప..”

ప్రపంచ కార్బూకులారా ఏకంకండి

ఈ నాలుగు మాటలు కలిగించిన స్వార్థి అసాధారణం. మేడె అనేది కార్బైడ్ కులకు మాత్రమే కాక ప్రపంచ మానవులందరికి స్వీర్దాయకుమొను దినం. ప్రపంచ కార్బైడులు అనే పదప్రయోగం ఒకరకంగా ప్రపంచ మానవశ్శకతను సూచించేదే. ప్రపంచ కార్బైడులు ఏకం కావాలి. ప్రపంచ వెట్టబడిదారులను ఎదిరించాలి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా సామువాదం సాపీంచగలగాలి అనుదే దాని సారాంశం.

సామ్యజీవితం నిజంగా ఎంత గొప్ప స్వప్సన? అంతరాలతో మనిషి ఎంత క్షభితుడేతున్నాడు? ఈ అంతరాలు లేని ఒక సమాజాన్ని డోహించడమే మనసుకు పులకింత కలిగిస్తుంది. ఏ రకమైన ఆదర్శమైనా ఆచరణకు వచ్చేసురికి ఎండమావి అయిపోవడం మనకు తెలుస్తున్నే ఉంది. స్వార్థయుగం అనే ప్రభూతి కొన్ని కాలాలకు ఉన్నా అది పాక్షిక దృక్షథంగానే కనిపొందింది. ఈ అంశం మేడేకి అన్వయిస్తే కొంత నిరాశ కలుగకపోదు. కాగా మానవుడు ఆశాజీవి. ముందడుగు అతని వైజనం. ఈ లక్షణమే అతనితో ఇస్తి ఉధ్యమాలు చేయించింది. సామ్యవాదం, బంగారు భవితలాంటి కలలు కనేలాగ చేస్తున్నది.

మహాకవి శ్రీశ్రీ చెప్పినట్టు “గనిలో... వనిలో... కార్డానాలో...” స్వేదం స్విచే కార్డికులను ఒక్క త్రాటాటైని లిపిపేందుకు ప్రయత్నం చేసిన శక్తిపంత్రొన కవితాపాదాలు మొదట ఉటంకించినవి. 1848లో కమ్మున్యానిస్టు మ్యాన్‌ఫెస్టోలో మార్క్ష్యూ, ఎంగిల్స్కు సారాంశాలనదిగిన ఈ మాటలు మనుషులందరూ సమానంగా గౌరవప్రదంగా బతకడానికి ఒక నూతన ప్రవంచాన్ని నిర్మిచే సాధనాలు. అట్లాంటి కొత్త సమాజాన్ని ఆవిష్కరించడం మొదటి దశ మరో 70 ఏళ్ళలో సాధ్యమైంది. 1917లో రష్యా అప్పటి రాచరిక వ్యవస్థను కూలద్రోసి కార్బ్రూక నాయకత్వానికి పీట వేసింది. లెనిన్ సారథ్యంలో కార్బ్రూక ప్రభుత్వం ఏర్పడింది.

బోల్పినికి విషపున భారతదేశాన్ని చాలా ఉత్సేధించింది. తెలంగాణ లేక తెలుగు సాహితీలోకంలో కూడా ఇది బలంగా ప్రతిష్ఠితించింది.

గర్జించు రష్యా... గాండ్రించు రష్యా అని ఈ విషయం కవితారచనకు స్వార్థినిచ్చింది. ఉన్నవ ‘మాలపల్లి’ నవలలో తక్కుళ్ళ జగ్గడు అనే వేంకటదాసు రష్యానిష్టవం గురించి ఆర్తిగా మాట్లాడుతాడు.

క్రమంగా 1930-40 ప్రాంతంలో భారతదేశంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ రూపుదిద్దుకొంది. అధ్యుదయ రచయితల సంఘం, ప్రజానాటుమండలి, దాశరథి, శ్రీశ్రీ, ఆరుద్ర లాంటి కవులు, కొడవటిగంటి కుటుంబరావు, మహిధర రామోహన్ రావు, బోల్లిముంత శివరామకృష్ణ ఆళ్ళారుస్వామి, దాశరథి రంగాచార్య వంటి నవలాకారులు, కథకులు, తెలుగు సమాజం మీద బలమైన ముద్ర వేశారు. తరువాత అల్లం రాజయ్ 1978లో రాసిన రాజ్ కథ, సింగరేణి కార్పూకుల చైతన్యానికి ప్రతీక. ‘సల్కలువలు’ లాంటి కథా సంకలనాలు కార్పూక స్విప్సు బలంగా చిత్రించినది.

ఈ విధంగా దశలవారీగా తెలంగాణ సాహిత్యం కారికృత వర్గపుసును చిత్రించింది. అడ్డు లక్ష్మీపతి, గౌరసు జగదీశ్వర్, పెద్దింటి అశోక్కుమార్లాంటి కథకులు బలమైన సూర్యకి పాదులుగా నిలిచారు.

“ఆధునిక కాలంలోనని అప్పిత్తువాదాలన్నీ వాటికి మూల స్వభావం. శ్రమ శక్తిని గుర్తించడం ఒకరకంగా ఈనాటి సాపేక్షత యుగలక్ష్ణంా.

మేడె సందర్భంగా ఈ స్పృష్టా మరింత వికసించాలని తంగేడు ఆకాంక్షిస్తున్నది.

ఈ త్రోవలో వెళ్లే రచనలకు ఆహ్వానం పలుకుతున్నది.

సమస్త కార్యక లోకానికి, సమస్త స్వేదజీవులకు మా మేడె శుభాకాంక్షలు.

ପ୍ରକାଶିତ ଦିନ: ୧୫ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୨୩

Sales
Suzanne

వెన్నెల రాత్రిలో కాసేపు...!

గోవగాని రవీందర్, 94409 79882

నిర్మలమైన ఆకాశంలో ప్రవహిస్తున్న వెన్నెల
ఎన్నెన్నీ ఆలోచనలకు ఊహిరి పోస్తున్నది
గూడుకట్టుకున్న దిగులు మేఘాలను
వరింప చేయడానికి తండ్రాడుతున్నది
పరుగు పందెంలో పోటీపడుతున్నట్లుగా
జాబిలి వేగంగా పరిగెడుతున్నది
ప్రశాంతతను ఆస్త్రాదించకుండానే
మనసు కలవర పాటుకు గురువుతున్నది
చింతనాత్మకమైన అలజడిలో
తనపంతా అల్లుకుపోయిన వెన్నెల కిరణాల్లో
అంతరంగం తెరచాపలా కదులుతున్నది..!

ఒక జీవితాన్ని మధించడమంటే
మాటలు చెప్పించంత సులువైతే కాదు
అమానవీయమైన దుశ్శర్యలకు
ఎంతగా కరిగిపోయి ఉంటాము
వెన్నెలంతున్న చీకటిని ఆపనట్లుగా
జీవన సారాన్ని మోస్తూనే
గమనం చేయక తప్పదు కదా..!

వెన్నెల అందాల అద్భుత దృశ్యాన్ని
ఎన్నటికీ మరువవట్లుగానే
కొన్ని దృశ్యాలు కళ్ళ ముందు
నిరంతరం రగులుతూనే ఉంటాయి
తలవంచని సంస్కారాన్ని నేర్చిన
మానవీయ గురువుల అక్షరాలు
పిడికడు అనుభూతులకు
అర్థవంతమైన వాక్యాలను అల్లుతున్నాయి..!

గాఢంగా నిద్రపోతున్న మనమలు
సందడి లేకున్న పశ్చలు
కాపలా సైనికుల్లాగున్న చెట్లు
ఆరిపోకుండా వెలుగుతున్న దీపాలు
రేపటి ఉపోదయానికి ఇప్పటి నుండే
విచ్ఛికోవడానికి సిద్ధమవుతున్న పూలు
మిఱుకు మిఱుకు మంటున్న నశ్శత్రాల కాంతిలో
పౌయలు పోతున్న వెన్నెల వెలుగులో
సాలోచనలు సాగుతున్నాయి జీవనదిలా
నిత్య సమస్యల సమరాల మధ్య
వెన్నెల రాత్రిలో కాసేపు తడపడమంటే
ఉత్సాహాభరితమైన గమ్యానికి దిక్కుచేచి..!

సియాసీ సభలు

నాటి గ్రామాలలో నిజాం ప్రభుత్వంపై రగడ...

బెల్లంకొండ
నరసింహచార్యులు

రండు దినములైంది. ఆ వూరిలో ఎంత వెతికినా ఒక్క కోడి అయినా దొరకలేదు. అమీన్ సాఱు కోరిక తీరలేదు. ఊరిలో నిలబట్టి తలొకరికి చెంపవాత పెట్టినాడు. రైతులు ఒకరిలో ఒకరు మాటలాడుకొని పరికాపుల బండకు పోయి బలిసిన కోడిని లేవడానికి సాముల బండ నించి బయలుపెడలినారు. ఆ వూరికి ఈ వూరికి చుట్టరికాలు ఎక్కువ. ఒక మాట మీద నిలబడే వారూ ఆ వూరిలోన్నా, ఈ వూరిలోన్నా సమానంగా యున్నారు. అయిననూ పరికాపుల బండలో నాలుగు వందల ఇండ్లు వుంటయి. ఇరవై కోమట్లు కుటుంబాలు, ఇరవై రెడ్డ కుటుంబాలు బతకవచ్చిన శ్రీ వైష్ణవుల కుటుంబము, స్తానికత్వం వున్న అధికార రాజ్యాలిత్వమైన పది పురోపొత కుటుంబాలు, ప్రభువుల కార్యాలు నెరిపే కరణాలు, దేశ్యాంధ్యలు, మామిళ్ళ, జామ తోటలు కలిగి పెద్దపెద్ద గచ్చబాపులు విశాల భవంతులు కలిగిన సలాం జాగీరుదారులు, రొండు వందలు కాపు కష్టం చేసుకునే వారి ఇండ్లు, నూరు మాల, మాదిగహారివి, తక్కినవి ఇతర జాతులని ఇండ్లు వుంటయి.

సాముల బండ మూడువందల ఇండ్లు గల చిన్నవురు. దొంతి వారి యేలుబడిలో నర్సాపురం మైబేలి చెప్పుచేతలో చివరకు మైదానంలో రాజులు విశాల భవంతులు కలిగిన సలాం జాగీరుదారులు, రొండు వందలు కాపు కష్టం చేసుకునే వారి ఇండ్లు, నూరు మాల, మాదిగహారివి, తక్కినవి ఇతర జాతులని ఇండ్లు వుంటయి.

సాముల బండ మూడువందల ఇండ్లు గల చిన్నవురు. దొంతి వారి యేలుబడిలో నర్సాపురం మైబేలి చెప్పుచేతలో చివరకు మైదానంలో రాజులు విశాల భవంతులు కలిగిన సలాం జాగీరుదారులు, రొండు వందలు కాపు కష్టం చేసుకునే వారి ఇండ్లు, నూరు మాల, మాదిగహారివి, తక్కినవి ఇతర జాతులని ఇండ్లు వుంటయి.

రచయిత గులంచి...

క్రి.శే. బెల్లంకొండ నరసింహచార్యులు (1896-1947) : తూస్తాన్ సమీపంలోని వడ్డెపల్లి గ్రామంలో జన్మించారు. అష్టవానులుగా ప్రసిద్ధులు. దేశబంధు' అనే పత్రికను దాదాపు మూడు సంవత్సరాలు నడిపారు. నిజాం వ్యతిరేక పోరాటంలో చురుకైన పాత పోషించారు. 'ఆంధ్ర రామాత్మమేధం', 'ఆంధ్ర విశ్వ గుణదర్శనం', 'చారుమతి పరిణయం', 'కీచకవథ', 'కనకసేన విజయం', 'రాజపూంసోపాఖ్యానం', 'చీనాసుందరి' నవల వీరి ప్రసిద్ధ రచనలు.

అధిపత్యంలో భవిష్యత్తు అరచేతుల ప్రాణాలు పెట్టుకొని ఉన్నది.

చెరువు దిగితే పరికాపుల బండ రాజయ్య ఎదురుగా వచ్చినాడు. చెప్పకుండ చెయ్యకుండ ఇదేం రాకయని ఆశ్చర్యంగా అడిగినాడు రాజయ్య. అమీన్ సాబ్ అజ్ఞ మంచి కోళ్ళు కావలె, లేనిచో రిక్కపూస్తాల వూరు విడిచిపోలేము దిగులుతో అన్నాడు శేఖరము. వైశాఖ మాసమనిన్నా అంగ్రేజీపారికి చక్కని మామిళ్ళు కొనిపోయి ఇచ్చుటకు పట్టం జాగీర్లు, దౌరలు, పటేళ్ళు వూరిలో తిష్పుచేసినారు. ఇక్కడ ఏ ఇంట వెతికినా కోడి రెక్కలయిననూ దొరకవు.

ఇంకనూ నిరాశయేనా? నిరాశపడకు. నీకొక రహస్యము చెవిన వేసేదను.

అది యేమిటి?

ఈ ఊరికి శ్రీనివాసాచార్యులనే అయ్యగారు వచ్చియున్నాడు. గుడిపూజ

ఒకటే కాదు. మాపటికి భక్తజనుల హరికథ, ఏకాదశి, పున్మితి అమావాస్యల నాడు భజనలు చేయుచున్నవాడు.

గుడికింద అద్దెకరం చాలీచాలని భూమియున్నది.

పోయినేడు కరువున అరిష్ట పూజలని రోజుకొక ఇంటివారు పూజలు చేయించి, అన్నపర్బత్రణం చేయించినరు. పురోహితులకు ఆయనంటే చాలా ఆగ్రహం. ఏ శాప్రంలో చెప్పినిది చేయడం యొందుకని వారి రంధ్రి. బ్రూహ్మణ దానం, గోదానం, భూదానం, స్వర్ణదానం చేయాలని వారు సూచించిన వెంటనే ఆ వూరి దొరలకు గురి కుదరలేదు.

“ఇదంతా ఎందుకు చెప్పుము! కోళ్ళ కావలయిను ఇప్పుడు...” మరేదో పట్టకబోయాడు.

“ఆ విషయం చేపే ముందు చాలా విషయాలు గ్రహించాలి. ఓపిక పట్టుము”.

అక్కడన్న బూరుగు వ్యక్తం క్రింద తూమురాత మీద కూర్చున్నందము. మీ

వూరిలో చర్చించు విషయములు
పెక్కుగా కలవు.

నా అయ్యగారు కష్టకాలమున వూరిని
ఆదుకొనుటయే కాదు. చాలా క్రొత్త
విషయములు చెప్పుచూ హరికథలూ
దేవాలయ కార్యక్రమములు
నిర్వహించుచున్నాడు.

రంగంప్యాటు, జ్యోగిప్యాటు, అందవోలు,
టేకుమళ్ళ, పాట్లుంచెరు, భిక్కనారు
పర్యంతము దేవాలయాలలో పలు
భక్తులను పలు కార్యక్రమములకు
సమాయత్తం చేయుంచి యా సియాసీ
సభలకు యోచన చేయుచున్నాడు. ఇది
బ్రహ్మ రఘ్యము సుమ.

“సియాసి సభలు అంటే?”

“నిజము రక్కసి ఫర్మానాలను
భిక్కరించి మెరులుకోను పూష్టము”.

“ధిక్కరించి బతుకుతామా?”

“బతికినన్ని దినములైనను చాలు
వూరు వాడ కదిలితే. టొరిలోపల వారి
కుటుంబాలు మూడు వందలకు పైగా
మన వారలు ఒక్కటి కావలయు”నని
చెప్పియున్నాడు.

“అది అట్లుంచుము. మనకు కోళ్ళ
సంగతి...”

“శ్రీనివాసాచార్యులు పది కోళ్ళను
కమ్మి యున్నాడు. మా వూరు ఫలానా
అని

చెప్పి అమీనొబు దెబ్బలస్తే చూసి
మార్గం చెప్పుమను... వూరి ప్రవేశం
అయిన వెంటనే కుడిపక్క గుడి వెనక
అతని నివాసగృహము”.

★ ★ ★

రీకు రాకున నలుగురు అయ్యగారి
వద్దనించి సెలవు తీసుకొని
వెళ్ళిపోయినారు. రాజయ్యతో సహా
పదుగురు శ్రీనివాసాచార్యులకు దండం
పెట్టినారు.

“పంచదాసుడను దండ
ప్రణామముల అయ్యగున్నని
ప్రతిదండము సమర్పించెను. మీదుగా
చల్లగా నూరెండ్లు బతకాలె”.

“ఏమి కావలయును ఏపూరి
వారలు?”

“నేను రాజయ్య వీడు రాయగడ
సత్తినారి, పెంటి, నర్సి అయ్యగారూ!
మాది పాములబండ. రెండు దినములుగా
అమీన్ సాబ్ కోళ్ళ కొరకు ఆజ్ఞ
చేయుచుండిరి. వూరినందు దొరకక ఈ
పూరికి వచ్చితిమి. వూరు, వాడ
చెప్పుకొనగా మీ సహాయము కొరకు
వచ్చితిమి”.

“సరియైనచోటకే వచ్చితిరి”

“ఆ బావి దగ్గర కాళ్ళు కడుగుకొని
ఈ కుండలో నీరు త్రాగుము. సేద
తీర్చుకొండి, కోడినిచ్చి పంపెదను” అని
అనెను శ్రీనివాసాచార్యులు.

అప్పటికి సమయం మధ్యాహ్నము
మండుటెండ జాము నిగిలిగలాడుచున్నది.
ఆకలితో వచ్చినవారిని వదలి కడుపులు
నింపుకొనుట ఇష్టము కాక పొద్దటి
ఆరగింపు పులిపొలార సాండెలు కలిపిన
తాంబాలము తీసి చూసి ఉంరి పటేళ్ళ,
మాలీ పటేల్, పోలీన్ పటేల్ కరణాలు
అందరి ఇండ్లకు పంచగా నిగిలినది తలా
పిడికెడు అయిననూ సరిపడుతుంది అని
తలంచి అందున సాండెలు కలపడము
వలన కడుపు నిండుతుంది. ఆరేడు
దొప్పలలో నింపి ఇచ్చేను.

రాజయ్యతో సహా ఆరుగురు తమ
దొప్పలయందు ప్రసాదం తీసుకొని వాకిలి
మొకాన పోబోయిరి.

“కాదు అది తప్ప. లోపల కూర్చోని
సేవించెదము. రండి!” అని పిలిచెను.

ఆశ్వర్యంగా వారు లోనికి వచ్చినారు.
“వెట్టి బానిస బతుకుల నించి
బయటకు మార్గం వెతకాలి. మనం
బయటకు పోతే అంతా వృధా, బయటకు

వెళ్ళకూడదు. మనం కలిసి
భజింతము... వర్ష వైశమ్యములు
ఆవలకు మనుష్యులు
లోనకు రావలయును”.

“అయ్యగారు, మీ
గురించి చాలా
తెలుసుకున్నాము.
పూజారి అయిపుండి
మమ్ములను
కలుపుకుంటిరా? దేవుడు
ఏమి చెప్పేను? ఇల్ల
పైలపడిసోదా?”

“అయ్యా! ఎంతమాట.
పుట్టుక పైల, చావు పైల,
మట్టి పైల, మనం
మనుషులం పైల కాము.
దేవుడు చెప్పింది ముక్కి.
గజేంద్రుని మొసలి పట్టుకుంటే

కాలు విదిలించి బయటకు లాగుచూ పోరినది. చివరకు చక్రము గల శ్రీకృష్ణుడై పిలిచినది. కృష్ణుని చక్రాయుధము కదా ముక్కి కలిగించినది. మనమునూ అంతే. మనమునూ ముక్కి మార్ఘము చూసుకొనవలెను”.

“ముక్కి అనగా ఏమి?” నర్జి నోరు విప్పినాడు.

“అనగా ఇప్పుడున్న భయానక పరిస్థితులను తోలిగించుకొని బయటపడుట ముక్కియే యనబడును”.

“ఇప్పుడు ఎటువంటి ముక్కి కోరుట ఉచితము? తిండి గింజలు లేని కరువు కాలము ముక్కికి ఎవరు వత్తురు?” రాజయు సత్తితో అన్నడు.

“పెద్దోళ్ళ మీదికి ఎదురుపోతే బతుకనిస్తూరా అయ్యగారు?”

“హూరిల అయ్య, అవ్యాలకు తోప్ప జాపాలె, మమ్ములను సయిస్తా? సర్యం కోల్పోయి వున్నాము” అన్నడు పెంటయ్య.

అయ్యగారు గస్తి నిపాన్ 53 గురించిన్నా వెట్టిచాకిరి తత్పము గురించిన్నా బోధించినాడు. కూలి ఇస్తేనే పనులు చేయాలని చెప్పినాడు.

“సరె, ఇవాళ సాయంత్రము ఈ హూరిలో రేపు సాయంత్రము మీ హూరిలో ‘కీచకవధ’ ఉత్తర గోగ్రాణము హరికథ కథనము, భక్తజనలకు ప్రసాద వితరణము యున్నది. హూరిలో చాటింపు చేయు” మని చెప్పినాడు.

“ఇప్పటికి నొక కోడి గడ్డివాము నందున్నది, తీసుకొని పో” మృనేను.

రెండో రోజు పాములబండ హూరియందు కీచకవధ హరికథ సమాప్తం అయినది.

తెల్లవారి బండమీద వూరి జనులందరూ సమావేశమైనారు. ఇట్టి విషయములను ఎవడో అమీను సాచ్ చెవిలో హూది వచ్చినారు. పట్టం నించి వచ్చిన తల్లిక్ సంఘము వార్షి దివాన్ఫాన్లో మర్యాదలు చేసి గుర్తమెక్కి వచ్చినాడు అమీన్సాచ్. ఇరుగ్రామాల వారందరున్నా అక్కడనే

దర్శనమిచ్చినారు.

అయ్యగారు “బ్రతుకు స్వాతంత్ర్యం” అనే పుస్తకం ఇచ్చినాడు. మా వూరి వారికి ఛైర్యం వచ్చినది. అయినను చదవరాని చెంగ వారిని కలవరపరిచినది.

కోమట్లు, ఖాగ్గి పంతుళ్ళు, అయ్యవార్లు దేవాలయాలో చదువు నేర్పాలని శ్రీనివాసాచార్యులు అవిద్యోక లోపమయినందున పలువురిని కోరినారు.

అమీన్సాచ్ ఈ తత్తంగం చూసి కోపోద్రిక్కుడయినాడు. “ఖబడ్డార్.... ఇది యేం నాగ్యుం” అని గొంతు పెంచాడు.

“ఇది ‘భక్తవిజయం’ హరికథా కాలాంశేపం...” అయ్యగారు చెప్పబోయాడు.

“అంట బండీ! ఇది యేం నాకి తెల్పు గస్తి నిపాన్ 53 జారీ పురు అయ్యంది. తెలుసూ లేదూ! మకీ సంగం! ఏందీ సమావేశం?”

ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదు. అయ్యగారి మాటలు ఆగలేదు. ఏకాకి పంతున

“అచ్చా” మీ సంగతి చెప్పా అనుకొంటూ అమీన్సాచ్ చెప్పిపోయినాడు.

హూరూరా సియాసీ సభలు ఫర్మానాలకు వ్యతిరేకముగా వ్యవహారించుటకు నిర్దయించినారు.

వర్కాలం సమీపించినది. మృగశిర కార్ట్రె తోలి చిన్నులు కురిసిపోయినాయి. హూరి జనానికి బాపులు పంటలు లేకున్నను సిరికలవారికి అన్ని సంపదలే.

రాంరెడ్డి, సిద్దిరెడ్డి, పోలీస్ పట్టెల్, హన్నుంతరావు జాగ్రు కాపులను పిలిచినారు. భూమంతుల పరిచారక సేవలకున్నా, వెట్టిచాకిరీకి ఎవరూ రాలేదు. అమీన్సాచ్కు కోళ్ళు రాక ఆగిపోయినవి. నాగళ్ళ జాగ్రీరులంతా ఏకమై మీటింగ్ వేసుకున్నారు. లారీలతో బయలుదేరి బలవంతంగా

పనిచేయించాలని కసితో హూరిమీద పడ్డారు. అయ్యగారు భజన చేస్తున్నాడు.

“అంట పట్టండి! ఏక్ సాగారోంకో! నీది యే వూర్ క? నీది రూపం ఏది? సియాసీ సభ చేస్తవోరే! భజనకారుల తలలు పగులగొడుతున్న పోసులు, అయ్యగారి దగ్గరికి పోబోయారు.

భజన తాళాల చర్చపు తాళ్ళు అందుకొని భజనకారులు తిరిగి భటుల బోమికల పులకరం జ్యోరం రగిలించినారు. అమీన్సాచ్ తోకముడవక తప్పలేదు.

పదిరోజులు గడిచిపోయినాయి. ఆ వూరిలో కలవారి పాయభానాలు, పశువుల పాకలు కంపు కొడుతున్నాయి. వాకిట ముగ్గులు లేపు. వంటచెరుకు సరఫరా తరిగిపోయినది. బావిల నీళ్ళు తోడువారు లేరు. పశువులకు నీరు, గ్రాసం మాత్రం ఇంటికోరు వచ్చి వేసి వెళ్ళిపోతున్నారు.

ఈ శికాయత్ మొహతమీన్లకు చేరింది. అమీన్సాచ్ అవమానంతో చెప్పుకోలేదు.

మొహతమీన్ గ్రామస్తులను విచారించినాడు. “అయ్య ఈ అమీన్సాచ్ కలవారితో చేయికలిపి తీరిక లేని యొట్టి చేయించుతున్నాడు. రోజూ తన బంధువిత్ర పరివారానికి కోళ్ళు, గొర్రు, మ్యాకల విందు, సుర విందు పండుగ చేయిస్తున్నాడు. లేదంటే చెంపదెబ్బలు పెట్టిన ఏమీ చేయలేని వారము. దౌరులు వాతలు పెడుతున్నారు. మేమేం తిని బతకాలె! మాకీ అమీన్ సాచ్ వద్ద మేమీ వూరు విడిచి వెళ్ళిపోతాం” అని ముక్కకంరంగా అన్నారు.

నలుగురి చేతిలో పత్రికలు, అణాగ్రంథాలు కనిపించసాగాయి. బలపంతో దిద్దిన చేతులు కాయలు గాసిన చేతులు మొహతమీన్ను పెచ్చరించినాయి. తష్ణణమే అమీన్ను విచారించినారు.

బలం లేనిచోట ప్రమాదమని ఒక్క లిప్పపాటు ఇక్కడ వున్న మంచిది కాదని గ్రహించినారు. అల్లా! ఖల్సా నిర్మాణంబులు సల్పుమనినాడా? ఖంగాల్ చేయుమనినాడా? తప్పు జరిగింది.

ఈ అమీన్ను ఇక్కడిమండి బర్రఫ చేయుచున్నానని చెప్పి మొహతమీన్ వెచ్చగా జారుకున్నాడు. వూర్లు వూర్లన్నీ ఉమ్మడిగా సియాసీ ఆదర్శములను, గెలుపును పాటించినాయి.

(మొత్తుకు కతలు’ కథాసంపుటి నుండి)

మా నవత ఓ వెలిగే దీపం
దయచేసి దీన్ని ఇలాగే వెలగనివ్వండి!
ఈ దీపం వెలిగితేనే లోకంలోని సకల సమస్యల
తిమిరాలు తొలగేది మానవుల శోకం ఏడి
సుఖ-శాంతులతో వర్షిల్లేది!

మనిషిని మనిషిగా చూడాలని ఆశించేది,
ప్రతి మనిషిలో మంచితనాన్ని పెంచి
మనిషిని మహాన్నాతుడుని చేసేది,
ప్రతి గుండెలో ప్రేమజల్లులను కురిపించేది,
యొద తలుపులను సుతిమెత్తగా తడుముతూ
వ్యధలను తొలగించేది ఈ దీపమే!

జాతి జనులలో గూడు కట్టిన
జాడ్యుతను తొలగించి జ్యుజ్యుల్యమానం చేసేది,
అచేతనంతో అల్లల్లడే అభాగ్యులల్లో చేతన నింపి
చేయూత నిచ్చేది,
నరనరాన నాటుకుపోయిన
తరతరాల నిరశవాదాన్ని తొలగించి
స్వరస్వరాన ఆశావాదపు సాంత్యనం చేకూర్చేది,
శిథిల దేహంలో శక్తిని నింపి
స్వార్థి ప్రధాతలను చేసేది ఈ దీపమే!

కరిన చిత్తులను కరిగించి
కరుణా మూర్ఖులను చేసేది,
ధైషింఘముల తొలగించి
దాత్మత్వాన్ని పెంచేది,
స్వార్థ చింతనల రూపుమాపి
సాశిల్యాన్ని పెంపొందించేది,
దానవ తత్త్వం దూరం చేసి
మానవ తత్త్వాన్ని పెంచేది
ఈ దీపమే!

అందుకే! నేనంటాను
మానవత ఓ వెలిగే దీపం
ముక్కుళిత హస్తాలతో
వేడుకుంటున్నా!
ఈ దీపాన్ని ఇలాగే వెలగనివ్వండి
మనిషి మహానీయుడాతాడు
సమాజం శాంతి కపోతమాతుంది
దేశం. దేదీప్యమానమాతుంది!

వెలిగే దీపం

దా॥ కుంఱాచలం, 77024 35110

తెలంగాణ స్త్రీవాద

కథలు - సాధికారణ

తెలంగాణలో స్త్రీవాద మార్కతను చర్చించిన వ్యాసం...

డా॥ వి. త్రివేణి
99514 44803

ఫైల్ మినిజమ్ అనే ఆంగ్ల పదానికి సమానార్థకంగా తెలుగులో వాడుకలో ఉన్న శబ్దం స్త్రీవాదం. మానవ సమాజంలోని సగభాగమైన స్త్రీలు లైంగిక వివక్ష కారణంగా అళచివేతకు గురి అవుతూ పురుషుల కంటే తక్కువ సాంఘిక ఫైతిలో ఉండడాన్ని ప్రశ్నిస్తూ స్త్రీ విముక్తిని కాంస్కిస్తూ అభివృద్ధి చెందిన సిద్ధాంతం.

సెక్స్ - జండార్ మధ్య వ్యత్యాసముంది. **సెక్స్** : పుట్టుకలో శారీరకంగా పురుషుల మధ్య ఉన్న అవయవ నిర్మాణంలో ఉన్న తేడా సెక్స్. జండార్ : బాల బాలికలు పెరిగే కొద్ది అలవాటులో, అచారాలలో, నీతులలో ఆపాదిస్తున్న తేడా. పితృస్వామ్యం - లింగ వివక్ష స్త్రీవాద ఆస్తిత్వ ఉద్యమంలో ప్రధాన అంశాలుగా నిలిచాయి. పితృస్వామ్యం : వందల సంవత్సరాలుగా సమాజంలో పురుషుడితే అధికారం, అన్ని రంగాలతో పాటు సమాజానికి కేంద్ర బిందువుగా నిలిచిన కుటుంబంలో కూడా పురుషుడిదే అధికారం అన్న న్యాయం కొనసాగుతూ వస్తుంది. లింగివివక్ష : పితృస్వామ్య సమాజం నడవడికను, నీతులను, సూత్రాలను, ధర్మాలను విడివిడిగా నిర్దేశించింది. దుస్సులు, తండ్రి, ఆటలు ఇంటా బయట చేయవలసిన పనులు, వివాహం వంటివి విడివిడిగా

నిర్దేశించబడ్డాయి.

తెలంగాణ ప్రాంతంలో స్త్రీవాద గొంతుకను వినిపించినవారు - కాత్యాయని విద్యుతో, పాకనాటి జ్యోతి, రావి ప్రేమలత, ముదిగంటి సుజాతారాద్ది, మాదిరెడ్డి సులోచన, పోల్కుంపల్లి శాంతాదేవి, కె.శ్రీలక్ష్మి, అనిశేఖ్రి రజిత, జ్యలిత, కె.రామలక్ష్మి కందాళ శోభారాణి, గీతాంజలి, రత్నమాల, కొల్లాపురం విమల, భండారు సుజాత, రావి ప్రేమలత, తిరునగరి దేవకిదేవి, నామని సుజనాదేవి, కొలిపాక శోభారాణి, జి.కనకదుర్గ.

పితృస్వామ్య వ్యవస్థకు, సాహిత్యానికి మధ్య ఉన్న సన్నిహిత సంబంధాన్ని గుర్తించడం, పితృస్వామ్య సమాజాన్ని ధిక్కరించడం స్త్రీవాద కవిత్వంగా భావించవచ్చు. స్త్రీ ఆస్తిత్వం, ప్రయోజనం వంటి వాటిని పునాదిగా చేసుకొని, తదనంతరం స్త్రీవాదం బలంగా ముందుకొచ్చింది. సంస్కరణ, జాతీయోద్యమాలు, అభ్యర్థులు, విష్వవ చైతన్యాల నుండి మార్పుకు అనువైన నేపథ్యాన్ని ఏర్పరుచుకొని స్త్రీలు ముందుకొచ్చారు. స్త్రీవాద కవిత్యాన్ని వెలువరింపజేశారు. ఈ ఉద్యమాలు స్త్రీలలో ఒక సిద్ధాంతపరమైన ఆలోచనాశక్తి, ప్రాపంచిక జ్ఞానం, పోరాట స్వార్థి, ఉద్యమ భావజాలం పెంపాందింపజేశాయి. స్త్రీవాద సాహిత్యం 1975 తర్వాతనే ఒక నీర్దిష్టరూపాన్ని దాల్చింది.

1975 కంటే ముందున్న సాహిత్యం కూడా స్త్రీ చైతన్యం, స్త్రీ అభ్యర్థులుం మీద వెలువడింది. తెలుగులో వచ్చిన మొదటి ప్రక్రియ 'కవిత్వం'. కవితా ప్రక్రియ ద్వారా స్త్రీవాద ఆస్తిత్వ ఉద్యమం ఒక సమగ్రమైన రూపాన్ని సంతరించుకొన్నాయి; కథలు, నవలల్లోనే విష్వతమైన నేపథ్యాన్ని సంతరించుకొంది. ఈ ప్రక్రియలు స్త్రీ సమస్యలలోని రాజకీయ స్వభావాన్ని గానీ, పితృస్వామ్య భావజాల మూలాలను గానీ, జండార్ రాజకీయాలను గానీ లోతుగా అధ్యయనం చేశాయి. స్త్రీవాద రూపరేఖల్ని బహుముఖాలుగా విస్తరింపజేశాయి.

స్త్రీవాద కథలు ప్రదర్శించిన వస్తుతత్త్వం తెలంగాణ సాహిత్యాన్ని విభిన్నమైన కోణాల్లో నిలబెట్టాయి. **స్త్రీవాద కథలను ప్రభావితం చేసిన అంశాలు...**

- శరీరం, శరీర రాజకీయాలు, సాందర్భాత్మకహింస
- స్త్రీ పురుష సంబంధాలు, లైంగిక స్వచ్ఛ
- భావజాల రూపంలో స్త్రీలు చేసే చాకిరి, శ్రమ
- రకరకాల రూపాల్లో స్త్రీలు చేసే అనుభవించే హింస, వేదనలు, భూణహాత్యలు, అబార్ఫన్
- మాతృత్వం, రజస్వలకావడం

- లైంగిక దోషిడి, అత్యాచారాలు, వ్యభిచారాలు
  - గృహప్రాంప, వరకట్టు సమస్యలు
  - లైంగిక వేదింపులు
  - కవిత్వంపై దాడి, అణచివేత పట్ల తిరుగుబాటు
  - పునరుత్పత్తి శక్తి అస్తిత్వ పునర్వీవేచన
  - స్త్రీ జీవితంలోని ‘ఆర్థికం’, ఆర్థిక స్వావలంబన
  - తెలంగాణలో వివిధ అప్రిత్యు ఉద్యమాలలో స్త్రీవాదం బలంగా ప్రస్తుత మమతుంది. ఈ కాలంలో స్త్రీవాద సాహిత్యం బహుముఖాలుగా విస్తరించింది. స్త్రీవాద భావజాలం కులమత అస్తిత్వాలకు ప్రాతిపదికంగా నిలిచింది. ఏభిన్న సాహిత్యాద్యుమాలు స్త్రీవాదంలో చోటు చేసుకున్నాయి. సిత్పుస్యామ్య వ్యవస్థము ధిక్కరిస్తూ వచ్చిన స్త్రీవాద సాహిత్యంలో దళిత స్త్రీవాదం, మైనారిటీ స్త్రీవాదం, బిసీ స్త్రీవాదం వంటివి ప్రవేశించాయి.
  - అదేస్కాయిలో స్త్రీల మీద జరుగుతున్న లైంగిక దాడులు, అత్యాచారాలు, హత్యలను ధిక్కరిస్తూ తెలంగాణ కథలు వెలువరింపబడ్డాయి.

మాదిరెడ్డి సులోచన కథా సాహిత్యంలో ఎనలేని క్యాప్సు చేశారు. ‘హక్కు, సిన్నియారిటీ ఫరీదు’ వంటి కథలు రచించారు. ఈ కథలో స్త్రీల సమస్యల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధను ప్రదర్శించారు. ఆధునిక సమాజంలో స్త్రీలు ఎదుర్కొంటున్న అనేక రకాల సమస్యలను గురించి వివరించారు. వాటికి పరిష్కార మార్గాలను కూడా నీర్దేశించారు. ఆమె కథలు ఆలోచించజేసినిగా ఉంటాయి. మానవ

మాదిరెడ్డి సులోచన, ముదిగంటి సుజాతారెడ్డి

సిరిమల్లె రూప వ్రాసిన రూపాన్ని (జాన్ 1995), బి. పద్మజ వ్రాసిన రాజేశ్వరి

జీవితాలను ప్రతిభింబిస్తాయి. సామాజిక ద్వారా ఉన్న కథను నుండి ప్రధానమైన తెలంగాణ భాష నుడికారాన్ని ఆయా పాత్రలకు చక్కగా అన్యయింపజేశారు.

పేల్కుంపల్లి శాంతాదేవి 150కి పైగా కథలు రచించారు. ఆర్థిక, సామాజిక, రాజకీయ, ప్రేమ, మోసం, స్త్రీల సమస్యలు, వరకట్టు సమస్యలు, ఉద్యోగినుల సమస్యలు, ఆవేదన, కుటుంబ జీవనం, సంస్కృతి సంప్రదాయం, అభ్యర్థయం వంటి అనేక అంశాలతో కూడిన కథనాల్ని కథల్లో ప్రవేశపెట్టారు. మానవతా, చామంతి కథల్లో తన జీవితానుభవంలో ఎదురైన సంఘటనలే కథాంశాలుగా తీసుకున్నారు.

1992లో గోపి భాగ్యలక్ష్మి జంగుబాయి కథ రచించారు. అదిలాబాదు జిల్లాలో అరణ్యం, గుట్టల ప్రాంతంలో ఉన్న మారుమాల గోండుజాతి ప్రజల జీవన స్థితిగతలను, మూడు విశ్వాసాలను, విద్య, మంచినిటి సదుపాయాలు కూడా లేని ప్రాంతాన్ని, ఆచారాల పేర గోండు స్త్రీలు, పిల్లలు బలొతున్న సన్నివేశాలు, అవినీతి, దోషిడి, నయవంచన వంటి అంశాలు గోండు జనుల జీవితాలను అతలాకుతలం చేస్తున్న స్థితిని వర్ణించారు. ఈ కథ విష్ణువోద్యుము ప్రభావం చేతనే రచించబడింది. గోండు జాతి జీవనం, గోండు స్త్రీల జీవితాల్లోని వివిధ పరిణామాలు ఈ కథలో చర్చింప బడ్డాయి. పూర్తిగా గోండు సమాజాన్ని ఈ కథ ఆధారంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఉత్తమ పురుష కథనంలో ఈ కథ సాగింది. సాధారణ విద్యావంతురాలైన బడిపంతులు భార్య నడిపిన కథ ఇది. ఆదివాసుల జీవితాలను పరిశీలించే క్రమంలో ప్రధానాంశాలు కొన్నింటిని ఈ కథలో చూడవచ్చు.

సిరిమల్లె రూప వ్రాసిన రూపాన్ని (జాన్ 1995), బి. పద్మజ వ్రాసిన రాజేశ్వరి

(జూలై 1995). వ్యక్తిగతమైనవిగా కనిపించే స్త్రీల సమస్యలు అని కుటుంబ హింసకానీ, లైంగిక అసంతృప్తులు కానీ, ఒంటరి వేదనలు కానీ - వేటికైనా పరిష్కారం వ్యక్తి సమమాంలోకి విస్తరించటంలోనే వుండని ఈ రెండు కథలూ చెప్పాయి.

కె. సుజాత, పి. శేమలత (ప్రీందూ శమే మరొక కలం పేరు) సహజ మొదలైన వాళ్ళ సమూలమైన సామాజిక మార్పులో భాగంగా స్త్రీల జీవితంలో రావసిన మార్పును ఆకాంక్షిస్తూ కథలు వ్రాశారు. కె. సుజాత ప్రాసిన శాస్త్రి కథ (1990 మార్చి అరుణాతార) స్త్రీలు సంఘంగా సంఘటితమైనప్పుడు ఆడవాళ్ళ వెంటపడి వేధించే వారికి ఎలా బుద్ధి చెప్పవచ్చే చూపింది. పి.శేమలత ‘ఇందుగలదండులేడని’ (జూలై - సెప్టెంబరు 1995, మహిళామార్గం) కథ మహిళ సంఘాలలో భాగస్వాములు కావటం ద్వారా, బాధ్యతలు నిర్మించే పనిలోకి దిగటం ద్వారా వివక్ష విశ్వరూపాన్ని స్వీయ అనుభవం నుండి తెలుసుకోవటానికి నీలుంటుందని తెలుపుతుంది. స్త్రీ పురుష వివక్ష నుండి విముక్తి దిశగా స్త్రీలను నడిపించగలుగుతుందని ఆశను కలిగిస్తుంది ఈ కథ. శేమలత ప్రాసిన మరొక కథ ‘పనికి’(రాని) సగం’ (అక్షోబర్ 1995 - మార్చి 1996, మహిళా మార్గం) స్త్రీల శ్రమతో కానీ, ఆప్యాయతాను రాగాలతో గానీ నిలబడని కుటుంబంలో మగవాడి సామాజిక గౌరవం ముందు స్త్రీల పని గుర్తించరానిదే అపుతుంది. ఉద్యోగినులుగా స్త్రీలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు గురించి ఆమె ప్రాసిన మరొక కథ కోల్పోకూడనిది (2003 మే, జాన్ మహిళామార్గం). సహజ ప్రాసిన కథ కల - నిజం (మార్గ్), ఏప్రిల్ 2003, మహిళామార్గం) మహిళా సంఘంలో పనిచేస్తూ స్త్రీ పురుష సమానత్వాన్ని, సంసారంలో సహభాగస్వామ్యాన్ని జ్ఞానమే లేని మొగుడితో ఎంత అసంతృప్తి జీవితం జీవించాల్సి వస్తున్నదో చెప్పాంది.

లలిత, వనజ, షీర్శాదా

విష్వవోద్యమంలో ప్రత్యక్ష సంబంధం ఉండి కథలు రచించారు. లలిత వేరు ఎల్లంకి అరుణ. ‘ప్రశ్నిత సప్నుడి’ అనేపేరుతో సారన్న స్ఫూతిలో, స్పందన వంటి కథలు, కథలు రచించింది. ఆమె పాల్గొన్న ప్రజాయుద్ధ రాజకీయ అనుభవాల నుండి ఈ కథలు రచించింది. వనజ ‘దిద్ధుబాటు’ కథ, షీర్శాదా ‘వేర్లు’ కథలు రచించారు. ఆత్మ విమర్శలో తాము వదులుకోవలసిన ఒంటట్టు పోకడలు, తొందరపాటు ధోరణలు, భూస్వామ్య అధికార పెత్తుందారీ భావజాలాలు ఏవైతే ఉన్నాయో వాటిని గురించి ఈ కథలు తెలుపుతాయి.

2007లో ‘మెట్లు మీద’ కథా సంపుటిని వెలువరించారు. మిడ్జ్ (జి.రేఎస్క). విష్వవోద్యమప్రభావంతో రాసిన కథలు - ఆమె వ్యక్తిత్వం, ఇద్దరు తల్లులు, ప్రవాహం, బొంద జూడుత్తె, ఈ శోకం ఎందరిది. వసంత కథలో ప్రత్యక్ష పాత్ర కానటువంటి, విష్వవోద్యమ నిర్మాణంలో భాగమైనటువంటి తన స్నేహితురాలి మాటల వల్ల, భావనల వల్ల, చర్యల వల్ల ప్రభావితమైన వసంత తన మార్గాన్ని ఎంచుకోవడం తన స్నేహితుడు ‘ఎన్కొంటర్’ అయినప్పుడు స్కూరక సభకు వెళ్లడం ఒక మధ్య తరగతి కుటుంబం నుంచి, భర్త ఆధిపత్యం నుండి వసంత విష్వవ మార్గాన్ని ఎంచుకోవడం ‘ఆమె వ్యక్తిత్వం’ కథలో కనిపిస్తుంది. విష్వవోద్యమ నిర్మాణంలో తాను భాగమై వెళ్లిన వేఱును, అంతకు ముందే అతనిని ప్రేమించిన రమ తనకున్న బాధ్యతల వల్ల అడవుల్లోకి వెళ్లకుండా ఉండిపోతుంది. తన కొడుకు విష్వవోద్యమంలోకి వెళ్లి ఒంటరైన ఒక తల్లి, తన కొడుకు మరణాద్రాను విని దయనియుష్టితిలోకి వెళ్లే రమ ఆమె భారాన్ని వహిస్తుంది. ఈ కథలో ఇద్దరు తల్లులు అడవమ్మ, వెంకటమ్మ. ఈ దృశ్యం ‘ఇద్దరు తల్లులు’ కథలో కనిపిస్తుంది. విష్వవ దశంలో చేరి ఎన్కొంటర్ అయిన తన భర్త

జాపాక సుభద్ర

ముఖాన్నిగానీ, బూడిద గానీ చూడని మాధవి, తన అమ్మమ్మ మాత్రం వాడి బొందను నేను జూడుత్తె.... చూపించు అనడంలో అమ్మమ్మ మానసిక ప్రతితిని అర్థంచేసుకోవడం మాధవి పడిన బాధ ‘బొంద జూడుత్తె’ కథలో కనిపిస్తుంది. ఎన్కొంటర్ అయింది తన కొడుకే అని దుఃఖిస్తున్న తల్లికి, తన కొడుకు కాదు మరొక తల్లి కుమారుడు ఎన్కొంటర్ అయ్యడని తెలుసుకొని మరింత కుమిలిపోయిన ఆ తల్లి మనోవేదనను ‘ఈ శోకం ఎందరిది’ కథలో చూడవచ్చు. దళంలో చేరి విష్వవోద్యమంలో భాగమై పనిచేసి, తిరిగి సాధారణ జనజీవన ప్రపంతిలోకి వెళ్లడం స్వీయ ప్రయోజనాలు పొందే వారి గురించి వారి ప్రవత్తి సంఘర్షణ, వారి జీవనంలో పరిణామాల గురించి ‘ప్రవాహం, మెట్లుమీద’ కథలో తెలియజేయబడింది.

స్త్రీవాద కథా రచయితిగా నడక (ప్రారంభించి యాడి, (1999 ఏప్రిల్, విపుల) సంటిది (2001 మార్చి), ప్రజాతంత్ర) కథలలో శ్రామిక స్త్రీ పక్షపాత చైతన్యాన్ని ప్రదర్శించి - ముస్లిం ప్రీలవై అత్యంత పాశవికంగా అమలవు తున్న లైంగిక హింసను గురించి వేదన పడుతూ కథలు శ్రాస్తూనే ప్రీ విముక్తికి విష్వవోద్యమానికి ఉన్న సంబంధాన్ని గుర్తించే దశకు ఎదిగిన రచయిత్రి గీతాంజలి. అందువల్లనే విష్వవోద్యమాన్ని అనివార్యం చేస్తున్న రాజకీయరాఫిక పరిణామాలపట్ల శ్రద్ధ పెట్టి కథలు రచించారు. విరసం సభ్యరాలిగా గీతాంజలి అంధ్రప్రదేశ్ లో సెషన్లు అమలవుతున్న ప్రదేశాలను సందర్శించి పొందిన అవగాహన నుండి నేను పోలేపల్లి పీనుగని మాట్లాడుతున్న’ ‘ఆఖరి

వడ్డగింజలు’ వంటి కథలు వ్రాసింది.

1994లో ‘తాయమ్మ కరుణ రచించిన మొట్టమొదటటి కథ ‘తాయమ్మ కథ’. ఈ కథ రచయితికి మంచి పేరును సాధించి పెట్టింది. కథా సాహితీ వారి కథలను, విపుల వారి కథలను బాగా చదవటం వల్ల, వాటి ప్రభావం ఆమె కథలపై పడింది. పటిష్టత, ఏకధాటిగా చదివించగల సామర్థ్యం ఆమె కథలకు ఉంది. జీవితం మీద గల ఆలోచనలు, అభిప్రాయాలు కథల నిండా కన్నిస్తాయి. హృదయ గట్టిమన స్పందనలు, మేధోగట్టిమన భావనలు కథల్లో ప్రతిధ్వనిస్తాయి. సమాజ ఆచార వ్యవహారాలకు సంబంధించిన కథాంశం తాయమ్మ కథలో ఉంది. అందుకే Epic Novel అంత ప్రాధాన్యం తాయమ్మ కథకు ఉండని ప్రశంసించినవారున్నారు (క. శివారెడ్డి).

నాలుగు దశాబ్దాల కాలంలో తెలంగాణలో ప్రజాపోరాటాలు, భూ సమస్య నేపథ్యంలో వచ్చిన అద్భుతమైన కథ ‘తాయమ్మ కథ’ గత జీవితానికి సంబంధించిన అనుభవాన్ని, కొత్త నెలుగులోంచి విశ్లేషించుకొని, దానికనుగణంగా నూతన స్ఫైర్ చేయగల సామర్థ్యం ఈ కథకు ఉంది. ‘తాయమ్మ కథ’ నాటికి కరుణ గారు అజ్ఞాతంలో ఉండి ఉండవచ్చుననేది పెద్దల అభిప్రాయం. అజ్ఞాత జీవితం గడుపుచూ, సాయుధులై తిరుగుచూ, ప్రజల్ని కదిలిస్తూ, చైతన్యవంతం చేస్తూ, గిరిజన సమాజాల సంస్కృతుల్ని అధ్యయనం చేస్తూ సంచరిస్తున్నప్పటికే ‘తాయమ్మ కథ’ తో సాహిత్య సామ్రాజ్యాన్ని అంతే ఒడుపుతో పలకరించారు. కరుణ గారు తన స్కాన్సి నిలబెట్టుకోవటం కోసం ఒకాన్క కొత్త చూపులో, కొత్త దృష్టింగా రచించిన కథ ఇది.

కరుణగారు రచించిన మరికొన్ని కథల్లో ‘ఓపటి గెరిల్లాలు’, ‘మీ చరిత్రను చెబుతా’, ‘మహిళలు డైర్యూగా నిలబడగలరా’, ‘సీళ్లూ - చేపలు’, ‘నందే’, ‘పోరాడ్జంలో తేడా’ అనేవి ప్రత్యేక కథ వస్తువు గలవి. ఇవి కేవలం అజ్ఞాత జీవితం

గడిపేవాళ్ల రాయగలిగే కథలు.
 శ్రీకాకుళం, గోదావరి లో యల్లో,
 కరీనగర్ పోరాటాల తర్వాత గల నూతన
 వస్తువును ఈ కథలు ఆవిష్కరిస్తాయి.
 నాలుగు దశాబ్దాల పాటు పోరాటం
 నేపథ్యంగా గిరిజన జీవితాల్లో వచ్చిన
 మార్పులలో పై కథాంశాలు ముగుస్తాయి.
 కరుణ పూర్తిగా తను చూసిన,
 అనుభవించిన జీవితాలను, ఇలాంటి వారి
 జీవితాలతో పెనేసేకొన్న సాయుధ
 నాయకుల జీవితాలను కథా వస్తువుగా
 గ్రహించటంలో సఫలం చెందారు. గిరిజన
 జీవితం, పోరాట నేపథ్యం గల కరుణ
 కథలు ఒక నూతన సాహిత్య ప్రవంతిని
 దృష్టి పథమందుంచుతాయి.
 తాయమృగాని, కవులమృగాని కరుణ
 జీవితంలో భాగిస్తూమృగం గలని అనే దాని
 కంటే కరుణ వాళ్ల జీవితంతో
 విడిదియరాని బంధాన్ని ఏర్పరుచు
 కొన్నారని భావించవచ్చు.

ముదిగంటి సుజాతారెడ్డి విసుద్రాయి,
 మింగుతున్న పట్టుం, వ్యాపార మృగం
 వంటి కథా సంపుటాలను రచించారు.
 ‘విసుద్రాయి’ కథా సంపుటిని 1998లో
 ముద్రించారు. ప్రీల జీవనగాథలను
 వివరించే ‘విసుద్రాయి’ లో మొత్తం 20
 కథలు చోటుచేసేకొన్నాయి. గ్రామీణ
 ప్రీల మీద జరిగే దోషించి, అన్యాయం,
 అణిచివేతలు, ఆప్తిపూక్క లేకపోవటం,
 పెంట్లిచూపుల వేరుతో జరిగే
 అవమానాలు, వరకట్ట సమస్యలు, ఇంటా
 బయటా నిర్ణయాధికారం లేకపోవడం, ప్రీ
 పురుషుల మధ్య వివక్షతలు మొదలగు
 సమస్యలనెన్నింటినో కథావస్తువులుగా
 గ్రహించి ప్రీత్తెతన్యాన్ని కాంక్షిస్తూ ఈ
 కథాసంపటిని రచించారు. ఈ
 గ్రంథంలోని కథలన్నీ ప్రీలకు జరిగే
 అన్యాయాలను చిత్రించే కథలు కాబట్టి,
 అన్నింటిలో ‘పెమినిజం’ భావధోరణి ఉంది
 కాబట్టి, ఇని ‘ప్రీవాదకథలు’గా చెప్పు
 కోవచ్చని విమర్శకులు భావించారు.
 రచయిత్తి ప్రత్యేకంగా ఈ ధోరణికి
 చెందినవని చెప్పుకోకున్నా, అచ్చంగా ఇని
 ప్రీవాద కథలే, ప్రీలలో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని,

ఆత్మగౌరవాన్ని, ధైర్యాన్ని, ప్రీ వ్యక్తిత్వాన్ని,
 అంతశ్శక్తిని, ఆత్మషైఖ్యాన్ని పెంపాందించే
 దశలో ఈ కథలన్నీ కనిపిస్తాయి. ఈ
 కథల ద్వారా రచయిత్తి ప్రీ స్వేచ్ఛ,
 సమానత్వాన్ని కాంక్షించారని
 భావించవచ్చు, ప్రీల జీవితానికి ప్రతీక
 విసుద్రాయి. విసుద్రాయికి ఎంత చరిత్ర
 ఉందో ప్రీ జీవితానికి కూడా అంత చరిత్ర
 ఉంది. ప్రతిక్షణం విరామం లేకుండా
 ఇంటి పనిని చేసే ప్రీ జీవన వ్యక్తికరణకు
 ‘విసుద్రాయి’ని, ప్రతీకగా ఎన్నుకొని రాసిన
 కథలిని. ఈ కథలన్నీ లిబరల్ భావజాలం
 కలిగి ఉండి, ప్రతి ప్రీ తమపై జరుగు
 తున్న అన్యాయాలను, అక్రమాలను
 ఎదుర్కొనే వైతిక బలం సమకార్య
 కోవాలని, సమాజ ఆవశ్యకతకు
 అనుగుణంగా జీవనం సాగించాలనే
 సందేశం తెలియజేయబడుతుంది.
 చల్లా సరోజినీ దేవి రచించిన
 ‘మనస్సుని’: ఇది ఖమ్మురం కథాసంకలనంలో
 ప్రచురించబడింది. ఈ కథలో ప్రీ
 స్వగుణాలను వర్ణించే చిత్రణ ఉంది. ప్రీ
 గొప్పతనం, పుణ్యప్రీతిగా పొందిన గౌరవం,
 తాను స్వయంగా అనారోగ్యంతో
 బాధపడుతున్న, ఇతరుల మేలును
 ఆశించి వారి సుఖం కోసం పరితపించడం
 ‘మనస్సుని’ కథలో కనిపిస్తుంది. ఇందిర
 ‘సమత’ అనే కథ 2008 లో రచించారు.
 సమతకు మొదటి కాన్సులో ఆడబిడ్డ,
 రెండో కాన్సులో మగబిడ్డ పుడతారు. కాని
 సమత రెండో కాన్సులో కూడా ఆడబిడ్డ
 కోసం ఎదురు చూస్తుంది. అత్తపోరు
 మగబిడ్డకోసం సాగినా గాని, సమత
 మనసులో ఆడబిడ్డ మీదనే ఆశ ఉండేది.
 నిరుపమ ‘లోకిక’ అనే కథ రచించారు.
 తన జీవితంలో రెండు సార్లు జరిగిన
 సంఘటనల్లో - లోకిక ప్రేమించడం,
 నమ్మడం, మౌసపోవడం వంటిని
 పురుషుడి నుండి అనుభవించిన చేదు
 అనుభవాలు ప్రేమ, పెళ్ళి, వైవాహిక
 జీవితం మీద విరక్తితో అటువైపు
 ఆలోచించకుండా శిశు విహార్లో ఒక
 బుఝి పాపాయిని దత్తత తీసుకొని
 అపురూపంగా పెంచడం ఈ కథలో

ప్రధానాంశంగా చిత్రించారు. మాతృత్వాన్ని
 పంచడం ఈ కథ మొక్క ధైయం.
 కోటమర్చి రాధా హిమబిందు వందకు
 పైగా కథలు రచించారు. పెళ్ళివిందును
 పేర్కొంటూ హస్యంగా రచించిన కథ
 ‘విషట్టెక్క నింద’: అదే విధంగా అమలిన
 ప్రేమను ‘కారుకోయిల’ కథలో, భర్త
 చాదస్తపు అలవాట్లను ‘కాగితం దేవుళ్లు’
 కథలో తెలియజేశారు. పద్మశాలి కులానికి
 చెందిన ఒక ప్రీ జీవన గాధను, పల్లెలో
 కనబడే ఆచారాలు, నమ్మకాలను
 గూడూరి అమరావతి ‘గూడు-నిట్టాడు’
 కథలో వర్ణించారు. కె.శ్రీదేవి ‘సింధూరు,
 గూడు’ వంటి కథా సంపుటాలను
 రచించారు. ఇందులో ‘మాధిడాకులు’ కథ
 భార్యాభర్తల సంబంధాలను, మానవ
 విలువలను, కట్టం సమస్యను, డబ్బుమీద
 గల వ్యామోపోన్ని వెల్లడిస్తుంది. రేగులపాటి
 విజయలక్ష్మీ రచించిన కథ ‘ప్రతీకారం’.
 ఇందులో పరకట్ట సమస్యను ప్రతి
 మటించిన ఇతివ్యత్తం ఉంది. పులిపాక
 కనకదుర్గ దాదాపు ముపైకి పైగా కథలు
 రచించారు. అందులో ‘మంత ఖడ్డం,
 అతను ఆమె, పునరావృతం, అతిథి
 దేవోభవ:’ వంటి కథలు చక్కని కథన
 శైలిని ప్రదర్శిస్తాయి.
 నామని సుజానాదేవి ఆధునిక
 కుటుంబ సంబంధాలను, సమాజ
 ధోరణిని, ప్రీ పురుషుల పట్ల సమస్య
 భావాలను తనకథలో తెలియజేశారు.
 ఆమె కలం నుండి జాలువారిన కథలు
 సుమారు 40 కి పైగానే ఉన్నాయి.
 సమాజానికి మూలం కుటుంబం. కుటుంబ
 ఒంటో ప్రధాన పాత్రలు తల్లిదరండ్రులు,
 భార్యాభర్తలు, పిల్లలు వీరందరి మధ్య
 ఉన్న అందమైన, ఆశ్చర్యదరమైన, ఆరోగ్య
 కరమైన, సున్నితమైన, వాంఛనియమైన
 గిల్లికజ్జలతో కూడిన అనురాగ బంధాల
 వస్తు నేపథ్యంతో ఉన్న కథలే నామని
 రచనల్లో ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి.
 అయినప్పటికి తల్లి ప్రేమ, దేశభక్తి,
 మానవత్వం వంటి అంశాలతో కూడిన
 కథావస్తు చిత్రణ నామని కలం నుండి
 వేరుపడలేదనే చెప్పాలి. మన చుట్టూ ఉన్న

మధ్యతరగతి సమాజంలోని సన్మేళాలే కథా వస్తువుగా తీసుకోవడం ఈమె కలానికున్న ప్రత్యేకత. ఈమె కథలను కథలుగాను, చిట్టి కథలుగాను ఒక వగ్గికరణలోకి తీసుకుంటే మరొక వద్దికరణంలో భార్యాభర్తల మధ్య సంబంధాలు, తల్లి కొడుకుల మధ్య సంబంధాలు, అత్తాకోడలిమధ్య అంతరం, దేశభక్తికి సంబంధించినవి, పిల్లలను గూర్చి రాసినవి, వ్యక్తుల మనస్తత్తులను గూర్చి రాసినవి, సస్పెన్షన్ కు సంబంధించినవి, సంస్కరణ దృష్టితో వైద్యుల నిర్వహక వైఫారికి సంబంధించినవి, వితరంతు పునర్వ్యవాహానికి సంబంధించినవి, లేఖల రూపంలో వచ్చినవిగా కథలు కనబడుతాయి. ఈ వగ్గికరణ క్రమంలో కథలను పరిశీలిస్తే ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోదగ్గవి లేఖలకు సంబంధించినవి. అని ప్రేమ - తపన, పెళ్ళిసందడి, లేఖాసుందరి, నిరీక్షణ, ప్రేమలేఖలు.

గంటి వెంకటరమణ 75కి పైగా కథలు రచించారు. సంగీతం, నృత్యం లోనూ ప్రవేశం ఉన్న ఆమె ‘మహాభి నిష్టుమణ’ కథను రచించారు. సాకేతపురి కస్తూరి ఆధునిక భావజాలంలో 100 కథలు రచించారు. కొల్పారం ఏమిల, గీతాంజలి, స్వర్ణలత, నాగమృష్టాలే వంటివారు అనేక కథలు రచించారు. వలస కూలీల బతుకులలో స్ట్రీల జీవితాలను చిత్రించారు. అయినంపూడి శీలక్ష్మి ‘ఎడారిగాయం’ అనే కథ రచించారు. జీవనోపాధి కోసం ఇంటిపెద్ద దుబాయి వెళ్ళడం, అలా వెళ్ని పురుషుడి భార్య అనేక అవమానాలకు గురికావడం, సమస్యలను ఎదురుకోవడం వంటివి ఈ కథలో కనిపిస్తాయి. చాడా లలితాదేవి ‘కట్టడమ్మి జాతర’ కథలో గిరిజనుల మూడువిశ్వాసాలను, నమ్కాలను, వెనుకబాటుతనాన్ని వెల్లడించారు. మిక్ర సాంస్కృతిక, ఆవార వ్యవహారాలలో మానవ సంబంధాలు ఏవిధంగా పెనవేసుకొని ఉన్నాయో పూదోట శారీలు ‘శిలువ గుడి కతలు’ రచించారు. ఆడదాని రెక్కల కష్టం

పనికిరాకుండా పోయే పేదవారి కుటుంబాలు, వారి జీవితాలను పొమజ తోప్పు’ కథలో చెప్పారు.

గోగు శ్యామల దళిత స్త్రీల రచనలను నేకరించి నల్లపొద్దు (2008) సంకలనం చేశారు. ఇందులో దళిత స్త్రీల చారిత్రక నేపథ్యం, 1921-2002 మధ్య కాలంలోని దళిత స్త్రీల రచనలను పరిచయం చేశారు. నంబారి పరిపూర్వ ఆదర్శాలు - అన్యయాలు’ కథలో ప్రగతి శీల ఉద్యమాల్లో పనిచేసి ఆధిపత్య కులపు పురుషుడి కులాంతర వివాహం చేసుకొన్న దళిత స్త్రీ జీవితం చిత్రించబడింది. ‘తనూహించుకొన్న ప్రేమైక జీవితం కొద్దికాలంలోనే వట్టిపోయిన బావి’ అయ్యంది. ‘నిమ్మజాతి పిల్లలను చేసుకున్నందుకు ప్రసాదును తల్లిదండ్రులు పూర్తిగా వదిలేశారు. ఉద్యమాలే లోకమైన ప్రసాదు ఇంటి బాధ్యతలను శకుంతల మీదకి నెట్టివేశాడు. పిల్లల్ని బ్రతికించుకునేందుకు రకరకాల టెంపరరీ జాబులు చేస్తూ సంసారం నడిపింది శకుంతల. ఒక శుభముపుర్తంలో శకుంతలను, పిల్లలను ఒదిలేశాడు. తర్వాత అమృతాన్నలు ఇష్టపుడిన కులమింటి పిల్లలను చేసుకొని ఆమె తెచ్చిన భారీ కట్టుంతో తన రాజకీయ జీవితాన్ని నిరీషపుంగా సాగించుకున్నాడు.’ అని కులలైంగిక రాజకీయాలను తన కథలో రచయితి ఇనుమడించారు.

జాజుల గౌరి ‘కంచె’ కథలో సాంఘిక సంక్షేమ హిస్టరీలో ప్రాథమిక చదువు పదువుతున్న దళిత బాలికలు సెలవుల్లో ఇంటికి పోవడం, ఇంటి పనుల్లో ఆసరా కావడం కోసం అడవికి కట్టలు ఏరుకరావడానికి పోవడం, అక్కడ ఆధిపత్య కులాల పురుషులు దళిత బాలికను అత్యాచారం చేయడం వంటి సంపుటనలను మాపారు. పర్యవసానంగా ఆ బాలిక గర్జం దాలుస్తుంది. తత్త్విలితంగా రెండు తరాలకు చెందిన స్ట్రీలు బలికావడం వంటి అమానుష విక్రత చర్యలను ఎత్తిచూపారు. బాధిత

బాలికకు తల్లి పరిపూర్వ మార్గాన్ని ఆలోచించి అమలు చేయడంలో కొత్త సందేశాన్ని కథలో సూచించారు. ‘నీ జిందగి నీకు ఎక్కు బిడ్డ. పానం ఉన్నదంబే మీద పడ్డ బురదను కడ్డకాని మంచి బటుకు బతుకొచ్చు. కానీ ఎదల కోపంతో నీ జిందగిని యిడ్పుకోకు. యింకనన్నా లోకం తెల్పుకొని

మసులుకో. రేపే డాక్టరమ్మతోటి మాట్లాడి ఈ పాపం పిండాన్ని ఖండం చేయిస్తా. అంటూ బిడ్డను గుండెల్లో దాచుకున్నది’ అంటూ ఆధిపత్య కులపు పురుష దురహంకారాన్ని దుయ్యబట్టారు.

జూపాక సుభద్ర తన ‘శ్శది చెయ్యాల్’ కథలో దళితుల పట్ల ఆధిపత్య కులపు ఈసడింపును కళ్ళకు కట్టినట్లు ప్రదర్శించారు. ఉన్నత చదువులు చదువుకొని ఉన్నతోద్యగాలు చేస్తున్న దళితులను కులం పేరుతో అవమానించే సన్మిశలను, సంపుటనలను క్రింది ఉండపారణలో గమనించవచ్చు. కాలేజీ లెక్కర్రూగా పని కోసం వచ్చిన ఇద్దరు దళిత మహిళలకు ఒక బ్రాహ్మణా కుటుంబం ఇంటిలో అడ్డకు దొరకడం, తర్వాత వారి కులం వివరాలు తెలుసుకొని వారిని అవమానించడం ఈ కథలో కనిపిస్తుంది. కాలేజీ చుప్పాసీతో బ్రాహ్మణ కుటుంబ సభ్యులు ఈ విధంగా అన్న విషయాన్ని చూడవచ్చు. ‘వాళ్ల కడ జాతోల్లంట గదరా, మొకాలు జూసిచ్చినం కులమడగకుండ. ముందు ఆ సామాను తీసికొల్పుని చెప్పు. యిల్లు శుధి చేయించాలన్నారు.’ అని చెప్పాసీ కాలేజీకొచ్చి జరిగిన విషయం చెప్పాడు నొచ్చుకుంటూ. తాతల తరాలున్నట్లు మేము లేము. ఎన్నో ఉద్యమాలు చేసి చదువుకొని యా స్త్రీతికొచ్చినంక గూడ మా నుదుటి మీద అంటరాని గీతలు చెరిగిపోవడం లేదు. వాళ్లు చేసిన అవమానం తీరిగి చెపుల్లో సీసం నిపుతున్నట్లు, నాలిక చీరుతున్నట్లు, వేళ్లు నరుకుతున్నట్లుగానే వుంది. ఎప్పుడో ఎన్నో పోరాటాలు చేసి మేం పగలకొట్టిన ముంత మళ్ళీ మూతికి

కడుతున్నట్లుగా, జారి పోయిన తాటాకు మళ్ళీ మొలకు ముడేస్తున్నట్లే అన్నించిది' అని ఆవేదన వ్యక్తం చేసింది. వర్షమాన దళిత ప్రీ వాడాన్ని తమ సాహిత్యం ద్వారా చాలా బలంగా వినిష్టున్న గోగు శ్యామల, జాపోక సుభద్ర, జాజుల గౌరి మగ్గరమ్మలుగా అభివర్ణింప బడుతున్నారు.

పహాడ్ పాతిమా రచించిన కథ 'చోటి బహు తేవ్యంటి' ముస్తిం కుటుంబాల్లో ప్రీ పురుష వివక్షతను ఎత్తి చూపింది. ముస్తిం ఆచార వ్యవహరాలు, ప్రీల సంఘర్షణ కథాంశాలుగా సేర్కౌన బడ్డాయి. ఉమ్మడి ముస్తిం కుటుంబాల్లో చిన్న కోడలి మీద పని భారాన్ని మోపడం, ఆమెను చులకనగా చూడటం వంటిని ఈ కథలో కనిపిస్తాయి. స్పృష్టిను నిఖల్చుతతో ముస్తిం జీవితాలను భాష్యాలనదగిన అధ్యాత్మమైన కథలు రాస్తున్న రచయిత్రి పొజహోనా. వీరు మైనారిటి ప్రీవాద కథోద్యమ నాయకురాలిగా పేర్గాంచారు. ఆమె రచించిన సిలోసిలా కథలో దూదేకుల ముస్తింల జీవితాల్ని అనేక కోణాల నుంచి చిత్రీకరించారు. బ్యాండ్ వాయించే కులవ్యుత్తి ఏడాదంతా కుటుంబానికి తిండి పెట్టుకపోవడం, పేదరికం ప్రీలు పడుతున్న బాధలను, ముస్తింల, దూదేకుల మధ్య గల తేడాను చిత్రించారు. సిలోసిలా అంటే వారసత్వం అని అర్థం. తండ్రి వారసత్వంలో కొడుకు కూడా అదే జీవితాన్ని గడవడం హ్యాదరు విదారకంగా వర్ణించారు. కుటుంబాలో ప్రీలను హింసించే ధోరణి తండ్రి నుండి వారసత్వంగా కొడుకుకు సంక్రమిస్తుందనే విషయాన్ని ఈ కథ తెలుపుతుంది.

రజిత గారి 'మట్టి బంధం' కథ సంపుటిలో పల్లె జీవితాల్ని ప్రతిభింబించే అంశాలే ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా 'మట్టిబంధం' అనే కథలో నేటి గ్రామాల్లో ప్రతికులాల వారి కులవ్యత్తులు అంతరించి, కూలీలుగా బతుకు సాగిస్తున్న తీరు వర్ణింపబడింది. దారిధ్యం, రోగాలు, కష్టాలు, కన్నీళ్లు ఈ కథలో దొరలకు, మిగతా కులాలకు మధ్య తేడ

గోచరిస్తుంది. ఇంకా వ్యవసాయ భూమిల్లో గల వ్యతాపం సాంఘిక అసమానతలను ఆధికం చేస్తుంది. పూర్తిగా జీవన విధానమే ఎగుడు దిగుడుగా కన్నిస్తుంది. ఇలాంటి పరిష్కారుల్లో ఇంటిల్లిపొది కూలీ పనులు చేసి ఇంటి బరువు మోయువలని వచ్చేది. ఇక ఈ ఇండ్లలో ఆడపిల్లలు బడికి వెళ్లి చదువుకోనే అవకాశం ఉండేది కాదు. క్రమంగా వారి చదువులు అటకెక్కేవి. గ్రామాల్లో చాలా పేద కుటుంబాలలో ఆడపిల్లల పనులు అత్యంత నిక్షపంగా ఉంటాయి. ఇంట్లో చిన్న పిల్లలను ఎత్తుకొని ఆడించటం, బాపుల వద్ద నుంచి నీళ్లు చేదుకొని రావటం, తంగేడు మొట్లు కొట్టుకొనిరావటం, గంపల కొట్టి పిడకలను ఏరుకొని రావటం, అప్పుడ్పుడూ బట్టెలను కాయటం - ఇదంతా ఆడపిల్లల చాకిరి చట్టం.

జ్ఞాలిత ప్రీ పక్షపాతి. ఆత్మాన్యేషణ కథాసంపుటిని రచించారు. 'సహస్రదార, ప్రశ్నించే పంజరాలు, పండుగ పడిగావు' కథలు - ప్రీల జీవితాలను వర్ణిస్తాయి. ఈ కథల్లో ప్రీలే ఇంటి భారాన్ని మోయడం, పురుషులు తాగుడుకు అలవాటు పడిపోయి కుటుంబ బాధ్యతలను నిర్ణయ్యాం చేయడం. ఆత్మాన్యేషణం, మానవ సరోవరం, మాయమవుతున్న మనసు, ఊరు విడిచిన ఉత్తరం, పండుగ పడిగావు, సహస్రదార, ఊరిడిచిన ఉత్తరం, ప్రశ్నించే పంజరాలు' అనే కథలు వృద్ధప్యంలో ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను చిత్రిస్తున్నాయి. ఆత్మాన్యేషణ కథలో 'శాంతి' అనే ప్రాత శాంతి కోసం పరితపిస్తుంది. శాంతి 'ఎమ్మెన్సెస్ సిండ్రోమ్' అనే మానసిక వ్యాధి లక్షణాలతో బాధపడుతుంది. పిల్లలు ఉద్యోగాల కోసం వేరే ప్రాంతంలో స్థిరపడటం వల్ల ఆమె మానసిక ఉపశమనం కోసం పరితపిస్తుంది. ఈ కథలో రెండు ప్రధానాంశాలు. 1. శాంతి ఒంటరితనంలో బాధపడుతూ ఆనందరావుతో స్నేహం పెంచుకోవడం. 2. రాంపుసాద్ చిన్నపుడుతాను ప్రేమించిన హేమతో మళ్ళీ స్నేహం

చేయడం. కానీ - ఈ రెండు జంటలు స్నేహానికి పరిమితులు వహించడం, సంఘనేవకు బాధ్యలు కావడం, ఆనందాన్ని పొందడం అనేది మానవ విలువలను పెంపొందింపజేసేవిగా ప్రదర్శింపబడ్డాయి. ఇందులోని ప్రీ పాత్రలు ప్రీల స్నేహా జీవనానికి నిదర్శనంగా నిలుస్తాయి.

సమ్మేళ ఉమాదేవి 'అమృ' కథా సంపుటిని వెలువరించారు. కమ్మి కథ ఒక బంజారా ప్రీ జీవితాన్ని తెలియజేశారు రచయిత్రి. బంజారాల సంస్కృతి జీవిత విధానం యదార్థంగా చిత్రించిన కమ్మి రెండో కాన్పులో ఆడపిల్లనే కనడం, ఆమె అత్త మాస్మీబాయికి కోపం వంటిని ఈ కథలో కనిపించే సజీవ చిత్రాలు. పెత్యస్వామ్య భావజాలం వేళ్లానుక పోయిన సమాజంలో ఆడపిల్ల పుట్టుకమీద కనిపెంచుకున్న స్థితి ఈ కథలో కనిపిస్తుంది. ప్రీల ఆత్మాభిమానం, మనో నిబ్బరం, వ్యక్తిత్వం, అభిప్రాయాలు బలంగా ఉండి సమాజంలో ప్రీలు ఏవిధంగా ఉండాలో నిర్దేశించే కథలు సమ్మేళ ఉమాదేవి 'అమృ కథలు'.

వడ్చుల సూర్య స్తానికపరమైన ప్రీ సమస్యలను తీసుకొని కథా రచన చేశారు. ఆమె కథల్లో ముఖ్యమైనవి 'నమ్మకం, ఆకలి, అమృమృ కథ, సంపూర్ణ, నల్ల బంగారం' మధ్య తరగతి వర్గాల నిత్యజీవన సమస్యలు, ప్రీల జీవితంలో చోటుచేసుకున్న పరిణామాలు రచయిత్రి కథా వస్తువులుగా నిలిచాయి. బడుగు వర్గాల కూలీ నాలీ బతుకులు, పేదరికపు కష్టాలు అత్యంత దయనియంగా చిత్రించారు. ముసలి తల్లిదండ్రుల పట్ల కొడుకుల కర్కుష్ట్రోం, ఉద్యోగినుల పట్ల సహా ఉద్యోగుల వ్యంగ్యమాటలు, లైంగిక దాడులు వంటిని కథా రచనలో ఖండించారు.

ఉత్సత్తు కులాలలోని మహిళల జీవనగాధలను తమ కథల ద్వారా వివరించారు దాసోజు లలిత. కొనుకపూలు కథ ప్రీల శ్రేమ శక్తిని, చైతన్యాన్ని, సామాజిక బాధ్యతను తెలుపుతుంది.

అలుకుపూత

తెలంగాణ గ్రామీణ కుటుంబ సంస్కృతిని
చిత్రించిన కథ....

రాఘుల కిరుత్కుయి
82475 66615

(ఉగాది కథల పోటీలో పాధారణ ప్రచురణకు స్వీకరించిన కథ....)

మొ గులుకు సిల్లులు పడ్డట్టు ఒకటే వాన. మూడొద్దులనుండి గెరువిచ్చుడే లేదు. పాధ్యందాన్ననే సీకటి సీకటి గున్నది. ఇంక రెండొద్దులదాన్న గిట్టనే ఉంటయని వార్తల్లలు చెప్పాండు. పాతిండ్లలు ఉండెటోళ్ళు, మట్టిగోడలు వెట్టి ఇల్లు లేపినోళ్ళు గిన జర భద్రంగుం డుండి అని చెవినిల్లుకట్టుకొని చెప్ప వట్టిండు. గొడ్డు, గోదా అన్ని అడిసి మద్దితానయ్, ఇంకా నయం. జర ఈందరగాలి వెడ్డలేదు గని, ఆ గాలి సుత తోడైతే ఇజగజ వఱక్కుంట ఇంకెన్ని జీవాలు సైకి లేశేటియో.

కొట్టంల ములుక్కుంట ముసుగేసు కొని పన్న ముత్యంకు రెండ్రల తన గూనింట కప్పు జల్లెడ పట్టినట్టుండి అడ్డంగ వెట్టిన బోచెల్లలు టప్పులుపుపుమని పడుతున్న సప్పుడు మంచినగత్తాంది. దాంతోపాటే మనుమడు వసుదేవ గులుగుడు గూడ.

‘వాన పాడుగాను, ఈండికి మూడొద్దుల సంది కరుత్తాంటే... ఇల్లంత రొచ్చురొచ్చు కావట్టె. ఎన్నడు సదిరియ్యమన్న అంబుక్కలోడిగి బొక్కునాయే. దౌరారు కడుపుల సల్ల కడలకుండ గురు గొడ్డాండు. ఆయనకేం పట్టి?’ అంటాండు.

ఇల్లు కట్టంగ రోకలి భయపడ్డట్టు అటీటు చిదురుకొని నామీదకే వత్తాండని

భయంతోని, ఏం తిట్లు మొదలువెడ్డడోనని సప్పుగ వఱుకు మొదలైతాంది ముత్యంకు లోపల. “ఎహా! ఆపు నీ గులుగుడు, ఉరిము రిమి మంగళం మీద వడ్డట్టు... నువ్వేదో నీళ్ళు ఎత్తిపోళినట్టు, మాకేదో తెచ్చివెడ్డే నీ పామ్మెదో మేం తింటానట్టు... ఏమిచీకిర నీ గులుగుడు? సప్పుడ్జీక పండు పో...” అన్నది వసుదేవ తల్లి సారంగ.

“ఏడ ఊర్యుకుంటున్నది? ఏడ ఎచ్చగున్నది? ఉన్నొక్కతాన ఆ ముసలోన్నీ పండవెట్టి నీయవ్య...! రాత్రెంది పండుపో... పండుపో... అంటానవ్! ఏడనే పండెది పొయ్యల్లా?” అంతే రువ్వడిగ వసుదేవ తిరగబడ్డడు.

“ఏయ్..! పోరడ..! ఆ పెద్దమనిమి ముసలోడు, ముత్యకోడు అనకి ఇప్పటికి లక్షణసార్లు చెప్పిన. ఇన్నడంటె పెద్దమనిమి పొణం ఉసూరంటది. ఇప్పటికే ఈకలు వీకిన కోడి తీరు బొక్కుయిండు. అయిన నటానికి నువ్వేంత? ఈగ పేగంత? గుడ్డచి పిల్లుకేక్కిరచ్చినట్టు. ఆగు... బాపు రానీ... , నీ ఎగరుడు దునుకుడు అంత ఆయనముందు సూపెట్టు” అన్నది సారంగ.

“అసలు నిన్నెవడ్రా లేశి రమ్మన్నది? నా తిప్పల నేను వడుతాన గదా! ఏడేడ కురుత్తె ఆడాడ బోచెలు వెట్టుకుంట. పెద్ద మొగోని లక్క సాయం జేసేటోని

లెక్కచ్చి ఒకటే గులుగుతానవ్?” అన్నది మల్ల కాసేపటికి సారంగ.

‘అబ్బో...! ఇంతాతున్నయా? శెంబులు, తపేలలు, చెప్పుత్తె కుండకు తలగదు గని, అని ఎకసొక్కలాడుకుంట ఇల్లిచ్చి పందిరేసినట్టు జేసిండ్రని గుస్స జెయ్య వట్టిండు. మల్ల వసుదేవ గూడ తల్లి మిదికి.

‘మా కాలం ఒడ్డువట్టె. ఇగ నువ్వేమన్న సంపాయించుకోరాదు. మాకేం పెట్టకు గని, గి తీర్చ మాటలు వెట్టుకుర. మునుపటోలై బరాయించుకోటానికి పాణం బాగుంటలేదున్నది ఆవేదనగ.

“ఇయ్యుండి మరి, ఓ పదేను లచ్చలు, గొర్ర పెంపకం పెట్టుకుంట. నా బతుకు నేను బతుకత”.

“.. ఆలు రాఘుగాని అగ్రతాంబూలం గావాల్నిన్నడట ఎనకటికి నీ అసోంటోడే. నీ ఇంటా వంటా ఉన్నదిర? గొర్రను పెంచుడు? పైసలు లేవ్యని జెప్పక, ఎందుకీ అక్కరకు రాని ముచ్చట్లు? అని వసుదేవ, లోపల్లోపల అనుకుంట సప్పుడ్జీక ఓ మూలకు నక్కి నక్కి చలి ఆపుకోడానికి చేతులు కాళ్ళ సందుల్లలు ఇరికిచ్చుకొని తట్టు సంచిమీద పన్నడు”.

సారంగకు, కొడుకును జాత్తె జాలి పుట్టి తన నేత చీరె తీస్కువోయి కప్పింది. చలికి ఎచ్చగుంటదని. కొడుకు తలమీద చెయ్యేసి “నువ్వునేటియన్ని నిజాలె కావచ్చు

గని, పెద్దంతం సిన్నంతం గూడ ఉండాలే గద. నీ తోటోళ్ళకు పెండిళ్ళు సుత అయితానాయి. మనకు పెల్లనియ్య తోంగిసూసినోడే లేదాయె. తమ్ముని బిడ్డ మానదని ఇయ్యమనందే... వాడింత మీదికి పోవట్ట. పైకిళ్ళ, నీకేమున్నది ఇల్లా? ఇరువాటమా? పెండినంక నా పొల్లునేడ వండవెడుతవ్? ఇంటీడ మూళ్ళగయి ఆడదు. మునలోడున్నంతనేవే మీ వైభోగం. ఆయంత వాడొడ్డినంక, వచ్చే పించను బండైతది, అప్పుడు మీ బతుకు బాగోతం బైటవడ్డది. చెట్టుపేరు జెప్పుకొని కాయలమ్ముకున్నట్టు వాని పించను మీద బతుక్కుంట మీకే దిక్కులేదు గని, ఇంక తాదూర సందులేదు మెడకో డోలని నీకు కోడలు గావలిపచినాదే? అని ఎన్ని తీర్ల పేరణాలు వెట్టిండో! తల్లుకోంగనే దుఃఖమచ్చింది”.

అంతలకే, “అయ్యా...! ఈ లోల్లిల పెద్దమనిషికి కూడు వెట్టుడే మర్మిషితి గద. బువ్వ సల్లవడచ్చు. ఇప్పుడు వెడై తింటడో! తినడో...! ఉడుకు ఉడుకు బువ్వ పెడ్డునే పాంచెలు తింటాండు” అని తండ్రుడుకుంట జప్పున లేశి గిన్నె మూత దీసి చూసింది.

“అయ్యా! భగవంతా! బువ్వ పసు

“ఎట్ల మర్తజిడ్డ? మీ

అత్తుండంగ ఇగ ఇష్టవీటి సంబి మొనమర్ని పశ్శుంటుండె. ఇల్లాకిలి పుట్టి జేసుడు, మట్టిగోడలకు ఎరులుకు పూత లేసుడు. వానిమిద సున్నం తోటి ముగ్గులేసుడు, ఒకోళ్ళసాల తెల్లసున్నం ఏత్తే, గోడలకు జాజుతోని ముగ్గులేసేది. ఇక బొడ్డెమ్మునాడు చెక్కుపీట మీద పుట్టుమన్న నా తోటి తెప్పించి చతురంగ ఐదారొరుసలేసి ఒకదాని మీద ఒకటి త్రిభుజాకారంగా పేర్చి ఉడ్రాక్ష, కాకర, బీర, పాట్ల గిట్ల అన్న తీర్ల ఎప్పెన్ని పూలు పెట్టేది. శిఖ మీద బియ్యం, బియ్యం మీద చెంబు, దాని మీద కొత్త రైక ముక్క, అండ్ల తమలపాకు, పసుపు గౌరమ్మను పెట్టేది. రైక ముక్క, సుత ఎంత సక్కుంగ మలుపు లేసేది.

గడ్డోల్లే అయింది. అసలుకే తావులేక కొట్టంల పన్నడు. ఇంత సల్లటన్నం ఎట్ల తింటడు?”

“చీ.. పాపిష్టిదాన్ని, పెద్దమనిషి సంటి పిల్లగానసోండడని మర్మిషియి బువ్వ పెట్టుకపోతిని, అని తనను తనే తిట్టుకుంట, ఎట్లరాని సోచాయించి, తెల్లారంగన చాయ్ దాగే అలవాటుకు గిన్నాన్ని పాలబోట్లు ఉంచుకున్న సంగతి యాదికచ్చి బాటిల్లనే ఇన్నాన్ని నీళ్ళ గల్లి పొయ్యిల బొగ్గులు తోడి అటీటూది, నిప్పురాజేసి పాలు మసలవెట్టి బువ్వల పోసి ఇంత ఉపేసుకొని, అంచుకు మాడికాయ తోక్కు వెట్టి కొట్టంలకు పట్టవోయి, “మామా..! మామా..!” అని పిల్పుకుంట ముసుగు తీసి లేపి.. “బువ్వ తెచ్చిన, లే.. ఇయ్యాల వానెక్కువై ఇల్లార్పుట్ల నీకన్నం వెట్టుడు సంగతి యాది మర్మిన. బువ్వ గూడ సల్లవడ్డె ఇన్నాన్ని పాలబోట్లుండంగ మసలవెట్టి పోస్తుచ్చిన. ఇయ్యాళ్ళొక్కనాటికి ఎట్లనో తిను అన్నది తలె చేతికిచ్చి.

“అయితమాయెతీ బిడ్డ!.. నువ్వేం జేత్తవ్? ఇల్లు తొప్రివాయె” అనుకుంట తినవట్టిందు.

“ఇప్పుడే వత్త మావ”, అని బొగ్గుల మీద కాగెట్టేన వేళ్ళిళ్ళ తాగడానికిచ్చింది.

“నీ కడుపు సల్లగుండ...!” అనుకుంట నీల్గారి కాసేపు వానను జాసుకుంట అట్టే కూసున్నడు.

సారంగ సుత అటేటని కూసోని తలెగిన్న తోముతాంటె, “నువు తినవా బిడ్డ?” అని అడిగిందు.

“నీ కొడుకత్తడని సూత్రాన మావ” అన్నది.

“అట్లా...! యేడి దాన్నచ్చిండో, పరమేశ పోసేమన్న జేసిండా?”

“అ... ఈ సైటాల్చు బస్సుకు వత్తాండట” అన్నది చేతులు తూడ్చుకుంట.

“ఏ పాటిచ్చిండో...?” అన్నడు మల్ల.

“తెల్పు మావ. వత్తనే తెల్పది.

“ఏమిచ్చినా... లచ్చిలత్తారె? కుక్క బొక్క

కాశవడ్చట్టు వాళ్ళంతిత్తె అంత మా

బాగ్గుమని తెచ్చుకోవట్టివి”.

“ఓ...! అది సుత నిజమే. అసలుకైతే పండుగెల్లినంక పాయ్యేందుగని, అవిటితోనే పండుగెల్లాల్నాయే. బొడ్డుము నెన్నాత్తాండ్రు? విడ్డు...!” అడిగిందు.

“ఏమోనే...! సూల్లే, కాలెండర్ల సూడనన్న సూడాలె, లేకుంటె సరోజత్తనన్న అడగానే”.

“బహుళ పంచమంటె.. రెండొర్చుల్లల ఎయాలై బెడ్డు...!” అన్నడు ఏళ్ళ మీద లక్కులేమో జేసి.

“అంతేనానె, నీకు బాగెనె యాదున్నదే...!” అన్నది సారంగ.

“ఎట్ల మర్తజిడ్డ? మీ అత్తుండంగ ఇగ ఇప్పటి సంది మొసమర్లని పస్తుంటుండె. ఇల్లాకిలి శుద్ధి జేసుడు, మట్టిగోడలకు ఎరులుకు పూత లేసుడు. వానిమిద సున్నం తోటి ముగ్గులేసుడు, ఒక్కొసారి తెల్లున్నం ఏత్తే, గోడలకు జాజుతోని ముగ్గులేసేది. ఇక బొడ్డెమ్మునాడు చెక్కుపీట మీద పుట్టుమన్న నా తోటి తెప్పించి చతురంగ ఐదారొరుసలేసి ఒకదాని మీద ఒకటి త్రిభుజాకారంగా పేర్చి ఉడ్రాక్ష, కాకర, బీర, పాట్ల గిట్ల అన్న తీర్ల ఎప్పెన్ని పూలు పెట్టేది. శిఖ మీద బియ్యం, బియ్యం మీద చెంబు, దాని మీద కొత్త రైక ముక్క, అండ్ల తమలపాకు, పసుపు గౌరమ్మను పెట్టేది. రైక ముక్క, సుత ఎంత సక్కుంగ మలుపు లేసేది.

సాయంకాలం ఇంటిముందు అలుకేసి ముగ్గులు వెట్టి బొడ్డెమ్ము నిలబెట్టేది. నేనెట్ల మరుత్త బిడ్డ.

ఉంటిరుము లేనినాడు గడుసకసోంటి రోజుల్లలు గూడ ఆటలు, పాటలు జోరుగుండేది. వలలో... చందమామో..., కోల్లో... అని తీర్లతీర్ల పాటలు తీర్లతీర్ల కథలతోని కైగట్టి పాడ్తె కోయిల కూసినట్టుండేది. ఊరంత ఈ మో సుట్టుముట్టే.

తోమ్మిది రోజులు చిన్నపోరగాండ్ల తోని చిన్న పోరి లెక్కలే ఆడేది. పాడేది. ఆఖరు బొడ్డెమ్మును నిమజ్జనం చేసి కొన్ని పూలు, మొగ్గలు తీసి బిరవుకునేది. వైవెద్యం వండి ప్రసాదంగా పోరగాండ్లకు

వెట్టి తనింత తినేది.

మహాలయమాసనాడు తంగేడు వనం బాయి పుష్టంత ఎదుకచ్చి మేదరశిబ్యుల గుమ్మడాకేసి ముందుగాల ముందుగాల గుమ్మడాక వేసి సిపర్చు సరిసమానంగా తుంచి తంగేడు పూపు పెట్టి దానిమీద మందారాలు, బంతులు, చామంతులు, నందివర్ధనాలు గిట్ల అన్ని పేర్చుకుంట పేర్చుకుంట శిఖ మీద గుమ్మడి పుపు గౌరమ్మ వెట్టేది. ఎంగిలిపూల బతుకమ్మనేది.

ఇగ ఆఫిరోజు అంటే తొమ్మిదో రోజు నాటి బతుకమ్మను సద్గుల బతుకమ్మగ పెద్దగ నేనే పేర్చేది. నేనే నెత్తిమీద వెట్టుకొని నడుస్తుంటి. అంత పెద్దరయ్యే టాళ్ళకు మోయలేకపోవును. నేనే సుట్టబట్ట వెట్టుకొని ఊరందరికంట ముందుగాల ఆడ చెరువు గట్టు మీద దింపేది. అత్తమ్మే, వెంపలి కొమ్మలు నాటి పసుపు కుంకుమలు చల్లి దాని చుట్టూ బతుకమ్మలు దింపి పాటలు పాడుకుంట ఆటలు ఆడేది”.

ఇదంతా తనకు తెలిసినా, మామను ఏమన్నని ఆపితే పెద్ద మనసు బాధపడ్డదని అట్టే ఇంటాంది సారంగ. ఆ పాత ముచుట్లు నెమరేసుకుంట సేద తీరుతడు ముత్యాలు.

“అయ్యా బిడ్డా! పాడిందే పాటరా..ని చెప్పిందే చెప్పి నీకు ఇసుగు దెత్తాన్నా బిడ్డా! ఏందో మీ అత్తను తల్పుకుంట...” గొంతుల దుఃఖం చేరింది. మాట్లాడ లేకపోయాడు.

“మామా..! అట్లిట్ల అత్తను యాది జేసుకునుడు కండ్లపోంటి నీళ్ళు దీసున్నదేనానే? మేమేమన్నా తక్కు జూత్తనామానె?” అన్నది దగ్గరికి పోయి.

“లే.. బిడ్డా... లే..లే..! నుప్పు తప్పుగునుకుంటానవ్! నా యెతంత అడిగాడు. అదివోయి పదేండ్ల దాటి. నేనేమిటికున్న ఒంటరి కోతినై. భూమికి మీకు బరువు తప్పితే” అన్నడు.

“నువు తప్పుగ మాట్లాడ్డానవ్, మావ. ఎవరాయువకు ఎవరు కర్తలు? ఇంక సచ్చంగ చెప్పాల్చుంటే నీ మీద బడే మేం

బతుకుతానమ్. నీకొచ్చే సమరయోధుల పించను ఆసరే గద. మాకు దిక్కు. సంప్రదాయు కళాకారవృత్తి ఏనాడో ఎండ్కు పాయె. దాత్మకులపోళ్ళ వాళ్ళ కుల పురాణం జెప్పులోళ్ళమని ఇంత సాయం జెయ్యవట్టిరి. ‘రుంజలోళ్ళ’ అన్న పేరే మాసిపోయే కాలమచ్చె. ఐనా ఓదార్పుగ ఎంతో కొంత ఊతమిత్తాంటే, ఊరావళి హామాండ్ల లెక్కనున్నాయ్. నువ్వే లేకుంటే మా బతుకు ఎడ్డం మద్దం” అని

అయినను ఓదార్పువట్టింది సారంగ.

“ఓలగాడు జూత్తె యేడికో కాడికి జిదివె గని, సౌకర్య కరువాయె. అంగబ్బో అన్ని ఉన్నా... అల్లుని నోట్లో శని అన్నట్లుండి. ఈ బతుకులు ఎట్ల తెల్లార్థయో...! ఏందో...!” అన్నది.

“ఇదే మాట నేను పుట్టినప్పుడే మీ అత్తనుకున్నది. ఇప్పుడు మల్ల నుప్పు సుత అట్టే అనుకోవట్టివి గద బిడ్డ. మా నాయ్య, చిన్నాయ్య, పెద్దాయ్యలందరు ఐదేండ్ల కోపారి, మాడేండ్లకోపారి పంచుకున్న ఊళ్ళభ్యకు తెల్ల ధోవతి, నారింజరంగు అంగేసుకోని, ఇత్తడిరేకుతో చేసి మేతతోలు తోని మూసున్న నాలగడు గులెత్తున్న ‘రుంజ’ను కర్రలోని, చేతివేళ్ళతోని ముప్పైరెండు తీర్చ సప్పుళ్ళు ఇనిపించ్చుకుంటి. ఇద్దరు హర్షన్ని, చిరుతలు, తాళాలు వాయిస్తూ, వంత పాడుకుంట కులపురాణం, మూలస్తంభం, విశ్వప్రకాశ మండలం ఆని కథలు చెప్పుండి. వాళ్ళాండ్లల్ల పెండ్లెనా, పేరంట మైనా, పుర్ణైనా, ఇండ్లల్ల కచ్చుడైనా ఏదైనా ప్రభోజనవైతె చాలు ‘రుంజ’తోటి పోతుండి. ఊళ్ళకు వోయి ‘రుంజ’ గట్టిగ వాచించంగనె అందరికి ఎరుకయ్య ఆవాసం జూపెట్టోళ్ళు. కొబ్బరికాయ కొట్టి ఓంకార మంత్రం చదివి మొదలువెడ్డుండె. నేనూ... రెండు, మూడు

ఇప్పుడు

సుత జేత్తాండ్లు
గని, నీట్ల కట్టలిసిల మొఖం
కనవడనిత్తలేరు. అప్పుడేమీ
పైసెరుగక ఏంగాదు మేమున్నమని
పాదమీద ఉన్నోద్దు సుత
లేశచ్చెట్టు దైర్ఘం నూరేది. గట్లనే
కద యెట్టి శాకిలికి అందరమెకట్టు
నైజాము గొర్రుమెంటోళ్ళు
పచ్చినప్పుడు పనిపాట వారైనా,
పన్నెండు కులాలోళ్ళం పన్నెండు
తీర్చ గుర్రాలకు మూలిసు, పాకీపని
దగ్గర్చుంచి వాళ్ళేబి జెప్పె అది
జేస్సుంట వాళ్ళన్నన్ని చినాలు
రాత్రింబవత్తు సేవలు జేస్సుంట
కచ్చరాలెంబడి సుత
ఉలికేది.

తాపల పోయినగని వాళ్ళంత సక్కగ పట్టువటీరే. అట్లొనా ‘రుంజ’ ఉన్నదని దాని సప్పుడు శుభం జేత్తుదని వాళ్ళ నమిక్క తోని వాళ్ళు ఎప్పుడు పిల్చినా పోతుంటి. పోంగ పోంగ కాలం మారె నా ‘రుంజ’ నేను ఇట్ల మిగిల్చిమి. దేవని కాడ వెట్టిన ఆ ‘రుంజ’ను సూత్రె మనసాగక మల్ల వాయించబుడైతది. ఈంత నాకన్న ఇట్లన్నది కాయిశగని మన వసుదేవుకైతే ఆయింత ఎర్కలే. పరమేశుగూడ కొద్దిదినాలు పోయిన గుర్తే” అని చెప్పుకుంట చెద్దరు దగ్గరికి కప్పుకుం టాంటే, “పంటవా? మావా? పండుకో ఇగ అన్నది సారంగ.

“ఏం పండలె బిడ్డా? పొద్దు పొద్దుందన్న పండుడైనాయె. ఇటేటచ్చి ఎట్లుంటావని అడిగినోళ్ళు లేకపాయె. ఒకప్పుడైతే ఒగనికి దగ్గచ్చినా, తుమ్మచ్చినా... ఏ కట్టుమచ్చినా... కాకలోలే ఒక్కతన జేరి వాని గూర్చునుకొని ఎట్ల జేద్దువని సాయం జేసేటోళ్ళు. ఇప్పుడు సుత జేత్తాండ్లు గని, నోట్ల కట్టలిసిరి మొఖం కనవడనిత్తోరు. అప్పుడేమొ పైసెరుగక ఏంగాదు మేమున్నమని పాడమీద ఉన్నోడు సుత లేచ్చెటట్టు డైర్యం నూరేది. గట్లనే కద యెట్టి శాకిరికి అందరముకటై నైజాము గౌర్వమెంటోళ్ళు వచ్చినప్పుడు పనిపాట వారైనా, పన్నెండు కులాలోళ్ళం పన్నెండు తీర్ల గుర్రాలకు మాలీసు, పాకీపని దగ్గర్చుంచి వాళ్ళేడి జెప్పె అది జేసుంట వాళ్ళన్నన్ని దినాలు రాత్రింబవళ్ళు సేవలు జేసుంట కచ్చాలెంబి సుత ఉరికిది. లేకుంటే ఇయ్యర మయ్యర వీసు వాయగొట్టేది. ఎరువులు కరువే వెతం కరువే. బలమున్నోని పొలం కోతలు గిన అయినంకనే ఇంకోనికి కూలికి పోవాలే. ఇంకా రాచ్చసంగా మూన్నాలోజుల బాలింతలను గూడ బల్మీటికి పనుల పిలిపిచ్చుడు, పాలియ్యసుత పోనీయక ఆకు దొప్పుళ్ళ పాలు పిండిచ్చి మువ్వులకిచ్చి పంపిచ్చి చంటి పిల్లలకు తాపిచ్చేది. వాళ్ళ భూమి పక్కన ఎవలదన్న భూమి మంచిగ వండితె వాళ్ళ దాండ్లకే

పోపిచ్చుకునుడు. అడిగితే జూల్మానాలు ఏసుడు, గిసోంటి యెట్టి పనులకే పుట్టినం మా బతుకూ అంతే, మా రాతలింతేనని కొద్ది దినాల్లాక ఏడ్చి ఏడ్చి పిల్లని అర్లేశి కొడ్డె పులైతదని బక్క పీమగలలక్క ఉన్నోళ్ళం డైర్యం తెచ్చుకొని బలిసినోళ్ళ మీద గల్లి బతికి సూపెట్టినమ్. ఇగ మంచిరోజులేనని ఆశవడ్డం. ఎట్లనైతే, పండుగచ్చిందని మట్టి పొక్కలన్ని కూడిపు ఎర్రలు కేసి అలికి తెలుపు సున్నం ముగ్గులేసుకొని ఇగ సక్కదనం జూసి ముర్చిపోయినట్టు. మల్లోక్క వాపడి ఎప్పటి చిప్ప ఎనుగులైనట్టె మన బతుకులు సుత నిమ్మశుపడుడే లేదు” అన్నదు.

“ఏం జేత్తుమే మరి? కోత్తికొనా గిత సక్కంగుండాలని ఊరికెనే అన్నరా? మన రాతలు గిట్లున్నాయ్” అన్నది సారంగ.

“అది కూడా నిజమే గని, నేను గా ఒక్క తప్పు గదే, ఇనాం భూముల కింద గౌర్వమెంటు ఇచ్చిన భూమిని పెద్ద సిరిమంతుని లెక్క ఎచ్చులకు వోయి ఎవ్వనికి లేని పట్టితోటి ఓ డాట్లరు సాయు నీ జాగ్రైతె మంచి అడ్డమీదున్నది. నమిత్తె పెద్ద దవాఖానా గట్టి ఉచితంగా డైర్యం జేత్తని అంట పుస్పుసు కుడుమంటె పండుగని ఊరన్న కాడ దవాఖానుంటె మంచిదని సోచాయించి ఎన్నకు తిరిగి సూడకుంట ఇచ్చిన. ఇత్తే ధర్మాత్ముడు ఉన్నన్ని రోజులు మాట రఘుక ఫిరీగనే డైర్యం జేసె. మధ్యలేపైందో గౌర్వమెంటోళ్ళు దీస్కాని వాళ్ళ జీతాలిచ్చుకుంట డాట్లరును వెట్టివాళ్ళ కిందికి తెచ్చుకునే. ఇంకేన్నన్న ఇప్పయుండ్రని వాళ్ళ సుట్టు వీళ్ళ సుట్టు మాగ దిరిగిన, డాట్లరు సుత వాళ్ళైప్పు లియ్యమన్నా నువ్వు మంచి పనికోసం నీ భూమిచ్చినవ్, నువ్వు సుత పేదొనివే నానాముకుంట నిన్ననీ ఎప్పుడు జెప్పెటోడు.

నువ్విత్తె పెద్ద దవాఖానా

గట్టి ఉచితంగా డైర్యం జేత్తనని అంట పుస్పుపుసు కుడుమంటె పండుగని ఊరన్న కాడ దవాఖానుంటె మంచిదని నీటిగి సూడకుంట ఇచ్చిన. ఇత్తే ధర్మాత్ముడు ఉన్నన్ని రోజులు మాట దప్పక ఫిరీగనే డైర్యం జేసె. మధ్యలేపైందో గార్వమెంటోళ్ళ దీస్కాని వాళ్ళ జీతాలిచ్చుకుంట డాట్లరును వెట్టివాళ్ళ కిందికి తెచ్చుకునే. ఇంకేన్నన్న ఇప్పయుండ్రని వాళ్ళ సుట్టు వీళ్ళ సుట్టు మాగ దిరిగిన, డాట్లరు సుత వాళ్ళైప్పు లియ్యమన్నా నువ్వు మంచి పనికోసం నీ భూమిచ్చినవ్, నువ్వు సుత పేదొనివే నానాముకుంట నిన్ననీ ఎప్పుడు జెప్పెటోడు.

అప్పజెప్పుండు. ఇగ నా ముచ్చు ఇన్నోడు లేదు. అయోయ! అని అన్నోడు లేడు. నా తోటోళ్ళందరు ఆముదాను మీద ఇంత లేసుకోని బాగువడ్డరు. నేను ఎరక్కపోయి ఎల్లెలుకల వడ్డ. పుణ్యానికి పోతె పాపమెదురైనట్టు నా సంతుకు ఏం మిగులకుండైంది. గీ ముచ్చు తెల్సిన సందే వసుదేవు ఆగ్రమీద గుగ్గిలైతాండు. బువ్వ వెట్టుకున్న ఇస్తారన్న పర్చి వెడ్డె వాడు తినికి ఇంత బువ్వండుకొను గావచ్చు. ఇల్లు జాగన్న సంపాయించి వెడ్డె ఇంత వసతేసుకొను గావచ్చు. ‘ఎలుగడి తగిలినట్లాయే’” అని బాధపడవట్టిందు.

“చెర్ల నీళ్ళవొయి చెరువెన్న వడ్డట్లాయెనని ఎందుకు తండ్రాడ్డవే? చెట్టుంచి పండ్లేరుకోవాల్సిని ఊరు బాగుకోసం జేశినవ్. మనకు లేకుంటేది? ఆ దవాఖాన ఎంత మందికి బతుకు నిత్తులేదు. ఆ పున్నెం సాలు తీ! ఇగ మర్పిపో. నిమ్మలంగ పండు” అన్నది సారంగ.

దూరంగ బస్సు హోరన్ వినిపించడంతో

నీ కొడుకు సుత వత్తానట్టున్నది.
ఇంతనేపుంటే ఏం జేత్తానవని లోల్లివెడ్డడు.
అనుకుంట భర్తకోసం కందిలట్టుకొని
చీకట్టున్నదని బజ్జర్ల నిలబడ్డది.

పురుగు బూశుండంగ
నాకోసమెందుకున్నావే పో... లోపలికి,
అనుకుంట పరమేశు బస్సు దిగి సంచి
సారంగిచ్చి, కందిలిని ఓ చేత సారంగ
చేతిని ఓ చేత వట్టుకొని నడిపియు
వట్టిండు.

“చిన్నపోల్లనానయ్యా? గిట్ల
నడిపియునడ్డివి?” అన్నది సారంగ
సిగ్గుపడకుంట.

“ఏద బొందున్నదో తెల్పుది అడుగువడై
సప్ర సప్ర జారవట్టి. గట్టనే నీమేమన్నయితె
మా పని వట్టిదే. చెట్టుకింద గడ్డి తీరుగ
నువ్వు జేత్తాంట ఏర్పడ్డలేదు” అనుకుంట
ఇంట్లకచ్చిండు.

“బాపూ!.. పన్నవానె?” అడిగిండు
తండ్రిని మందలియ్యాల్ని.

“ఇయ్యాల నాయ్య ఎట్లెట్లనో మంచిగనే
నిద్ర పోతానట్టున్నదే” అన్నడు కాళ్ళా
సేతులు కడుక్కుంట సారంగతోని.

తువాలు తుడ్పుకోను ఇచ్చి, “ఎక్కడి
మంచిగనయ్య? ఆయన యెత
ఆయనకున్నదని” ఇవ్వార్చాక జరిగిన
ముచ్చటంత చెప్పింది.

“నేనైతే ఎన్నడు బాధపల్లేదే. మా
నాయ్య ఓ మంచి పణ్ణేసిందని గర్పవెడ్డన
గని” అన్నడు అన్నం తినుకుంట.

“నువ్వునేది నియతిగనే ఉన్నది. మరి నీ
కొడుకు అనుకోవాలె గద నీ గురించి”

“అంటే!..!” అన్నడు పరమేశు.

“వాడు, వాని సోపతి గడట ఇద్దరు
గల్చి గౌర్చలు పెంచుదమనుకుంటాండట.
అన్ని ఇవరాలు తెల్పుకున్నరట. మొత్తం
పన్నెండు లచ్చలైతే సరిపోతయట. మీడో
ఆరు లచ్చలు, వాడో ఆరు లచ్చలు
పెట్టుబడి కింద వెట్టల్చుని అనుకుం
టారట. వాళ్ళ నాయ్య సూత్తతి!..!
అన్నడట. మరిగ నువ్వే...?” అన్నది
నిమ్మలంగ.

“ఏంటియని? పైసలా? పెంకాసులా?
గమ్మే వుంటే ఇంక గూడ దాత్తకులం మీద

ఎందుకాశపడ్డ. రూపాయి గాదు రెండూ
పాయలు గాదు లచ్చలు అన్నడు. తిను...
తిను... పొడ్డెక్కింది. ఈ రొచ్చుల నిద్ర
గూడ పట్టదు గని” అన్నడు భార్యను.

“వాని ఆలోచనేందంటే, మీ తాతలు,
తాతలు ముత్తాతల నుండి మీరూ, మీ
నాయ్య కాపాడుకంటత్తాన ఆ ‘రుంజ’ను
ఎవరో ఇసోంటియి కొని, పైలంగ
దాత్తరలు, గవాండ్ల కమ్మితే పైసల్లయ్
గదాంటడు. మూలకుండి ఏం జేత్తాంది?
ఇదే వుండుడు కొనుక్కున్నోళ్ళకాడ
ఉంటది. ఇంక వాష్టేతె ఎన్నటిదని
బంగారమోలె సూసుక్కుంటరంటాండు.
చచ్చిన బిడ్డ కండు చారెడన్నట్టు,
అక్కరకు రాందెందుకుంటాండు?” అని
అసలు విషయం బైట వెట్టింది.

“వానికేం తెలుసే? పిల్లాకికేం
తెలుసు? ఉండేలు దెబ్బని. దాని విలువ
బచ్చగాడు, వానికేమెరుక? దాన్నమ్ము
కునుడంటే మన కఫాకారవ్వత్తి
నమ్ముకున్నట్టే. ఇప్పటికే సగం
జచ్చినట్టున్నం. అయిత దాన్నమ్మితే
మొత్తంగా సచ్చినట్టే. మన ఎరుక మనక
లేకుండ ఒత్తికితేంది? బతుకకుంటేంది?”
అన్నడు దీనంగ.

“సరె... సరె... పోనీతీ! ఆ
ముచ్చటిడ్డిపెట్టు. నాకు మాత్రం
సంబురమాయ్య. వాని మనసులన్నది
పెప్పిన. గంతే. రేపొడ్డటీలి అలుకుపూరుత

“వాని ఆలోచనేందంటే,
మీ తాతలు, తాతలు ముత్తాతల
నుండి మీరూ, మీ నాయ్య
కాపాడుకంటత్తాన ఆ
‘రుంజ’ను ఎవరో ఇసోంటియి
కొని, పైలంగ దాత్తరలు,
గవాండ్ల కమ్మితే పైసల్లయ్
గదాంటడు. మూలకుండి ఏం
జేత్తాంబి? ఇదే వుండుడు
కొనుక్కున్నోళ్ళకాడ
ఉంటది. ఇంక వాష్టేతె
ఎన్నటిదని బంగారమోలె
సూసుక్కుంటరంటాండు.

మరూ జెయ్యాలె. రెండొద్దులే వున్నదట.
బొడ్డెమ్మ వెయ్యడానికి. ఎప్పటోల్లే
ఎయ్యాలె గద అని ఇద్దరు చెరి మూల
సదురుకున్నరు.

తెల్లారింది. వాన తగ్గి బైలైతాంది.
వసదేవ్ ఏం మాట్లాడకుండ లేశిండు.
ఇప్పి చాయ్ బోట్లు తాగి ఔతల వడ్డడు.
ముత్తం, పరమేశు కొట్టంల కూసున్నరు.
ఎంతిచ్చింట్రో తండ్రికి జెప్పాండు పరమేశు.

“చచ్చినోని పెండ్లికి వచ్చిందే కట్టుమని,
అయితమాయెతీ...! ఏం జేత్తం? ఈంత
పిల్చి మరీ ఇత్తాండు. వద్దంటే పిల్చి
పిల్నితమంటే కులమా? జాతా?
అన్నట్లయితదని ముచ్చట వెట్టుకుం
టాండు”.

గప్పుడే ఓ తెల్ల పడవంత కారచ్చి
వాకెట్ల ఆగింది. పరమేశుకు, సారంగకు
గజ్జుమన్నది. పోరండు అన్నంత పని
జేచినట్టున్నడు. ‘రుంజ’ను అమ్మనీకి చేరం
పెట్టినట్టే ఉన్నడని అలుకుడు ఆపి,
సారంగ, కొట్టంల కెళ్ళి పరమేశు బైటికి
వచ్చిందు.

కారులో నుండి ఇద్దరూ సూటూ, బూటూ ఏసుకున్నోళ్ళ దిగి, “ముత్తం గారు మీ నాయనగారే కదా!” అని ఇక్కడ
ఉన్న సాబాతు బండల మీద అట్లాగే
కూర్చొని తాము, మీ నాయ్య
జాగియ్యంగ ఈ ఊర్లేదై దవాఖాన పెట్టిన
ఆడ్కరు కొడుకులం’ అని లేచి
కొట్టంలోకి వెళ్ళి ముత్తాల పాదాలకు
దండం బెట్టి, “నాయ్య! మా నాయ్య గూడ
మీ లెక్కనే చాతగాకుంటున్నడు. మీ
బుఱాం తీర్చుకోకుండ పోతెనొనని
బుగులు వడ్డండు. ఇక్కడి దవాఖాన పెట్టిన
వేరోళ్ళకు అప్పజిప్పి ఆయను కేన్నరు
రోగానికి వైద్యం చేసే చదువు చదువుకొని
పట్టుంల ఎంతోమందికి కేన్నర్ నుండి
ప్రాణాలు కాపాడిండు. గని ఆయన
చింతంతా నుప్పిచ్చిన జాగ, నీకిచ్చిన
మాట. అయ్యా!..! ఒక్కసారి మా నాయ్య
తోటి మాట్లాడుండి” అని వాళ్ళ ఫోన్
కలిపి మాట్లాడించ్చిందు.
ముత్తాలకు కడుపు నిండినట్లయింది.

ముత్తాలకు కడుపు నిండినట్లయింది.

ఆయన తన కొడుకులతో చెక్కులు,
సిటీల జాగల పేరర్లు పంపిన్నని నీ
ఇష్టమున్నంత తీస్కోమున్నమాట ఆయన
మంచితనానికి, నిజాయితికి నిదర్శ
నమవగా కండల్ల నీళ్లు దీసుకొని, అప్పుడే
అక్కడికచ్చిన వసుదేవేను దగ్గరికి పిలిచి,
“వసూ, నేను చేసిన పనికి ప్రతిపలం
వచ్చింది. నీకంత గావాల్స్ అడుగు
అన్నదు ముత్యం”.

వసుదేవుకు దుఃఖం ఆగుత లేదు.
ముసలోడు ఏం జేసిండని ఇర్పుకువడ్డగని
ఇన్నేండ్లకైనా ఆయన జేసిన మంచే
ఎన్నులాడుకుంట వచ్చిందని తెలిసి
సిగ్గువడ్డడు. ఎంతో ఎత్తుకు ఎదిగినా,
తమ ప్రాంతపు భాష మరువక నామోహిగా
అనుకోక అమ్మ భాష యాసలోనే
మాట్లాడుతున్న ఆ ఇద్దరికి చేతులెత్తి

దండం పెట్టిందు.

“నాకేమద్దు. మీరు ఇంత దూరమచ్చి
మా తాత చేసిన మేలు మరువకుండ ఏం
గావల్ని అడుగుడే గొప్ప” అన్నదు.

సారంగ, పరమేశు కొడుకును
జూసుకొని మురిసిపోయిందు.

సారంగ మల్ల అలుకుపూత ఏసుడు
మొదలుపెట్టింది. పరమేశు ముత్యంకు
తానం బొయ్యడానికి ఉడుకునీళ్లు
వెడ్దాండు. వచ్చినవాళ్లు చేతుల తాము
తెచ్చిన చెక్క, పేపర్లు పెట్టి వెళ్లి
పోయారు. వసుదేవో నావోళ్లు ఉన్న
పుడూ, లేనపుడూ ఒక్కతీర్చనే ఉన్నరు.
నేనే నాకోసం వీళ్లు ఏం సంపాదించలేదని
వీళ్లను లెక్క జెయ్యకపోతి. ఎనుకటి సంది
ఎన్ని కట్టలోచీనా ఎదురీదుకుంట
అతాగ్నిచీమానం గోడ అనుబంధం పునాది

మీద గట్టిగ కట్టుకొని నిలవడ్డరు.

పేరికమనే మట్టిగోడకు తుఫానులసోంటి
ఆవడలైన్ని వచ్చి తొలి జేసిన ఎక్కిరించినా,
చదరని మనోదైర్యంతోటి కూడ్చుకుంట
అలుకుపూత పెట్టుకుంట నున్నగ
జేస్కుంట మెరువు వట్టిరి. ఇప్పుడు
నేనుండంగ ఇగ ఏ తుఫాను ఈ ఇంటి
అలుకుపూతను కడిగెయ్యకుండ
చూస్కుంటనని తనలోని స్వార్థం మట్టిని
నిలువెల్లా కరిగించి నిస్యార్థమైన కుత్సితం
లేని కొత్త బతుక్కి శ్రీకారం చుట్టగ మళ్ళీ
‘రుంజ’ అయి శుభంగ మోగిందు. తన
చేతిలిభిని పేపర్లను తిరిగి చూడకుండ
తాతకే ఇచ్చి ‘రుంజ’ వైపు నడిచాడు.
తనకు దీవెనార్థులు పెట్టుమని
అడుక్కొనడానికి, ఇప్పుడు ‘అలుక
పూత’ తోటి ఆ ఇల్లు మెరువవట్టింది.

అ తీ రహస్యంగా
చుట్టేసిన భావం
చిగుర్లు వేస్తుంది కవితలా

యుష్టంగా తలచుకుంటూ
ముచ్చుట్టపోతూ
పచ్చని పౌలంలో
మీఎగురులా మెరుస్తూ
పూల పుష్పాడులను పులుముకొని
సంధ్రమైపోతూ
అదేపనిగా అష్టరాలకు దొరికిపోతూ
మళ్ళీ మళ్ళీ
ఏకాంతంలో తడిసిపోతూ

అప్పరూపంగా రెప్పలచాటు ఒదిగిపోతూ
ఒక కల రంగు రంగుల కల
ఎన్ని సంగతులో
ఆ కలలో అంతా

మోహ కాంతిలో
బుతువులా ప్రపాస్తూ
పక్కిలా పాడుతూ
అది నీ, నా పాట కూడా
ఆ క్షణమే
కొమ్మ కొమ్మ పుష్టే నవ్వుతుంది
అప్పుడే
ఒక అనుభూతి ఉపోదయం అవుతుంది
యుగాల హాయిని నింపుతూ..

పూల పుష్పాడులను పులుముకొని

లక్ష్మీ జి. కందిమళ్ళీ, 89196 99815

సంచార జాతుల

కడగండ్లు తెలిపిన...

‘బయటి గుడిసెలు’

దేవుపల్లి కృష్ణమూర్తి కొత్త కోణాలు

శీలం భద్రయ్య
98858 38288

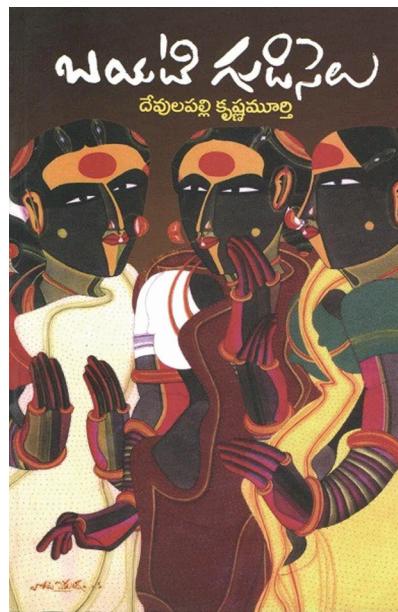
“చూ”డు చూడు నీడలు!

వేదవాళ్ళ జాడలు! నరనరాల వేదనలో తరతరాల రోదనలో బక్క చిక్కి, బిక్కి చచ్చి పడిన బతుకు గోడలు! పాడుపడ్డ వాడలు!” - అన్న శ్రీశ్రీ కవితలోని ఆత్మను ఆవిష్కరించిన సంచార జాతుల ఒడవని కడగండ్లు “బయటి గుడిసెలు” నవల. రచయిత దేవుపల్లి కృష్ణమూర్తి అభ్యుదయయాది. వారికి విరసం, జయమిత్ర వంటి సాహిత్య సంస్థలు, స్టాజన వంటి సాహిత్య పత్రికల ప్రేరణ, అరసం కవల సాహచర్యం, తెలంగాణ జీవితాల మీద విష్ణుత అవగాహన, సాహిత్య మమకారం, సంచార బతుకులపై ఉన్న సహానుభూతి వంటివి ఈ నవల రాయడనికి ప్రధాన ప్రేరణని చెప్పుకున్నారు.

తెలంగాణ కథా, నవలా సాహిత్యంలో కల్పిత జీవితాలు అది నుండి తక్కువే. అలాగే ఈ నవలలో కూడా కల్పితం ఎక్కుడా కన్పించదు. ఇతివృత్తం వాస్తవికత ప్రధానంగా ఉంటుంది. సంచార జాతులకు చెందిన ముండోల్ల జీవితాలను యార్థంగా ఉన్నదున్నట్లు రాశానని రచయిత స్వయంగా నాతో చెప్పారు. రచయిత నల్గొండ జీల్లా నకిరేకల్ వాస్తవ్యాలు. ఇంటికి దగ్గరగా ముండోల్ల గుడిసెలు ఉండేవని, వారితో నిత్యం మమేకమై, వారి సమస్యలను సాధానంగా వినడం వలన ఈ నవల రాయడనికి

ప్రేరణ లభించిందని చెబుతారు. ఆ రకంగా ఇది సంచార జాతి మొండోల్ల జ్ఞాపకాలను నవలారూపంలో భద్రపరిచిన చారిత్రక నవల’ అని చెప్పాచ్చు.

నవలా నేపధ్యాన్ని పరిశీలించినపుడు “ఇల్లు ఇల్లనియేవు.. ఇల్లు నాదనియేవు, నీ ఇల్లు ఎక్కుడే చిలుకా....” అని ఈ జగముండి సమాజానికి తత్త్వాన్ని బోధించిన సామాజిక గురువులైన మొండి గొంతుకలను ఊరికి బయటనే పెట్టింది సమాజం. “పార్వతీదేవి శాపం వలన ప్రిరనివాసం లేకుండా ఊరురా తిరుగుతూ హీనంగా బతుకమని జీంచిందని” పాత్ర

ద్వారా చెప్పారు. అది నిజమో కాదో తెలియదు కానీ ఈనాటికి మొండోల్ల బతుకులు మాత్రం సామాజిక భద్రతకు దూరంగానే గడుస్తున్నాయి. “పదుగురు కూడితే ఒక ఊరపుతుందని” సినారె అన్నట్టు, “నల్లరున్నకాడ నారాయణు డుంటడు” అని నవలలో పాత్రలచే రచయిత అన్నించాడు. అటువంటి భద్రమైన ఊరి స్థిరనివాసానికి యోగ్యత లేని వాళ్ళ ఈతిభాధలను ఈ నవలలో మన కళ్ళకు కడుతాడు. ఊరనే సామాజిక వ్యవస్థలో అన్ని కులాలు ఊరిపాద్మలోనే ఉన్నాయి. కానీ సంచార గుడిసెలు మాత్రం ఊరి పాద్మకు వెలుపల, అభివృద్ధికి దూరంగా “బయటి గుడిసెలు”గా ఉన్నాయి.

“బయటి గుడిసెలు” అనే పేరు విన్నప్పుడు మరి లోపలి గుడిసెలు ఉంటాయా? అనే సందేహం సహజంగానే వస్తుంది. నిచ్చెనమెట్ల సామాజిక వ్యవస్థలో సామాజిక కట్టుబాట్ల పేరుతో కొన్ని కులాలు వెలికి గురయ్యాయి. అని కూడా గుడిసలే. తరతరాలుగా వాళ్ళ అనుభవించిన వివక్ష గురించి సాహిత్య పరంగా రాజకీయపరంగా తాజా చర్చ ఎప్పటికప్పుడు జరుగుతూనే ఉంది. వారు సామాజిక అంతస్తులో అట్టడుగున ఉన్నా, సామాజిక పౌదాకు నోచుకోకున్నా, వారికి కనీసం ఊర్లో సాంఘిక జీవనానికి

అర్థత లభించింది. కానీ “బయటి గుడిసెలు”లో బటికిన సంచార బతుకులకు ఆ అర్థత కూడా లేకపోవడం గమనార్థం. అదే విషయాన్ని దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తిగారు “బయటి గుడిసెలు”లో అచ్చమైన తెలంగాణ భాషా సౌందర్యంతో అక్కరీకరించారు. సంచార జాతి ఈతి బాధల్ని రాశి, తనకున్న గుండ భారాన్ని దింపుకునే ప్రయత్నం చేశారు. పారకులకు కంటతడి పెట్టించారు.

ఈ నవలలో మొండోల్ల గుడిసెల జీవితాల్లో, పాత్రాల్లో రహయిత పరకాయ ప్రవేశం చేశారు. వారి జీవితాల్లో ఉన్న జీవన విధానాన్ని, సంస్కృతిని, సామాజిక జీవన లోటును, సాంఘిక ఏకాంతాన్ని, అనాగిరికత, అమాయకత్వాన్ని ఇలా పలు కోణాల్లో పారకులకు పట్టి చూపారు. వారి జీవితాల్లో అనేక పార్శ్వాలను ప్రత్యక్షంగా కండ్డకు చూపెట్టాడు. వారిని ఊరు దూరం నెట్టినా, వారు ఊరికి దూరం జరుగేదు. ఊరికి దగ్గర కావాలనే వారి నిత్య ప్రయత్నం, నాగిరిక సమాజం అర్థం చేసుకోకుండా వారిని దూరం నెట్టడం నంటి నేపథ్యంలోని కథ చదివినపుడు మన హృదయాన్ని మెలివెడుతుంది.

ఈ నవలలో ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోవాల్సింది భాష. నకిరేకల్ కేంద్రంగా

నవల ఇతివృత్తానికి వస్తే
నవలా ప్రారంభంలో త్రీశైలం
లడవుల నుండి బయట్టేలన బైలై
ఎల్లడు భార్య ముత్తమ్మతో
ప్రయాణం మొదలుబెట్టి
నట్టగొండ నుండి నకిరేకల్లుకు
చేరుతడు. దాలిలో గొండ
కనకప్పును రెండో పెళ్ల
చేసుకుంటడు. మధ్యలోనే
ముత్తమ్మ చనిపోతుంది. బలమైన
వానకు వాగు పాంగి దానిలో
పడి వ్యాధుదైన ఎల్లయ్య జీవితం
తెల్లాలపోతుంది. దాంతో రెండో
భార్య కనకప్ప అనాధవుతుంది.
ఒక్కకొడుకుతో చిన్న ఉద్ధోగంలో
స్థిరపడుతుంది.

చుట్టూపక్కల గ్రామాల్లో కథ జరుగు తుంది. ఈ ప్రాంతపు భాషా మాటల్యం, సాందర్భం నవలంతా పరుచుకొని ఉంది. పాత్రలు మొత్తం అచ్చమైన తెలంగాణ భాషలో మాటల్యడడం వలన పాత్రల నేటివిటి భాగా పండింది. తెలంగాణ భాషమ పండితులు స్ఫూర్తో విస్కరించినా, కొన్ని తరాలుగా పామరజనం కాపాడుతూ వస్తున్నారు. వాళ్ళ భాషలో అన్యభాష సంకరం, ప్రభావం తక్కువగా ఉంటుంది. ముఖ్యంగా నల్గొండ జిల్లాలో నకిరేకల్ ప్రాంతంలో కమ్మునిస్టుల ప్రభావం ఎక్కువగా ఉంటుంది. సాయుధ పోరాట ప్రభావం కూడా ఈ ప్రాంతపు భాషపై, అస్త్రిత్వంపై ఎక్కువగా ఉంటుంది. సామాన్య ప్రజల నాలుకలపై పోతన కాలం నాటి తెలంగాణ భాష ఈనాటికి అడుతూ ఉంటుంది. ఈ భాషమ రచయిత తమ కలంలో నింపుకున్నారు. 2013లో వచ్చిన ఈ పుస్తకంలో రచయిత పాత్రోచిత భాషమ వాడి విజయవంతమయ్యారని చెప్పవచ్చు. మొండోల్లు సంచారజాతి. వారి భాషలో ఇతర ప్రాంతాల వ్యవహారాలూ, పలుకుబడులు, సామెతలు, జానపద గేయాలు, సాంప్రదాయాలు వంటివి ఆధానప్రధానాలుగా చక్కగా లభ్యమవుతాయి. వారు మాటల్యడుకునే అచ్చమైన తెలంగాణ భాష, వారి జానపద గేయాలను రచయిత చక్కగా ఒడిసిపట్టాడు. వారి ద్వారా ఇతర ప్రాంతాల జానపదగేయాలు ఈ ప్రాంతానికి పరిచయమయ్యాయి. ఉదాహరణకు కథింగాంధ్రలో భాగా ప్రసిద్ధి పొందిన జానపద గేయం “మా బావగారు వచ్చేటి వేళ.... బంతి పుప్పుల్లు పూసేటి వేళా....” వంటివి నకిరేకల్ ప్రాంతంలో విశ్వ పాడి అలరించారని నవల చదివితే అర్థమవుతుంది.

“కథ, నవలా రచనకు మొదలు, ముగింపు ఎలా ఉండాలో దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తిగారికి తెలుసు” అన్న గుడిపాటి మాట అక్కరసత్యం. దేవులపల్లి రచనా శైలి అస్తికరంగా ముచ్చటబెట్టినట్టు ఉంటుంది. ప్రారంభం ఇంటిగుమ్మంలా

దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తి

మందాగా, ఆక్రమీయంగా ఉండి పారకులను కథాలోగిలికి ఆహ్వానిస్తూ ఉంటుంది. ఇల్లంతా స్వేచ్ఛగా తిరిగి వెనుక గుమ్మం గుండా సాఫీగా వెల్లినట్టు కథలో వారి ముగింపు హాయిగా ఉంటుంది. అదే శైలిలో ఈ నవలా రచన సాగిందని చెప్పవచ్చు.

ఈ నవల ఇతివృత్తానికి వస్తే నవలా ప్రారంభంలో శ్రీశైలం అడవుల నుండి బయలైన బైరి ఎల్లడు భార్య ముత్తమ్మతో ప్రయాణం మొదలుబెట్టి నల్గొండ నుండి నకిరేకల్లకు చేరుతడు. దారిలో గొండ కనకప్పను రెండో పెళ్లి చేసుకుంటడు. మధ్యలోనే ముత్తమ్మ చనిపోతుంది. బలమైన వానకు వాగు పొంగి దానిలో పడి వ్యాధుడైన ఎల్లయ్య జీవితం తెల్లారిపోతుంది. దాంతో రెండో భార్య కనకప్ప అనాధవుతుంది. ఒక్క కొడుకుతో చిన్న ఉద్యోగంలో స్థిరపడుతుంది. మొదటి భార్యకు పుట్టిన ఎల్లయ్య బిడ్డ దుర్ది పుల్లిగానితో మరియు కొడుకు సాంబశివుడు సుగుణతో కల్పి పట్టుం లేచిపోతారు. విచిత్రంగా అందరూ వైవాహికంగా అసంత్రమ్మించేంది, రెండో సంబంధాలను ఆశించినవారే. దాంతో చివరికి కథ కైదురాబాదుకు చేరుతుంది. దుర్దిని పుల్లిగాడు మెహందిలకు అమ్ముస్తాడు. సాంబశివుడి యొక్క కృష్ణు చాకచక్కంతో రాజకీయంగా పేరు ప్రభావులు వచ్చాక సుగుణ ఆలోచన

మారడం, యాక్సిడెంట్లో సాంబశివుడు చనిపోవడంతో కథ ముగుస్తుంది. ఈ విధంగా కథ అడవి నుండి ప్రారంభమయి పట్టం చేరడంతో కథ ముగుస్తుంది. బయటి గుడిసెల నుండి నాగరిక ప్రపంచంలోకి రావాలనుకున్న వారి బతుకులు నాగరికుల మోసానికి తెల్లారిషై. ఇది చదివినపుడు పొట్లపల్లి రామారావు ఊరు-అడవి కథ గుర్తుకు రాక మానదు. నాగరిక సమాజం మరిసిన సంచార జీవితాలలో విషాదాన్ని ఒడిసిపట్టి జాడ తెలిపిన దేవులపల్లి క్షణమూర్తి రచన “బయటి గుడిసెలు”.

“బయటి గుడిసెలు” ఇతివ్యతం విలాషణాతను కలిగి ఉంటుంది. నవలలోని పాత్రలు సజీవంగా కళ్ళముందు కడలాడుతాయి. పాతకులు పాత్రలతో సంలీనం చెందుతారు. కథనం యుక్తితో నడుస్తుంది. కథలో తెలంగాణ పలుకుబడులు, జాతీయాలు పుష్టులంగా ఉన్నాయి. నీటితోనే పాత్రల సబ్జెక్చ చిత్రణ, నిండుతనం, హస్తవికత, సహజత్వం (నేటిపిటి) సాధ్యమయ్యంది. ఉదాహరణకు “నా కడుపు కాలి తాగుతున్న గని, సంబరానికి తాగుతున్నానురా” (పుట సంఖ్య 27), “పొలాలు పొట్లకొచ్చివై”, “మొండోళ్ళ పోరగాల్లకే పంది పిల్లల పట్టుకునే నౌడుపుండి” (పుట సంఖ్య 74) వంటి పలుకుబడులు చాలా ఉన్నాయి. “పల్లె పెల్లను బెట్టుకొని వూరంతా దేవులాడినట్టయింది”, “న్యాయం చెప్పి మారాజా అంటే ఆపుదూడ మాదే అన్నట్టుంది”, శతకోటి దరిద్రాలకు అనంతకోటి ఉపాయాలు”, లంకంత కొంప, “వాళ్ళ మీద మన్న బడ, బంగారమసుంటి కొడుకుని పొట్లన బెట్టుకుండ్రు” ఎప్పుడూ నా రాళ్ళే కొట్టుకుంటరు”, సుర్రమంటే నాకో బూర అన్నట్టుంది, దొంగలు దొంగలు కలిపి ఊరు పంచుకున్నట్టు, “నల్లురున్నకాడ నారాయణుడుండు,” తాసుపామోలిగ బుస్సుమునడం, “గుడ్డిదైనా దానాకేం తక్కువుండదు” వంటి సామెతల ద్వారా రచయిత వారి యొక్క లోకానుభవాన్ని

రంగరించి అందించారు. ఈ నవలలో సంచారకులాల్లో ఉన్న బాల్యవివాహాలు, దొంగతనాలు, నిరష్టరాస్యత, వ్యధిచారం, తాగుడు, ఆ మత్తులో బూతులు తిట్టుకోవడం, కొట్టుకోవడం, ఆత్మపూత్య, హత్యలు, పోలీసు స్టేషన్లు, పెద్దుమనుమలు. వారికి జరిగిన న్యాయం, అన్యాయం, దొమ్మరి ఎల్లడు విధిలేని పరిస్థితులలో దయ్యాలు వదిలించే మంత్రాలు చరవడం, భూత వైద్యం, తంత్ర విద్య ఇలాంటి సాంఘిక దురాచారాలు ఎన్నో ఎన్నో ఉన్నాయి. ఈ నవల చదువుతున్నప్పుడు అడుగడుగునా కన్నించే ‘అక్కమ సంబంధాలు, తాగుడు, సాంఘిక దురాచారాలు’ వారి వెనుకబాటుకు చిప్పాగా కన్నిస్తాయి.

పోవాలనే ఆశలను చదువుతున్నప్పుడు వారు వృద్ధిలోకి రావాలనే వారి కలులు కన్నిస్తాయి. మొత్తంగా వారి జీవితాలను ఆసాంతం ఒడుపుగా మనకు పట్టిచ్చిన జీవన చిత్రాలు ఈ నవలలో ఉన్నాయి. సహజ మానవ ప్రపుత్రి కోపం. ఈ కోపంలో వచ్చే వారి తిట్లు కూడా చాలా సహజంగా రాశారు. రచయిత ఈ విషయంలో పారకునికి ఎటువంటి నాగరిక తెరున అడ్డుబెట్టలేదు. దాంతో మనకు పాత్రల సహజత్వం బోధపడుతుంది. ఉదాహరణకు “ఇంట్లు పీనగెల్ల, నోరు పడిపోను, బాంచోత్, మొదనాప్పాపశిదా, మందలించ పటం, ఏ పాటి పత్తిత్తువు, సేతులు బడ, చేతికి జెట్టపుట్ట, శరం గల్ల పుటక, కన్నుబడ్డది” వంటివి తెలంగాణ సమాజానికి సుపరిచిత తిట్లుదండకమే.

సమాజంలో ఆధిపత్య శక్తులు వారిపై చేబట్టిన దమనకాండ, వారి కోణాంలో సమాజంపై అభిప్రాయం రచయిత చెప్పడం ద్వారా సమాజం యొక్క బాధ్యత అర్థం మనకు సుస్పష్టమవుతుంది. సంచార జీవనలో యాచక వృత్తి ప్రధానమైనది. దానికి అనుగుణంగా వారు పాటలు పాడుతూ యాచక వృత్తిని కొనసాగించారు. ఈ పాటల్లో సరసమైన పాటలున్నాయి. “మందులోడా ఓరి మాయ లోడా...” అంత ఇంత కోడి కాదు... గంపెడంత నల్లకోడి... అనే పాటలు సుప్రసిద్ధం. “ఎన్నాళ్ళు బతికినా కళ్ళ సంసారమిది.... కనిపెట్టి తిరగే చిలకా...” ఇలాంటి జీవిత తత్వాలున్నాయి. “నాది నాల్గాపేట్ల గొలుసూ, నీ పక్కల పడ్డాదేమా మాడరో....” వంటి సరసగానాలున్నాయి.

నవలా రచయితగా దేవులపల్లి అందేసేన చేయి. సంచారజాతుల పండుగలు, పబ్లాలు, ఆపోర అలవాట్లు ఇలా అన్ని సృశించారు. చెర్చుగట్టు, వల్లాల, నెల్లిబండ లింగమంతుల జాతర్ల గురించి, గంగమ్మ పండగ గురించి వారి ఇతర శుభకార్యాల సందర్భంగా వారు అనుసరించే పద్ధతుల గురించి ఆసక్తిగా ప్రస్తావించారు. ఈ విషయాల గురించి చదువుతున్నప్పుడు సంచార జీవితాలు

సహజ మానవ ప్రవృత్తి కోపం. ఈ కోపంలో వచ్చే వారి తిట్లు కూడా చాలా సహజంగా రాశారు. రచయిత ఈ విషయంలో పారకునికి ఎటువంటి నాగరిక విధితోనే పాత్ర విధితోనే నాగరిక తెరున అడ్డుబెట్టలేదు. దాంతో మనకు పాత్రల సహజత్వం బోధపడుతుంది. ఉదాహరణకు “ఇంట్లు పీనగెల్ల, నోరు పడిపోను, బాంచోత్, మొదనాప్పాపశిదా, మందలించ పటం, ఏ పాటి పత్తిత్తువు, సేతులు బడ, చేతికి జెట్టపుట్ట, శరం గల్ల పుటక, కన్నుబడ్డది” వంటివి తెలంగాణ సమాజానికి సుపరిచిత తిట్లుదండకమే.

అంతేగాక రచయిత ఈ వగ్గంలో ఉన్న అభ్యర్థయ కోణాల్ని సైతం పాత్రల ద్వారా సృశించారు. బైరి ఎల్లుల్య-కనకవ్వ కులాంతర వివాహాలు, రెండో పెళ్లిల్లు, ఇద్దరు భార్యలు వంటి సాంప్రదాయాలు కన్నిస్తాయి. దీనిలో విశ్వల విడితనంగా కన్నించినా అందులో సామాజిక కట్టుబాటుపై వారి నిరసన కనబడుతుంది. అమాయక బాలికలు సినిమాల్లోకి

కూడా వెలుపల ఉండి, గ్రామీణ జీవితాల సంప్రదాయాలను అనుసరిస్తూ వారికి సమాంతరంగా జీవించారని అర్థమవుతుంది. ఈ నవలలో మనల్ని ఆక్రమించే తెలంగాణ గ్రామీణ భాషా పదాలు కోకొల్లలు. “పెల్లలు కాటు గలుస్తరు, వాటమైన గున్న, శరానికి రావడం, శిగాలు పోవడం, పంగకు నేనే పెద్దోన్ని, పబుతి పట్టడం, మరిగిండు, సుద్దికి రావడం, గోస తీసుడు, గాచారం, తష్య, సుట్టల మార్గం, రెండు వారాల సంది, దెంక పోవడం, సందియుటం, శరనార్థి, దెవులాట, దాపు, జాగారం, పడాబవడడం, ఒడుపు, పాడి బర్లు, కాళ్ళ తీపులు, స్టేప్లు తోపుడం, కడుపొచ్చింది ఆగం జేసిండు, కడుపు మసులుడు వంటి పదాలుంటాయి. అక్కడక్కడా పొత్తోచిత, ప్రాంతీయ భాష వాడకంలో భాగంగా మోకా, జీమేధారు, నజరానడం, కదర్, ఆమ్మాని, వతన్, అబ్బారి రఖం, ఫాశీ జాగ, వంటి ఉర్రూ పదాలు కూడా ఉపయోగించారు.

పొత రోగాలకు గాడిదపోలు, చెట్లుకియలు ఔషధంగా అమ్మడం, పందుల పెంపకం, దువ్వెన్నలు, ఈర్రెన్నలు తయారు చేసి అమ్మడం, ఈత సాంపలు అల్లడం వంటి సాంప్రదాయ వ్యక్తిగతిలి క్రమంగా దొంగతనాలకు అలవాటు

పడడం తరువాత పట్టణాలకు వలస పోవడమనేని వారి జీవన విధానంలో వచ్చిన క్రమానుగత మార్పులను సూచిస్తుంది.

కింది కులాలు అనగానే షెడ్యూల్ కులాలు, బీసి కులాలు మాత్రమే అనుకునే మనకు తక్కువ సంభ్యలో ఉన్న ఈ సంచార జీవితాల గురించి కథలు, నవల రూపంలో రచయిత చెప్పక పోయి ఉంటే, ఒక సమాజం యొక్క ఈతి బాధలు, సంస్కృతి, జీవనవిధానం మరగునవడేది. సంచార జాతుల సాంప్రదాయాలు, జీవన అలవాట్లు, భాష గోస, ఉపాధిలేక అనుసరించిన సంఘ వ్యతిరేక పనులు, నాగరిక సమాజంతో వారు పడ్డ బాధలు మనకు తెలిసే అవకాశం లేదు.

ఈసాటికి మొండోల్ల జీవితాల్లో ఆశించిన మార్పు రాలేదన్నది రచయిత నిశ్చితాభిప్రాయం. అది రాజకీయ పరమైనది కావోచ్చు. సాంపుకపరమైనది కూడా కావోచ్చు. అయినప్పటికీ రచయితగా వారు తమ కర్తవ్యాన్ని నిండుగా, మెండుగా నెరవేర్చారు. బయటి గుడిసెల జీవితాల పట్ల సమాజాన్ని సెన్నిటెట్ చేయడంలో విజయవంత మయ్యారు. దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తి కథలు, నవలలు చదువుతున్నప్పుడు వారి కైలిని

గమనిస్తే, జీవితాలను చూసినట్టు రాస్తారు. అవి అనుభవించినట్టు ఉండవు. రచయిత ఎప్పుడూ వ్యక్తిగత జీవితానుభవాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వరాదు. అయితే సమాజానికి అనువర్తింపజేసే రచయిత అనుభవాలకు మినహాయింపు ఉంటుంది. ఈ రచనల్లో ఆ మినహాయింపు లక్షణం ఉంది. నల్లగొండ భాషను జీవితాలను కథలుగా మలిచిన ఈ రచయిత ఆలస్యంగా 62 ఏళ్ళ ప్రాయంలో తమ రచనావ్యాసంగం మొదలుపెట్టారు. అదీ తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక ప్రత్యేకతనే. ఒక రచయితకు అవార్డులు రివార్డులు ఒక రచన గొప్పదనాన్ని సూచించే సూచికలు కాకపోయినప్పటికీ రచయితకు చెప్పుకోదగ్గ అవార్డులు షైలం వరించాయి. వారి సాహిత్య కృష్ణమి గుర్తించిన “తెలుగు విష్ణ విద్యాలయం” వారు ఉత్తమ రచయిత పురస్కారాన్ని అందించారు. ఇప్పటికీ వారి సాహిత్యత్వాన్ని ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉంది.

ఇది ఇప్పటి యువరచయితలకు అనుసరణీయ మార్గం. 82వ సంవత్సరంలో అడుగిడు తున్న సందర్భంగా జయమిత్ర సాహిత్య సాంస్కృతిక వేదిక ఆధ్వర్యంలో “బతుకు పుస్తకం” అభినందన సంచిక విడుదలైంది.

చిట్టకులు

డా. పెళ్ళరక్త కృష్ణమాచారి, 76750 42763

బుం ధుమిత్రుల దగ్గర చూపాడు పక్కపోతం దేవుడికి కోసం వచ్చి ఇచ్చాడు అతనికి పక్కవాతం నచ్చింది ఎత్తెన కొండల మధ్య ఉన్న జలపోతం నెల్పి దిగబోతే జరిగింది అశనిపాతం

వానదేవుడు విసిరాడు వర్షపు బరిసెను దాంతో మేఘాలు ఉరుములతో మెరిసెను జలవనరులు నిండేదాకా వానలు కురిసెను పుష్టలంగా పంట పండనని రైతను మురిసెను

కవి చెప్పేదే ఆచరించాలి...

రచయిత, కవి, కాలమిస్ట్, కథకుడు, ప్రీలాన్స్ జర్నలిస్ట్
అన్నవరం దేవేందర్ తో ఈ పట్టం ముఖాముఖి...

ఇప్పుడున్న యువతరం
డిజిటల్ రంగంలో ఉన్నది.
యూట్యూబ్ మీడియాలో ఉన్నది.
తెలంగాణ సాహిత్యం కూడా
డిజిటలైజ్ చేయాలి. అట్లాగే
కలీంసగర్లో గత తొమ్మిది
సంవత్సరాలుగా సాగుతున్న
'ఎన్నిల ముచ్చట్లు' ప్రతి పాఠ్యమికి కవి
ఇంటి డాబామీద కవి సమ్మేళనం
జరుపుతున్నట్టు అంతటా కవిత్వాన్ని
కథను, నవలను పల్లెలకు,
పారశాలలకు, కళాశాలలకు
తీసుకుపోవాలే. అప్పుడే కవిత్వం
పట్ల చదవాలనే ప్రేమ పెరగుతది.

అనేక కల్గోల కాలాలకు
స్క్రీభూతంగా నిలిచిన కవి, సమాజంలోని
అనేక అల్లకల్లోలాను అక్షరబద్దం చేసిన
కవి, పట్లె ప్రజల భాషా సంస్కృతులను
తన కవిత్వంతో జల్లెడ పట్టిన కవి.
తెలంగాణ భాష తెలుగే కాదన్న వారి
వ్యంగ్యాక్షరము ఈడ్స్ బండకు కొట్టి
బాణాష్టా ఇట్లనే రాస్తానని ఆ మాటలకే
కావ్య గౌరవం కల్పించిన కవి. తన ఏ
పదాన్ని పట్టుకున్నా మట్టి పరిమళమే. ఏ
వాక్యాన్ని ముట్టుకున్నా భిద్రమైన
తెలంగాణ జనజీవితాల పలవరింతలే.
ఆయన అన్నవరం దేవేందర్. ఇప్పటికే 13

కవిత సంపుటాలు వెలువరించిన కవి.
అందులో రెండు ఆంగ్ల అనువాదాలు
మరో రెండు సామాజిక వ్యాసాల
సంపుటాలు వెరసి 15 పుస్తకాల రచయిత,
కవి, కాలమిస్ట్, కథకుడు, ప్రీలాన్స్
జర్నలిస్ట్ కూడా అయిన అన్నవరంకు
ఇప్పుడు అరవై నిండుతున్న సందర్భం.
ఆయనతో ప్రభాత కవి, రచయిత,
గాయకుడు గాజీజు నాగభూషణం
ముఖాముఖి.

కవిత్వం ఒక అసాధారణ ప్రత్యియ
సాధారమైన వ్యక్తులుగా ఉన్నవాళ్ళను
కవులుగా మార్చే కారకాలు ఏమి? మీరు

కలం పట్టి కవిగా మారడానికి కారణమైన
కార్యకరక సంబంధాలు ఏమిచీ?

సాధారణ వ్యక్తుల సమూహా వ్యక్తిత్వ
ప్రతిస్పందనలే కవిత్వం. కవులుగా
మారడం పెద్ద గొప్ప ఏమి కాదు. ప్రజల
పట్ల ఒక బాధ్యత, ఒక నిర్దిష్టమైన
సామాజిక కార్యాచరణ. నేను కలం పట్టి
కవిగా మారడానికి సమాజం పట్ల నాకున్న
ప్రాపంచిక దృక్పుఢం. ఏదో ఉండాల్సిన
రితిలో లేదు. మనుషుల పట్ల పోచ్చ
తగ్గులు, దోషించి, పేడనలు పీటికి
వ్యతిరేకంగా మాట్లాడే మాటలు ఆ
కార్యాచరణ కవిత్వం రాయడానికి
ప్రేరించాయి. సామాజిక అసమానతలు,
ఆర్థిక అసమానతలు మనిషిని మనిషిగా
చూడని తత్త్వాలు నన్ను అరె ఇట్ల ఎట్ల
ఉన్నది అని ఆలోచింపజేశాయి. ఆ
పర్యవసానమే సాహిత్యం ఔపు మళ్ళింది.

కవిత్వం నిజంగా మనమల్ని
మారుస్తుందా? మారిస్తే ఏమేరకు
మారుస్తుంది? మీ కవిత్వం అట్టాంటి
అనుభవాలనేమైనా మిగిల్చిందా?

మంచి కవిత్వం నిజంగానే మనమల్ని
ఆలోచింపజేస్తుంది. ఈక్కు కవిత్వమే
మార్పడం అంటే అందులో ఉన్న కంటెంట్
మార్పుకు గురి చేయగలదు. ప్రఖ్యాత కవి
యన్. గోవి తరచూ అంటారు-
సమాజంలో కవుల సంఖ్య పెరిగితే
చెడ్డవాళ్ళ సంఖ్య తగ్గుతది. కవి
సమాజంను అధ్యయనం చేసే సామాజిక
చలనసూచ్రాలను అన్వయించుకొని
కార్యకారణ సంబంధాల అన్వేషణ
కొనసాగించి కవిత్వం రాస్తాడు కదా!
అందుకే అస్తిత్వాద కవిత్వం
ఎంతోమేరకు కృషి చేసింది దళిత
బహుజన ప్రీవాద కవిత్వం ఒక ఫౌర్స్‌గా
వచ్చినపుడు అంతకు ముందున్న పాత
భావాలు ప్రశ్నలకు నిలబడలేదా... అదే
మార్పు అంటాను. నా కవిత్వం పట్ల కూడా
అట్లాటి స్పందనలు వచ్చాయి. రైతుల
అత్యుపాత్యలకు వ్యతిరేకంగా నేను
కవిత్వం రాసినపుడు చాలామంది
స్పందించి జీవితాన్ని ప్రేమించి
నిలబడ్డవాళ్ళు ఉన్నారు.

ప్రపంచసాహిత్యంలో తెలుగు
సాహిత్య స్థానం ఎక్కుడ అని
భావిస్తున్నారు?

శ్రీశ్రీ, వరవరరావులు ప్రపంచస్థాయి
కవిత్వం వెలుగు కవిత్వం జాతీయ
స్థాయిలో, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో
అనువాదం కావాలి. అనువాదం అయితేనే
కదా ప్రపంచస్థాయిలో నిలిచేది. కవిత్వ
అనువాదం మరింతగా
కొనసాగవలసియున్నది.

తెలంగాణ అనేక ఉద్యమాలకు వేదిక.
వాటి ప్రభావ ప్రతిఫలనాలు కవిత్వంపై ఏ
మేరకు ఉన్నాయినుకుంటున్నారు?

అవును తెలంగాణ నేల మీదనే
తెలంగాణ సాయుధ దైతాంగపోరాటం,
భాస్యామ్య వ్యతిరేక నక్షత్రాల్ట ఉద్యమం
తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆవిర్భవ ఉద్యమాలు

కవి సమాజంను అధ్యయనం
చేసే సామాజిక
చలనసూత్రాలను
అన్వయించుకొని కార్యకారణ
సంబంధాల అన్వేషణ
కొనసాగించి కవిత్వం రాస్తాడు
కదా! అందుకే అస్తిత్వాద
కవిత్వం ఎంతోమేరకు కృషి
చేసింది దళిత బహుజన స్త్రీవాద
కవిత్వం ఒక ఫౌర్స్‌గా
వచ్చినపుడు అంతకు ముందున్న
పాత భావాలు ప్రశ్నలకు
నిలబడలేదా... అదే మార్పు
అంటాను.

జరిగాయి. వీటి సమరశిలత అందరి
అలోచనాపరులపై పడుతుంది.
ముఖ్యంగా కవిత్వం ఉద్ఘాగ్ని భావాల
పొంగు కాబట్టి పోరాటాల ప్రభావం లేని
కవి లేదు. కవిత్వం లేదు. మలిదశ
తెలంగాణ ఉద్యమం తర్వాత కొన్ని
వందలమంది కవిత్వం తెలంగాణ
భాషలోనే రాసారు. జస్టిస్ కృష్ణ కమిటీకి
తెలంగాణ ఉద్యమసాహిత్యం కూడా
వందల వేల పుస్తకాలు అందించబడ్డాయి.
ప్రశ్నించడం ధిక్కరించడం ఇక్కడ
గాలిలోనే ఉన్నది. అది ఏ భావజాల
కవుల్లోనేనా కనిపిస్తుంది.

సమాజ చలనానికి ఆధారభూతమైన
ఉత్సత్తు శక్తులు మాసవ మనగడకు
చోదక శక్తిగా నిలుస్తున్నాయి. వాళ్ళ
జీవితాలు సాహిత్యంలోకి తర్జుమా
కాసంతరపరకు సాహిత్య ప్రమేజనం
వరెరుతుందా?

సమస్త సాహిత్య సృష్టి శ్రమశక్తుల
కోసమే బహుజన జీవితాలు అందులో
ఉండాల్సిందే. శ్రమకు దూరమైన విశ్రాంతి
జీవుల దగ్గరనుంచి సాహిత్యం
బదలాయించబడ్డది అనంతరం వస్తున్న
సాహిత్యసృష్టి అంతా ఉత్సత్తు శక్తుల
కోసమే. ఏ కులవృత్తులు చేసి ప్రపంచానికి
సంపదను అందించేవాళ్ళ జీవితం ఆ
జీవితాల్లోనీ మంచి చెడూ తమకు
తెలియకుండానే జరిగే భావవాద దోషికి
ఇవన్నీ ప్రతిపత్తిప్రేసే అది ప్రజాసాహిత్యం
అవుతుంది. ఆ పని ఇప్పుడు నడుస్తుంది.
ఇప్పుడు సాహిత్యంలో సామాన్యడే హీరో.

కష్టజీవికి కుడి ఎడమలుగా నిలిచేవాడే
కది అన్నారు కదా! అది కవిత్వం
రాయడం వరకేనా కార్యక్రొత్తంలో కవి
భూమిక ఉంటుందా?

నిర్ణయించుకున్న కవిని బట్టి
ఉంటుంది. ఒడ్డున నిలిచి కవిత్వం
రాయేవాళ్ళ కొండరు కష్టజీవుల కోసం
పోరాడే కార్యచరణ కొండరిది పోరాటంలో
లేనివాళ్ళను తక్కువ చేయడం కాదు.
కొండరు ఉద్యమిస్తారు. కొండరు

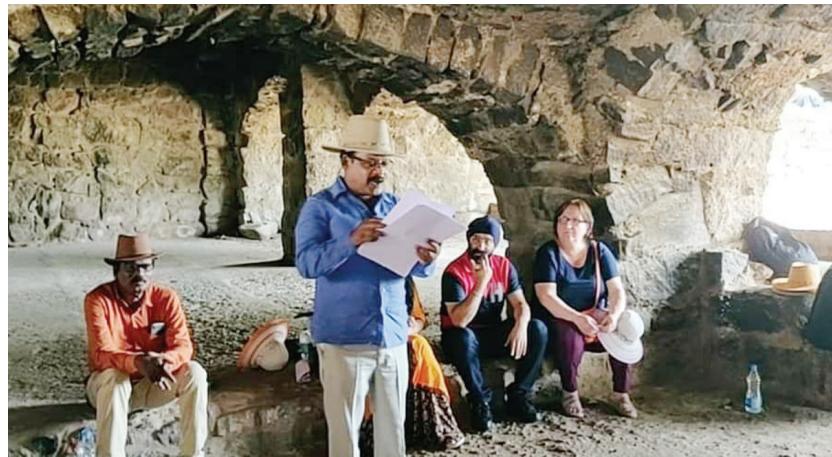
సంఘీభావం ప్రకటిస్తారు. అయితే
అందరికన్నా ముఖ్యాడు కార్యచరణలో
కష్టజీవికి తేడునీడై నిలిచేవాడు ఆయన
కని కావచ్చు, కాకపోవచ్చు.

ఒకప్పుడు కవిత్యం రాశేవాళ్లు
కొందరే అయినా ఆ కవిత్యంతో పలవ
రించేవాళ్లు చాలామండి ఉండేవాళ్లు.
ఇప్పుడు సాహిత్యాన్ని చదువుతున్నవాళ్లు
తగ్గిపోయానే విమర్శ ఉంది. నిజమేనా?

కవిత్యం ఏమి ఖర్చు. అసలు
అధ్యయనమే తక్కువ అయిపోయింది.
ముఖ్యంగా సెల్ఫోన్ వచ్చిన తర్వాత
అందులోని సోపల్ మీడియాకు మానసిక
దాస్యం చేస్తున్నారు. ఎవరిని చూసినా
వాట్పువ్, ఫేన్బుక్కలు మాత్రమే ఉన్నాయి.
ఇక కవిత్యం, పుస్తకాలు పట్టుకునే తీరిక,
బిపిక ఎక్కుడిది. అపసరమైన పుస్తకాలు,
సోటీ పరీక్షల పుస్తకాలు మాత్రమే
చదువుతున్నారు. సెల్ఫోన్సు అపసరం
మేరకు మనం బానిసను చేసుకోవాలిగానీ,
దానికి దాసోహం అవడం వల్ల వచ్చిన
పోకడ ఇది.

త్యాగాలను పోరాటాలను విలువలను
తమ కవిత్యంలో ప్రతిపాదించే కపులు
అచరణలో వాటికి కట్టబడి ఉండాలా?
ఉంటున్నారా?

నిజమే కవి చేపేది ఆచరించాలి. కవి
సమాజానికి సందేశం ఇస్తున్నాడంటే
అయన జీవిత ఆచరణ ఎలా ఉండనేది
ప్రజలు గమనిస్తారు. వాస్తవికతకు
భిన్నంగా ఉండరాదు. ఈ రోజుల్లో
సాహిత్యకారులు అర్థంటుగా కని కావాలె,
అపార్టు రావాలె అన్న ధోరణి కన్చిస్తుంది.
అందుకు ఎట్ల రాస్తే వస్తుంది. ఏం రాస్తే
వస్తుంది అనే యాన మాత్రమే ఉన్నది

కని నిరంతర అధ్యయనం చేసి అభ్యాసం
చేసి తెలుగు సాహిత్యంలో క్లాసిక్ అనదగ్గ
పుస్తకాలు చదివి వస్తున్న వారి సంభ్య
తక్కువనే.

సమాజాన్ని జాగ్రత్తపరిచేసి సాహిత్యం.
ప్రజలను చైతన్యరహితులుగా మాడాలనేది
పాలకపర్చం. ఇలాంటి స్థితిలో తీవ్ర
నిర్వంధాలను షైతం కల్పిస్తారు. ఇలాంటి
సందర్భాల్లో కని ఎక్కుడ నిలబడాలి?

కవి కచ్చితంగా ప్రజల పక్షమే
నిలబడాలి. పాలకుల అపసవ్య
విధానాలపట్ల కని నిష్పులు చెరగాలి.

తెలంగాణ సాధించుకున్న తర్వాత
సాహిత్యానికి అందాల్చిన ప్రోత్సాహం
అందించుకుంటున్నారా? ఇంకా ఏం
జరగాలనుకుంటున్నారు?

తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ
విర్ాటు వల్ల గొప్ప మేలే జరిగింది.
విస్మృత తెలంగాణ సాహిత్యానికి ఒక దిశ
దశ దొరికింది. తెలంగాణ సాహిత్యం
గొప్పగా వస్తుంది. సాహిత్య అకాడమీ
పూర్తిస్థాయిలో వ్యవస్థాపన చేయాలి.
అకాడమీలో సభ్యులు కార్యనిర్వహక

వర్గం ఏర్పాటుకావాల్సి ఉంది.

సాధారణ ప్రజల్లో సాహిత్యాభిలాష
పెరగాలంటే ఆచరణాత్మకంగా
జరగాల్చింది ఏమిటి చెబుతారా?

ఇప్పుడున్న యువతరం డిజిటల్
రంగంలో ఉన్నది. యూట్యూబ్
మీడియాలో ఉన్నది. తెలంగాణ సాహిత్యం
కూడా డిజిటలైజ్ చేయాలి. అట్లాగే
కరీంనగర్లో గత తొమ్మిది
సంవత్సరాలుగా సాగుతున్న ఏస్టీల
ముచ్చట్లు ప్రతి ప్లాటమికి కని ఇంటి
డాబామీద కని సమ్మేళనం
జరుపుతున్నట్లు అంతటా కవిత్యాన్ని
కథను, నవలను పల్లెలకు, పారశాలలకు,
కళాశాలలకు తీసుకుపోవాలి. అప్పుడే
కవిత్యం పట్ల చదువాలనే ప్రేమ
పెరగుతాడి. వాళ్లు కూడా కవులు
రచయితలుగా మారే అవకాశం
ఉంటుంది.

అంతరాలు, ఆధిపత్యాలు లేని సమాజ
విగ్రాం కోసం జరిగే నిరంతర
సంఘర్షణల్లో అక్షరాలు విజయం
సాధిస్తాయింటారా?

తప్పకుండా అక్షరాలు విజయం
సాధిస్తాయి. సకల ఆధిపత్యాలకు
వ్యతికెకంగా గొంతు చించుకోవాల్సింది
పాట, కవిత, కథలు. అంతమంగా
సాహిత్యమే సామాజిక చలనంలో
నిలబడుతుంది.

ఇంటర్వ్యూ...
గాజీజు నాగభూషణం
98854 62052

నీగ్నతో తలవంచుకొని నావ్న
వెన్నుంటి వచ్చిన మొగ్గ లాంటి
నిస్సుటి పెళ్ళికూతురు
అమృకేమో అయ్యంది
ఏమయిందో అందరికీ తెలిసినేలోగా
అమృ మససు ఆనంద సంద్రమైంది.....

ఏడు తరాలు తరించే
తన కన్యాదానం
ఫలిస్తుందని తెలిసిన
తాత సంతోషం
“ఉభయ కుశలోపరి”
అని బంధువులకు
రాసేడుత్తరమైంది

మొవ్వునే చీర సారెతో
ఆశీర్వదించి పంపిన అమృమృ
ఆనందం. పచ్చుళ్ళ తయారీని
ప్రారంభించింది

విశాలమైన నాన్న వడ్డపులం
నాకు క్రీడా ప్ఫలిగా మారుటకు
మరింత విశాలమైంది

తన కీర్తి ప్రతిష్టల వారసత్వ
జాడల కనుగొన్న తాత
పాండిత్యం శ్రీరామ జననపుట్టాన్ని
ఆలపించింది

తన చేతులతో మళ్ళీ
బుజ్జుయిని పెంచే
నానమృ సంతోషం
అమృ చేతికి పచ్చని గాజులయి
సిగలో పూవులయి
సీమంతంగా మారింది

అమృతో హస్యమాడే అత్తల
రస హృదయం మంగళసోరతి
వెలుగుల పాటలుగా మారింది

కళకళలాడే సౌభాగ్యవతుల
నవ్వుల పువ్వులే
అమృ శిరసున పచ్చని అక్షితలై
నన్ను పిలిచే ఆహ్వానంగా మారింది
అందుకే మీ ఆనందపు జల్లులతో
పుడమిని తాకుతున్న నేను
నను పొదుముకున్న పొత్తిళ్ళ
సాక్షిగా ప్రమాణం చేస్తున్నాను
నేను నేనుగా మీలో ఒకడిగా ఉంటాను
మరుగపుతున్న మానవత్వాన్ని
నిలబెడతాను
మిమ్మల్ని కడవరకూ కాపొడుకుంటాను

కడవరకూ

ఎ. శ్రీదేవి, 99591 94224

శేషాంగ్

జీవన సాఫల్యం

సాముకూల దృక్కుభమే జీవన సాఫల్యానికి
హేతువు అని చెప్పే కథ...

వలిగొండ గురుమూర్తి
98495 56816

ప్ర కాశం పేరు మోసిన బడా పారిశ్రామిక వేత్త. నిట్టం అనుకున్న ఏదో ఒక వ్యాపార సంస్థలో కొత్తదనాన్ని ప్రవేశపెట్టి లాభాలను ఎన్నో రెట్లను పెంచాలని, అవసరమయితే మరిన్ని రంగాల్లో వ్యాపారం చేసి పేరు, సంపదను స్పష్టించేవాడుగా ఎదగాలని కోరుకుం టాడు. ప్రకాశం తన భార్య రజనికి కూడా బిజినెస్ సూట్రాలను నేర్చి ఓ డజన్ సంపాదకు చెర్చున్న అండ్ ఎండిగా చేసాడు. అప్పటి నుండి ఇద్దరూ పుల్ బిజి పర్సన్స్ అయినారు. వారి ప్రత్యక్ష కలయిక ప్రతి పీకెంట్ మాత్రమే. ఆ రోజుల్లో కూడా ఇంటి పట్టున ఉండరు. ఏదో ఒక ప్రముఖ పర్యాటక స్థలమే వారి విడిది అవుతుంది.

వాళ్ళకి ఒక గారాలపట్టి ప్రమద. పుట్టిన వెంటనే ఆమె ఊగడానికి బంగరు ఊయల, పడుకోవడానికి హంసతూలికా తల్పం, ఆడుకోవడానికి కాస్ట్ టాయిస్, విహంగంసం ఒక విశాలమైన తోట, రిక్రియేషన్ అండ్ గేమ్స్ రూం, అటలాడ టానికి లై గ్రాండ్, ఇంకా ఆమెను చూసుకోవడానికి నలుగురు ప్రాణీయాత కలిగిన సహాయకులు అందుబాటులో పెట్టారు.

ప్రమద తన తల్లి రజనిని చూడాలంటేనే ఒకరోజు ముందు మెనేజ్ వెళ్లితే గాని, అది సాధ్యమయ్యేది కాదు. అంత బిజి బిజినెస్ వుమన్. నిజానికి

ప్రమద పుట్టిన తర్వాత ఆమెలో మాత్రమైపు భావపలు ఒకింత పెరిగి, తన వ్యక్తిగత శ్రద్ధతో పాపను పెంచాలనుకొని, వ్యాపారానికి దూరం కావాలని అనుకున్న అది సాధ్యం కాకపోగా, ఆమె వ్యాపార వైపుణ్యం, చౌరవ మరింత పెరిగింది. ఇక ఆ పరిస్థితి నుండి బయటపడడం ఆమెకు సాధ్యం కాలేదు.

ప్రకాశంకు తన తల్లిదండ్రులను కలపడం సాధ్యపడలేదు. వాళ్ళ ఇప్పటికీ గ్రామంలో ఉన్న తమ పడెకరాల భూమిని సేద్యం చేయించుకొంటూ ప్రకృతి ఒడిలోనే సేద తీరుతున్నారు. వారికి తమ కొడుకు దగ్గర ఉండాలి అని ఉన్న వాళ్ళకది సాధ్యం కాదని తెలిసిపోయింది. వారు కనపడని ఇంట్లో ఉన్న ఒకబే,

ఎలాగైనా సిటీలో ఉన్న తమ కొడుకు ఇంట్లో ఉండామని అనుకుంటున్న సమయంలోనే, ఈ విషయాన్ని తెలుసుకున్న ప్రకాశం వెంటనే ఒక లిట్రీమెంటు హాస్ట్ (ప్రధాత్రమం) కొనుగోలు చేసి, వాళ్ళను అందులో నివాసముం చాలని తన ప్రయమేట్ సెక్టటిని పురమాయిస్తాడు. అతను తన బాస్ చెప్పిన మాటలను వారికి చెప్పి ఆ హాస్ట్లో జాయిన్ చేస్తాడు.

లేకున్న ఒకబే అని ఆ గ్రామంలోనే ఉంటున్నారు. ఇక రజని పేరంట్ అమెరికాలో సెటిలైన తమ కుమారుని వద్ద ఉంటున్నారు. వాళ్ళ మెడికల్ డాక్టర్స్ ప్రాఫెసర్ గా వారు అమెరికా దేశవ్యాప్త గుర్తింపు పొందినారు. స్యదేశానికి ఏదైనా సెమినార్స్ కోసం వస్తూ పోతుంటారు. నీచియో కాన్సర్నెవ్ కాల్లో చూసిందే తప్ప ఎన్నడూ కూతురు ఇంటికి వచ్చింది లేదు. ప్రమద పుట్టినప్పుడు వచ్చే బర్డ్‌డే సెలబ్రేషన్లో పాల్గొన్నాడు. మళ్ళీ ఇంత వరకు వచ్చిన దాఖలాలు లేవు.

ప్రమదకు ఇప్పుడు ఇర్వై అయిదు సంవత్సరాల నయస్సు, డిలీలో ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ లో వీచి చేసి డిస్ట్రిబ్యూషన్ సాధించిన తర్వాత డాక్టర్ స్పూర్హావ్ ను వివాహం చేసుకుంది. ఇద్దరూ కలిసి ఒక మళ్ళీ సెప్పాలిటీ సూపర్ హస్పిటల్ను సిటీలో ఏర్పాటు చేస్తారు.

ప్రకాశం, రజనీలు ఇంకా తమ వ్యాపార రంగంలోనే మునిగి తేలుతూ ఇంటి పట్టున ఉండడం లేదు. ప్రకాశం తల్లిదండ్రులకు రానురాను ఆరోగ్యం సన్నిహితున్నది. ఎలాగైనా సిటీలో ఉన్న తమ కొడుకు ఇంట్లో ఉండామని అనుకుంటున్న సమయంలోనే, ఈ విషయాన్ని తెలుసుకున్న ప్రకాశం వెంటనే ఒక రిటైర్మెంటు హాస్ట్ (ప్రధాత్రమం)

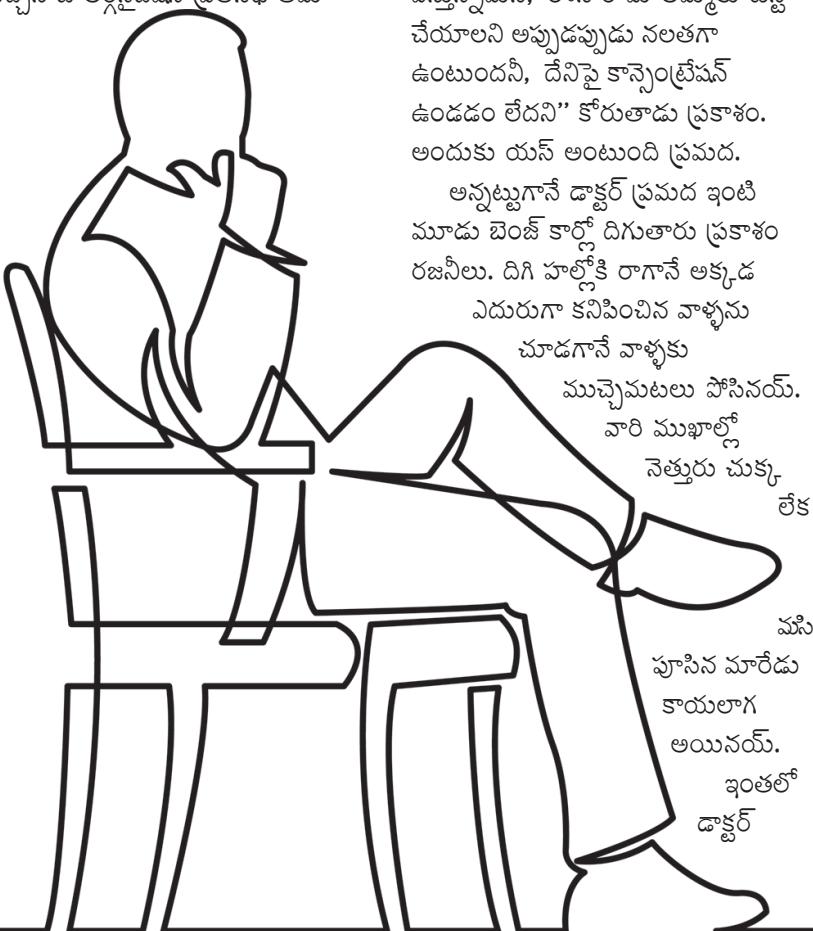
కొనుగోలు చేసి, వాళ్ళను అందులో నివాసముంచాలని తన ప్రయినేట్ సెక్రటరీని పురమాయిస్తాడు. అతను తన బాన్ చెప్పిన మాటలను వారికి చెప్పి ఆ హాజీలో జాయిన్ చేస్తాడు. ఈ తతంగమంతా జరిగి నెల రోజులయ్యాంది.

ప్రమద, స్వరూపుల హస్పిటల్ బాగా రన్ అవుతున్నది. పేపంట్ కూడా ఆ హస్పిటల్ లో అందించే టీట్మెంట్స్ సంతృప్తి చెందుతున్నారు. మరియు అన్ని ప్రయినేట్ ఆస్పుత్రులకంటే 40% తక్కువ తీసుకొంటున్నారు. వారి హస్పిటల్కి గాదు, వారికి సిటీ అంతటా మంచి పేరు వచ్చింది. ఇప్పుడు ప్రమద హస్పిటల్ అన్నా, డాక్టర్ ప్రమద అన్నా సిటీ ప్రజలందరికి తెల్పిపోయింది.

ఈక రోజు డాక్టర్ ప్రమద వద్దకు వచ్చిన ఓ అర్ధాజ్ఞేషన్ ప్రతినిధి తమ

పేపంట్ కూడా ఆ హస్పిటల్ లో అందించే టీట్మెంట్స్ సంతృప్తి చెందుతున్నారు. మరియు అన్ని ప్రయినేట్ ఆస్పుత్రులకంటే 40% తక్కువ తీసుకొంటున్నారు. వాలి హస్పిటల్కి గాదు, వాలికి సిటీ అంతటా మంచి పేరు వచ్చింది.

ప్రమద వచ్చి రజనీ దగ్గరకు వెళ్ళి “నీ ఆరోగ్యం ఎలా

ఉందమా? టెస్ట్ చేస్తా పద” అంటూ షైతస్సైవ్ తీసి ఆమె గుండెలపై ఆనించిందో లేదో, వెంటనే ఇద్దరూ ఒక్కసారిగా తమ స్థాయిని మరచి భోరుమని విలపిస్తారు. “ఇదేన నాన్నా! అమా?” అని ప్రమద అంటుండగానే ప్రకాశం, రజనీలు తమ తల్లిదండ్రుల కాళ్ళపై పడి “తమ తప్పును మన్నించాలని, ఇకనుండి మేము మీతోనే ఉంటామని మీరు వెంటనే ఇంటికి రావాలని” కోరుతారు.

ప్రమద కూడా తన తల్లిదండ్రుల పశ్చాత్తాప ధోరణి గుర్తించి, “సరేలే, ఇక మీ ఇంట్లోనే వుంటారు. కానీ..” అంటుండగానే ఆ మాటలకు అర్థం తెలుసుకొన్న ప్రకాశం, “ఇకనుండి రజని ఇంట్లోనే ఉండి అమ్మనాన్నలను చూసుకుంటుంది. ప్రమద! మీ అమ్మను బిజినెస్ బాధ్యతలను నుండి తప్పించాను. నేను కూడా ఇకనుండి వీకెండ్ ఇంట్లోనే గడుపుతాను” అని అంటాడు. “పెల్లలు తమ గ్రాండ్ పేరెంట్ నుండి జీవిత సాఫల్యానికి ఉపయోగపడే కొన్ని సానుకూల అంశాలను పుణికి పుచ్చుకొంటారు. అని కాలమాన పరిస్థితులకు నిలబడితే ఉపయోగించు కుంటారు. లేదా వాటిని వదిలేసి వాటి స్కాన్ కొత్తవాటిని అలవర్పు కొంటారు. అయితే ‘జీవనసాఫల్యం’ కొసం సానుకూల ద్వార్కథం ప్రధాన అంశం” అని ప్రమద తన పేరెంట్ను ఉద్దేశించి అంటుంది. మారు మాట్లాడకుండా ప్రకాశం, రజనీలు వారిని తీసుకొని ఇంటికి వెళ్ళారు.

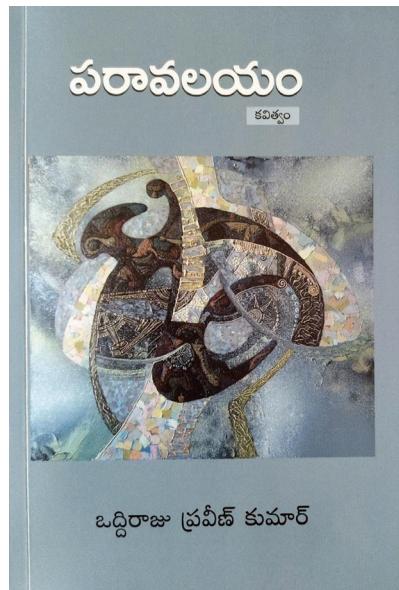
అనుభవాల పరంపర “పరావలయం”

జీవన తీరాన్ని తాకాలనే కవి తపనకు అష్టర రూపం...

ముథిగోండ సంతోష్ కుమార్
79813 52713

Kవిత్యం పాదరసం లాంటిది. పట్టు జారితే దొరకదు. అంత సులువుగా చిక్కదు. సున్నితమైన భావాల సముదాయం కవిత్యం. అనుభూతులు కంటి కొన నుండి జారిపోతాయి. వాటిని పట్టి అష్టరీకరించడానికి ఒక యాతన పడాల్చి ఉంటుంది. అలాంటి యాతన ఒద్దిరాజు ప్రవీణ్ ది. కన్నీళ్లను, కష్టాలను, కలతలను, ఆశలను, ఆశయాలను ఇలా ఎన్నింటినో అనుభవిస్తూ మనసు గానుగలో తీపి కవిత్య తైలాన్ని గాయాలకు పూస్తారు. కవిత్యం రాయడం అంత సులువు కాదు. అందులో వచన కవిత్యం అస్పులు కాదు. ఎల్లలు లేని కవిత్యాన్ని ఒక హద్దుల్లో రాయాలి. పుంఖానుపుంఖాలుగా వస్తున్న ప్రవాహంలో తన శైలి, తన నడక ప్రత్యేకంగా చూపించాలి. వచన కవిత్యం ఎప్పుడు కొత్తదనాన్ని కోరుకుంటుంది. కొత్త అభిప్రాయి, కొత్త ప్రతీకలు, కొత్త ఊహా, కొత్త బరవడి కావాలి. చిక్కగా పాకం ఉండలు ఉండలుగా సాగాలి. అప్పుడే కవిత్యంలో తాము ముద్దించ బడతారు. అలా అచ్చంగా అన్ని లక్షణాలు తన సొంతం చేసుకొని ప్రత్యేక ముద్ర వేసుకున్న కవి ఒద్దిరాజు ప్రవీణ్. విభిన్న అంశాల సమాపో రంగా “పరవాలయం” దర్శనమిస్తుంది. వస్తు వైవిధ్యం, శిల్ప నవ్యత, చిక్కదనం కలిగి వర్థమాన సమాజానికి ప్రతిబింబంగా

ఒద్దిరాజు కవిత్యం నిలుస్తుంది.
“నేను దీపదీపాలుగా విస్తరిస్తూ
ఎదురుచూపుల ఇంటి గుమ్మం నవ్వునై
మొగ్గలు దోసిట్లో పుప్పులవుతున్న
సమయాన

నా కలల కన్నులను ఎవరో ఎత్తుకెళ్లారు”
పడి లేచే కెరటం లాంటిది జీవితం.
కెరటం తీరాన్ని తాకుతుంది. సముద్రం లోపలికి లాగుతుంది. ఉత్తానపతనములు కడలికి సహజం. తన జీవిత తీరాన్ని తాకాలని కవి తపన. సమాజం అనే కడలి వెనక్కి లాగుతుంది. తన కలలు సాకారం అవుతుంటే కన్నులు దోచేశారు. ఇక కన్ను

లేదు కల లేదు. తాను దీపంలా వెలుగై విస్తరిస్తూ ఉంటే వత్తిని నలిపేసిన పొపం ప్రపంచానిది.

“ఉదయాన్ని ఇంకా ఒడిపిపట్టనేలేదు ....

సమాజం సంక్షేపం

స్యయం సమ్మద్ది స్వాతంత్య అనుభూతి ఇంకా కొంత నేలకు మిగిలే ఉంది.”

చికటి తొలగిపోయినా వేకువ ఇంకా ఒడినిండలేని తనం. స్వతంత్రం సిద్ధించినా దాని అనుభూతి అనుభవం ఇంకా గుండె నిండని తనం. అందుకే కవి పాపీ అడుగుతున్నారు. సమాజం కోసం, సంక్షేపం కోసం స్వతంత్ర భరోసా అందరికి ఉండాలని ఆశిస్తూ స్వాతంత్రం ఒక బాధ్యత అని గుర్తు చేస్తారు.

“నన్న మాటగా మార్చి అష్టరంగా మలచి సమాజపు సిగలో పుప్పుగా తురిమి సభ్యతను అభ్యసింపజేసిన సంస్కరధార”

అమృ అనే రెండు అష్టరాలు ఏ కవిత్యానికి అందని అనిర్మచనీయం. అమృను మించిన కవిత్యం లేదు. అష్టరాన్ని ఆలింగనం చేసుకున్న ప్రతివారు అమృను అష్టరీకరించారు. అందుకే కవి అమృ ప్రేమను అష్టరాలలో కురిపిస్తారు. అమృ నేర్చిన మాట అష్టరమయింది. సభ్యత సంస్కరాలు నేర్చి మనిషిని చేసింది అమృ. కలత నిద్రలో కన్నీళ్లలో తానే తోడయింది. తన ఆశయసాధనకు

సోపానం అయింది.

“అమ్మ భాషణిస్తుంది.

భాష అష్టరాశ్విస్తుంది.

అష్టరం అన్నం అవుతుంది”

అమ్మ, అష్టరం, అన్నం వీటి

అవినాభావ సంబంధం ఇంతకంటే గొప్పగా చెప్పడం సాధ్యం కాదు.

“అమ్మ చేతుల్లోంచి పసుపు

కుంకుమలు జారిపోయాక ఇంటి ముందరి చెట్లు పిచ్చి పువ్వులు మూసి

నిస్సహాయంగా ఒరిగి పోయినవి”

అప్పటిదాకా నాన్న నఫ్ఫులు పువ్వులై విరిసి రంగురంగుల రెక్కలతో

పరిమళాలు వెదజల్లేవి ఇంటి ముందరి

చెట్లు, ఆ నవ్వుల్ని దోచుకున్న చీకటిలో

అమ్మ దుఃఖిస్తుంది. ఆమె వేదనలో

సముద్రం ఉంది. పోయిన వాళ్ళ కంటే

ఉన్న వాళ్ళనే మరణం ఎక్కువగా

బాధిస్తుంది. ఆ జ్ఞాపకాలు ఆ నీడలు

వెంటాడుతుంటే భరించలేని దుఃఖం పొంగి

పొర్చుతుంది. అందుకే దుఃఖం జాడలేని

నేల కోసం కని దేవులడుతున్నాడు.

మేధావుల మానం దేశానికి నష్టం.

అజ్ఞానుల అరుపు అరిష్టానికి పిలుపు.

రాజ్యం ఎప్పుడు తన భుజాలమీద నుండే

చూపు సారిస్తుంది. సామాన్యాడి నెత్తి మీద

చీకటి నాట్యం దానికి కనబడదు.

అధికారం ఎప్పుడూ మట్టిని చూసింది.

మట్టిలో మొలిచిన మెతుకులు మట్టిపాలు

చేసింది. మట్టిపాట ఎత్తుకున్న వారిని తన

అధికార చట్టంలో కుక్కింది. మాట్లాడే

నోళ్ళకు గాలాలు వేసింది. అన్యాయాన్ని,

అక్రమాన్ని, రాజ్యసౌంసను ప్రశ్నించాల్సిన

మేధావులు మానం వహించారు.

“ఇక్కడి మట్టిలో పుస్తకాలు తమలో

తాము మాట్లాడుకుంటున్నాయి.” -

పుస్తకం మేధావులకు ప్రతీక. ప్రజల పక్షం వహించి సామాజిక న్యాయం కోసం తమ

గొంతు వినిపించే మేధావులు

బహిరంగంగా మాట్లాడలేని విషేధంలో ఉన్నారు.

వారిని ఆటలో పావుల్లగా

తయారు చేసింది అధికారం.

“రాజకీయ సభల్లో కొన్ని పుస్తకాలు

జెండాలై ఎగురుతున్నాయి

ముదువుగా ముద్దుగా కదిలే క్యాంపన్

రాజకీయ పాదరసంలో

చిక్కుకుపోయింది”

మేధావులుగా ఎదుగుతున్న దశలో

విద్యార్థులను తమ రాజకీయ

ప్రయోజనాలకోసం వాడుకొని వారిని

బలిచేస్తున్నారని ఆవేదన చెందుతారు.

“మానవ సంబంధాలకు వ్యాపారపు

రంగు పూసి, సంబురపు వేళలకు సమాధి

కట్టి, దుఃఖం వాకిలో చేరిగి పడ్డము.”

ప్రకృతి మొత్తం ప్రేమ బంధంతో

అల్లుకున్నది. పరస్పర మైత్రి సూత్రమే

విశ్వాస్మి నడిపిస్తున్నది. వసుదైక

కుటుంబంలా జీవించాల్సిన మానవుడు

స్వార్థ చింతనతో పాద్మలు గీసుకున్నాడు.

కులాలు, మతాల పేరిట సమూహాన్ని

పిచ్చిప్పం చేసి, దఃఖపు వాకిలో కూర్చోని

ఏడుస్తున్నాడు. ప్రతి బంధాన్ని వ్యాపారపు

కోణలో చూస్తూ, ఎవరికీ ఎవరూ కానీ

జీనాపస్థలో బతుకుతున్నాము.

“ఇప్పుడు నేను ఎవరు అన్నది కాదు

రెండింటికి ఇన్నంగా రాసిన

మరో కవితా సంపుటి

‘చూస్తుండగానే...’: ఆధునిక

జీవితం లోని సంఘర్షణ, మానవ

సంబంధాలు, రేపటి మనిషి, రాజు

తీర్పులాంటి అభిక్షేప కవిత్వాలు

జిందులో పున్నాయి. అనగా

అనగా... అన్న కవిత ఎందలనో

ఆక్రమించిని. సత్యమూలి

ప్రత్యేకంగా ఆ కవిత మీద ఉత్తరం

రాశాడు.

సమస్య,

రేపటి నా శవం కూడా నాది కాదు

అన్నది నిజం.”

తన అస్త్రిత్వాన్ని నరికేసి ఎవరో

తెలియని అనామకడిగా నిలబెట్టడం

ప్రశ్నించే గొంతులో కత్తి దించడం,

నడిపించే కాళ్ళను సమాధి చేయడం

రాజ్యానికి అలవాటే.

“కుర్చీకి ఉన్న నాలుగు కాళ్ళు

అవి కదలకుండానే నన్ను

భయపెడుతున్నవి”

అధికారం, హెరాదా, ధనం, కులం అనే ఈ నాలుగు కాళ్ళు కుర్చీని నిలబెట్టతూ సామాన్యాణ్ణి భయపెడతాయి.

“జీవితం రంగు రంగుల ముగ్గు కాదు

ఇద్దరథనస్సు అంతకన్నా కాదు

ఉదయంచే సూర్యుని ఏకవర్షమే

జీవితం”

జీవితం పట్ల కవికి ఉన్న సృష్టిమైన

అవగాహన. ఎవరి జీవితం కూడా

రంగురంగుల పూలాతోటలూ ఉండడు.

సమయాన్ని సద్యానియోగం చేసుకుంటూ

ఉన్నతమైన ఆశయంతో శ్రేమించాలి.

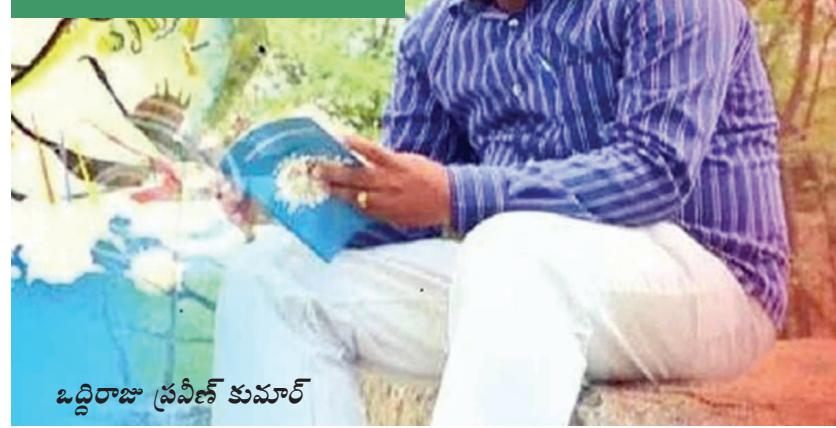
అప్పుడే జీవితాన్ని నందనవనం

చేయగలం. అంతేగాని అర్పిస్తు అంకెలు

జాతకాలు ప్రార్థనలు నమ్మకుని కాలాన్ని

గడిపితే వృథా అవుతుంది జీవితం

అంటారు కవి.

“వర్షం కురుస్తానే ఉంది
నా మీదుగా నా మనసు మీదుగా
పూల సువాసనలు
ఆమె దేహ వాసనలు
వర్షం మోసుకొచ్చి నా మీద
కుమ్మరించాక”

కని సంబాషణ వర్షంతో వర్షం లాంటి
ప్రేయసి వలపుతో వలపులోన తీయవైన
జ్ఞాపకాలతో నిన్నటి రాత్రి అనుభాతి
స్వప్పంగా తను వెంటాడుతుంది.
ఎడతెగని వర్ష ధారగా నీరు కొత్తదే
అయినా తడిచిన ప్రతిసారి లోపలి పొరల్లో
దాగిన జ్ఞాపకాల విత్తనాలు
మొలకెత్తుతాయి కని హృదయంలో.
ఆలోచనలు ఆలోచనల పలుగు అలుగు
పారుతుంది.

“స్వప్పాన్ని చిద్రం చేసిన మృత్యుపాదం
మృత్యువు ఎప్పుడూ స్వప్పమే”

జనం ఉన్నచోట జననం ఉన్నచోట
మరణం తథ్యం. మరణం ఎప్పుడూ
దేహాన్ని అంటిపెట్టుకునే తిరుగుతుంది.
అందుకే రవి కని వేనేల మృత్యు
పాదాలను మోస్తానప్పుతూ నేను
అంటాను, మృత్యువు అనివార్యమైన చోట
నవ్వడమే జీవితం.

“నీర్షణ నిప్పులై మండుతుంది
కరెన్ని కోసం కదులుతున్న భారతం”
నోట్ల రద్దు సామాన్య జనాన్ని ఎంతగానో
బాధలకు గురిచేసింది. పనులు
వదులుకొని ఉన్న కొద్దిపాటి 500, 1000
నోట్లను మార్కుకోడానికి బ్యాంకుల
ముందు క్యాలో నిలబడి వెళ్లిపోయారు.
సొమ్మసిల్లి పడిపోయారు. ఆ పరిస్థితిని
క్షుకు కడతారు ఈ కవితలో.

“నీవు అగ్నిపర్వతంగా మొదలై
నీటి కుండలా మారిపోయావు
ఉల్మౌలాగా ఉరకలెత్తి నిరుత్సాహంగా
నిలిచిపోయావు”

ఎడారిగా పొడిపొడిగా రాలిపోతున్న
సమాజానికి తడిని తగిలించాలనే తపన.
సమాజాన్ని చైతన్యం వైపు పయనింప
చేయాలని నిత్యం చలన శీలతతో
ఉండాలనే ఆకాంక్ష వ్యక్తపరుస్తారు.
“ప్రపంచ వాకిట్లో ఒప్పందాల

ముగ్గులు వేసుకున్నప్పుడే కదా మన
భూముల్లో చావు నాట్లు మొదలైంది”.

ప్రపంచికరణ, పట్టణికరణ రైతును
దిక్కు లేని వాణ్ణి చేసి దీనస్థితిలోకి
నెట్టిసింది. ఎరువులు కల్గి, విత్తనాలు కల్గి.
కష్టపడి పండించిన పంటకు గిట్టుబాటు
రాకపోవడం. ఉన్నవన్నీ అమ్మి పెట్టుబడి
పెడితే పండించిన పంటకు ఫలితం
దక్కక ఆత్మహాత్య చేసుకున్న రైతు
ఫోషను కళ్ళకు కడతారు. అన్నదాత
మరణిస్తే ఎక్స్ప్రెస్ గ్రేసియాలతో పనిలేదు.
రైతు ప్రాణాన్ని కాపాడడం గొప్ప అని
హితవు పలుకుతారు. అంతే గాక రైతుని
ఒక పొలాలను గీసే చిత్ర కారుడు
అంటాడు. పచ్చని చిత్రాలు గీస్తాడు.
పొలానికి నీరు ప్రాణం. రైతు ఎప్పుడూ
నీటినే కలగంటాడు. అందుకే కని ఇలా
అంటాడు.

“చెరువు అంటే చనుబాల ధార
మత్తడి దుంకిచే పొలాల పులకరింత.”
ఒకప్పుడు తెలంగాణలో నది పొరకం
తక్కువ అందుకే నదిని చుట్టపు చూపు
అన్నారు. కానీ తెలంగాణ వచ్చాక నది
ఒట్టి పోయిన చెరువుల్ని జలసిరులతో
నింపే నీటి పుష్టి అంటాడు. అంతే కాదు
నీరు పల్లం వైపే పారుతుంది అనుకున్న
సందర్భాన్ని తుడిచేసి నీరు ఎత్తుకి
ఎగభాకి తెలంగాణ పంటగా వెలిగింది.
అంటాడు కవి.

ఇంత అభివృద్ధి సాధించిన ప్రపంచంలో
సమానత్వం కోసం ఎన్నో ఉద్యమాలు
జరిగిన తరువాత కూడా విద్యావంతులైన
సమాజంలో ప్రీకి ఇంకా సమానత్వం,
స్వేచ్ఛ రాలేదు. ఆమె పట్ల జరుగుతున్న
అఘాయిత్యాలు అరాచకాల పట్ల కలంతో
నిరసన తెలుపుతూరు

“అమెను అమెగా కదలనివ్వక
అమెను అమెగా బలకనివ్వక
నీవు కామవాంచా వలయమై
మానవ అనుబంధాలకు భంగకరం
అయినప్పుడు
అంగచ్చేదన ఇక అందరికీ
అమోదమే”
అంటూ ప్రీతి పట్ల అమానుషంగా

బకప్పుడు తెలంగాణలో

నది పొరకం తక్కువ అందుకే
నదిని చుట్టపు చూపు అన్నారు.
కానీ తెలంగాణ పచాక నది
ఒట్టి పోయిన చేరువుల్ని
జలసిరులతో నింపే నీటి పుష్టి
అంటాడు. అంతే కాదు నీరు
పల్లం వైపే పారుతుంది
అనుకున్న సందర్భాన్ని తుడిచేసి
నీరు ఎత్తుకి ఎగభాకి తెలంగాణ
పంటగా వెలిగింది. అంటాడు
కవి.

ప్రవర్తించిన వారిని కలినంగా శిక్షించాలి
అంటారు.

“చుట్టూ సల్లని పంకలు
కింద మెత్తని పరుపులతో దీక్షలు”
తెలంగాణ ఆవిర్భావం ఆత్మగౌరవ
నివాదం. అస్త్రము పతాక. వలసపాలనలో
కలిగిన గాయాలకు చికిత్స తెలంగాణ
రాష్ట్రం. రాష్ట్ర సాధన జరిగిన తర్వాత
కూడా ఇంకా మేకవన్నీ పులులు, తోడేళ్ళ
దొంగదెబ్బు తీయాలని కాచుకొనే
ఉన్నాయి. మొసలి కన్నేళ్ళతో కాటు
వేయడానికి చూస్తున్నవి. అమాయక
ప్రజలను మాయజేసే జిత్తులు వేస్తున్నారు.
ప్రేమను నటిస్తూ దీక్షలు పాదయాత్రలు
మీ కోసం అంటూ తిరుగుతున్న వాళ్ళ
మోసపూరిత చర్యలను ఎండగడతా
నన్నాడు కవి.

“అక్షరం వికసించి
కవిత్వం రెపరెపలాడుతున్నప్పుడు
రాజ్యం గుండెలో చలి
మొదలవుతుంది
ఎంతకూ నిద్ర పట్టని అధికారం
పదే పదే తలుపు తడుతుంది” -
అక్షరానికి ప్రాణం పోసిన కవి అక్షరాన్ని
గూర్చి అంతే ప్రాణంగా రాయగలరు.
అక్షరానికి అధికారానికి ఎప్పుడూ విలోమ
సంబంధమే. అక్షరమంటే అధికారంకి
ఎప్పుడూ భయమే. అవినీతిని నీతిమాలిన
చర్యల్ని అక్రమాల్ని కాల్చే నిప్పి కణిక

అక్షరం. అక్షరం కనురెపులు తెరిచి ఉన్నంత కాలం అధికారం కంటిరెపులు మూతపడవు.

ప్రపంచాన్ని కల్గొలం చేసి విలయాన్ని స్ఫైచిన కరోన ప్రపంచ గమనాన్ని మార్చింది. భౌతిక దూరం, శుద్ధత, పరిసరాల పరిశుభ్రత వైపు మళ్ళించి సాంకేతిక తెరల మీద జీవన భృతి వెతుకోవుంది. ఈ నేపథ్యంలో ప్రపంచ సాహిత్యంలో వచ్చిన సాహిత్యం కూడా ఎక్కువే. సమాజాన్ని అంటిపెట్టుకున్న ఏ కని ఈ నేపథ్యం అక్షరీకరించకుండా విడిచిపెట్టలేదు.

“భూమి బెదురుతున్నది శ్రూశానం విస్తరిస్తున్నది కాలం కసిగా కాటేస్తున్నది పుష్పులు జాలిగా రాలుతున్నప్పి” - గుట్టలు గుట్టలుగా శవాలు పేర్చబడుతున్న దృశ్యాన్ని చిత్రిస్తారు. ఇలాంటి పరిస్థితిలో కరోనాతో కరచాలనం అసలే వద్దు. గుమిగూడటాన్ని

కాసేపు పక్కన పెడదాం అంటారు. కరోనా నేపథ్యంలో విధించిన లాక్డోన్లో ఎన్నో కష్టాలు ఎదురుయ్యాయి. ప్రపంచమంతా తాళాలు వేసాక కడుపు చేత పట్టుకొని ప్రాణం నిలుపుకోడానికి వలస కార్బూకులు పడ్డ బాధ వర్ణింపలేనిది. నెత్తురు ధారలు పారుతున్నా, శవాలుగా తేలుతున్నా ఆవుపూస్తం దొరకని వ్యధ, వలస కార్బూకుల హృదయ ఘోష వినిపిస్తారు.

“సొంతూర్లకు బాట పట్టినం మా నడకకు విరామం కావాలి మా దుఃఖానికి లారీ దెబ్బలు కాదు కొంచెం ఉపశమనం కావాలి.”

నడిచి నడిచి దారులు అరిగి పాదాలు రక్కం చింది నడకకే అలుపొచ్చిన వారికి ఉపశమనం కావాలని చెబుతున్నాడు. కనీస అవసరాలకు కూడా ఆదుకోని ప్రభుత్వాన్ని నిలదీస్తారు.

“మీకు కనిపించడం లేదా? ఇక మా నెత్తుటి పాద ముద్రలు

ఎగిరే ఎరిజెండాలైతే మేం కార్బూకులం కాదు

గురితప్పని వడిసెల రాళ్ళపుతరం” -

వలస కార్బూకుల పక్కాన గర్జిస్తారు. ఇంకా ఇలాంటి ఎన్నో కవితలు పరావలయంలో కనిపిస్తాయి. పొటకులను ఆలోచింపజేస్తాయి. సమకాలీన వ్యవస్థ పట్ల ప్రజల పట్ల వారి సమస్యల పట్ల తనదైన దృష్టికోణం కలిగిన కవి ఒద్దిరాజు. ఎప్పటికప్పుడు సమాజాన్ని తన కవిత్వపు తూనిక రాళ్ళతో తూచుకుంటు హెచ్చు తగ్గులను నిలదీస్తారు. కవిత్వాన్ని నిత్య నూతనం చేస్తూ జనం మెచ్చిన కవిగా నిలుస్తారు. పరావలయంలో ఇంచమించు అన్ని కవితలు ప్రింట్ మీడియాలో వచ్చినవే. కొన్ని కవితలు బహుమతి తొడుక్కొని మరీ మెరిసిపోతాయి. ఇలాంటి మరెన్నో కవిత్వ పుస్తకాలు సాహిత్యానికి అందించాలని కోరుతున్నాము.

రచయితలకు సూచనలు

- ✓ సమీక్ష కోసం పుస్తకాలు పంపేవారు విధిగా రెండు కాపీలు పంపాలి.
- ✓ పత్రిక కోసం రచనలు పంపించే వారు యునికోడ్లో ఉంటే ఓపెన్ ఐవెల్ మరియు పిడిఎఫ్లో మెయిల్ చేయండి.
- ✓ మా పత్రికకు రచనలు పంపినవారు ఇక్కడ అచ్చయాకనే ఫేన్ బుక్లో బ్ల్యాగ్లో పెట్టండి.
- ✓ ప్రతి రచనకు ఇది ఎక్కుడా ప్రచురణ కాలేదని, ఏ బ్ల్యాగ్లో పోస్ట్ చేయలేదని, ప్రచురణ ప్రసారం కోసం ఎవరికీ పంపి ఉండలేదని పోమీ పత్రం జత చేయండి.
- ✓ పత్రికలో ఒక కథ లేదా వ్యాసానికి నాలుగు పేజీలు మాత్రమే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ లెక్కన పదమూడు వందల పదాలకు మించకుండా వ్యాసం, కథ పంపించండి.
- ✓ కవితలు 15 పాదాలకు మించకుండా పంపించండి.
- ✓ వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు ఏపైనా పోస్ట్లో కూడా ఈ క్రింది చిరునామాకు లేదా ఇ-మెయిల్కు పంపవచ్చు.
- ✓ ప్రచురణకు స్వీకరించిన రచనల్ని పత్రికనుగుణంగా మార్చు చేసుకునే హక్కు సంపాదకవర్గం కలిగి ఉంటుంది.

తెలంగాణ జాగ్రత్త

పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ, ఇ.నెం. 1-2-234/13/46/4, 3వ అంతస్థి, ఎన్.టి.ఆర్. స్టేడియం దగ్గర, అరవింద్ నగర్, దోమలగూడ, హైదరాబాద్ - 500 029. తెలంగాణ. E-mail : editor@thangedu.co.in

పొహ్ గారి

ఉంపుడుగత్తె ..

ఆసహనాన్ని గానంతో జయించిన ఆమె కథ...

తెలుగు ఆసుపత్రి:
డా. రూప్ కుమార్ దఖ్ఖీ కార్
99088 40186

ఎప్పరూ ఆమెను నీలం అని పిలవరు. అందరికి తెలిసింది ఒక్కటే, ఆమె ‘పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె’. లాపోర్ట్, హీరామండిలోని తవాయిఫ్ లుండే ఒక అడ్డె ఇంట్లో పెరిగి పెద్దయ్యింది. ట్రిస్పైష్ టెంప్లస్ (సంస్కారం) నుండి వచ్చిన సర్దార్ ఒకరు ముక్కు పుడక తీయించే కార్బ్యూక్మం పేరున పదు వేల రూపాయిల పెద్ద మొత్తం రోక్కానికి ఆమెకు కన్యెరికం జిరిపాడు.

ఆ తర్వాత ఒక్కోళ్ళ చవకబారు అడ్డె కొంపను వదిలి నగరంలోని ‘ఫల్లేటి’ వారి అత్యంత భరీదైన పోటల్ కు మకాం మార్చింది. లాపోర్ట్ను ఆమె వదిలినేయనప్పటికీ, నగరమంతా ఆమెను నీలంగా దాదాపు ఒక్కోళ్ళలోనే మర్చి పోయారు. అందరూ ఆమెను ‘పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె’ అనే పిలువసాగారు. లోతైన, గంభీరంగా ప్రతిధ్వనించే స్వరం ఆమెకున్న ప్రత్యేకత. మీర్జా పద్యాలను ఆమెలా అద్భుతంగా, శ్రావణంగా ఏ అమ్మాయి కూడా గానం చేయలేదు. ఆమె పేరును అందరూ మర్చిపోయి నప్పటికీ, ఆమె గొంతును మాత్రం ఎవ్వరూ మర్చిపోలేదు. ప్రతి ఇంటిలో ఆమె గ్రామపోన్ రికార్డు లేకుండా వుండదు. ప్రతి పార్టీ పంక్షప్తాలో ఆమె రికార్డ్ మరీ అడిగి వింటారు. అంటటితో తప్పి చెండక మళ్ళీ మళ్ళీ వినడనికి

పంజాబీ కథ: ‘పొహ్ ది కంజరి’
రచయితి: అమృత ప్రీతమ్
ఆంగ్లానువాదం: నిరుపమ దత్త (The Shah's harlot)

పుబలాటపడతారు.

పొహ్తో ఆమెకున్న సంబంధం రహస్యమేమీ కాదు. అతని కుటుంబానికి ఈ విషయం ముందే తెలుసు. వారికి తెలియడమే కాదు, వారి మధ్య సంబంధాన్ని అంగీకరించడం జరిగింది. పొహ్కు ఇప్పుడు పెళ్ళికెదిగిన కొడుకు వున్నాడు. ఇతను చిన్నగా వున్నప్పుడే ఒకసారి సాప్పీ విషం తీసుకొని అత్మహాత్య చేసుకుంటానని బెదిరించింది. కానీ, పొహ్ మంచిముత్యాల నెక్కే భార్య మేడలో అలంకరించి సంజాయిపోగా చెప్పాడు - “సాప్పీ, ఆమె మన కుటుంబానికి ఒక అద్భుత దేవత. నా అనుభవంలో, చూడగానే నేను స్వచ్ఛమైన రత్నాన్ని గుర్తించగలను. ‘నీలం’ అనే రత్నం గుఱాల గురించి నీవు ఎప్పుడూ వినలేదా? ‘నీలం’ - అది ఎవరి దగ్గర వుంటుందో వారిని ఉన్నతమైన శిఖరాలను చేర్చగలదు లేదా అధోపాతాళానికి తోక్కేయగలదు. ఈ నీలం నా జీవితాన్నే మార్చివేసింది. ఆమెను దగ్గరికి చేర్చుకున్నప్పటినుండి నేను మళ్ళీ తాకినా అది బంగారమవుతుంది.”

“కానీ, ఒక రోజు ఆ ప్రీ మన సంసారాన్ని సర్వనాశనం చేయగలదు. మన బతుకు బజారున పడుతుందే మానన్న భయం నన్ను పట్టి పీడిస్తున్నది” అని సాప్పీ తన మనసులో వున్న తీవ్రమైన ఆవేదనను దిగమ్మింగుకుంటూ తన భర్తతో వాడానికి దిగింది.

మొండిపట్ట కలిగిన పొహ్ మాత్రం, “కానీ నా భయం నాకున్నది. ఇలాంటి విషయాలను ఈ తవాయిఫ్ లకు ఎవరూ చెప్పరు. ఒకవేళ ఎవరైనా ఆమెకు ఎరగా ఆశ చూపి నా మంచి దూరం చేస్తే మన అద్భుతం శాశ్వతంగా మట్టి పాలవుతుంది” అని చెబుతాడు.

సాప్పీ ఇంకా ఏమీ చెప్పులేక పోయింది. అంతా అద్భుతానికి వదిలేసింది. కానీ అద్భుతం ఎక్కువ సమయమేమీ తీసుకోలేదు. నీలం మీద పెట్టిన ఖర్చుకు ఎన్నోరట్ల సంపద పొహ్ చేతికి దక్కి, నీలం తనకు అద్భుత దేవత అన్న సత్యాన్ని ఆపిష్టరింపజేసింది. ఇంతకు ముందు నగరంలో చిన్న దుకాణముండేది. ఇప్పుడు అతి పెద్ద పోర్ట్లువేర్ పోరూమ్ తన స్వంతమైంది. అలాగే తన స్వంత గృహమే

కాదు, కాలనీ మొత్తం బాగా వున్నవాళ్లకే అదైకు ఇవ్వగలిగే స్థాయికెదిగాడు. సాప్హ్య ఇంటి లాకర్ల తాళువు చెపులమై మాత్రం తన ఆధిషట్టున్న వదులుకోలేదు.

కొంత కాలం క్రితం బంగారు నాణీలతో నిండిన తన పెట్టెకు తాళం వేస్తూ భర్త తో సాప్హ్య అంది, “కావాలంటే ఆమెను పెశాటల్ లోనే వుంచండి లేదా తాజ్ మహాల్ కట్టించుకోండి, నాకేం అభ్యంతరం లేదు. కానీ ఆమెను నా ఇంట్లోకి రావడానికి నేనెనం మాత్రం అనుమతించను. ఆమె మొహం నేను చూడదల్చుకోలేదు.” ఆమె మాటలు వాస్తవ రూపం దాల్చాయి. సాప్హ్య ఇంతవరకు ఆమె మొహం చూడలేదు. ఈ మాటలు చెప్పినపుడు ఆమె పెద్ద కొడుకు స్క్వార్ల స్థాయిలోనే చదువుతూ వున్నాడు. ఇప్పుడు అతను పెట్లిడు కొచ్చాడు. నీలంకు సంబంధించిన ఎలాంటి విషయాలు గానీ, ఆమె గురించి చర్చించడం గాని ఇంట్లో జరగకుండా జాగ్రత్తపడేది. కానీ సాప్హ్య కొడుకులు నీలం గురించిన వివరాలన్నీ బయట నీధుల్లో నలుగురి ద్వారా వినేవారు. అంతేగారు నీలంను “పొంగారి ఉంపుడుగత్తే” అని చాలా మంది ప్రస్తువించడం కూడా విన్నారు.

పెద్ద కుమారుని వివాహ ముహూర్తం నిశ్చయించారు. గత నాలుగు నెలల

మండి దర్జీలు, ఎంబ్రాయిడరీ పనివాళ్లు ఇంట్లోనే వుండి తమ పనులు చేయసాగారు. ఒకతను బంగారు జరీ అంచులతో ఆకర్షణీయంగా సూట్ కుడుతున్నాడు. మరొకతను వెండి జరీ పనుల్లో నిమిశ్మమయ్యాడు. ఇంకా కొందరు దుస్తులకు చమీద్లు తాపడం చేస్తూ, దుపట్టా అంచులకు బంగారు దారాలతో డిజైన్ లు దిద్దుతున్నారు. సాప్హ్య చేతిలో డబ్బు నీటలూ ప్రపాశ్సుంది. నోట్లతో నిండిన పర్క్ ను అలా తీసి ఖర్చు పెట్టేస్తుంది. అంతే వేగంతో ఆమె పెట్టే తిరిగి డబ్బుతో నిండిపోతుంది. పెల్లి పనులు జరిగి పోతున్నాయి.

ఈ శుభ సందర్భంలో ఓ సాయంకాలం సంగీత్
కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేయురా? “మేము ఏ ఫంక్షన్ కూడా మిన్ కాదల్చుకోలేదు.
పొంగారు నీలం నివాసంలో సమావేశం ఏర్పాటు చేసి మమ్ములను అక్కడ పాట్టికి పిలవాలను కుంటున్నారు.
ఆలోచన బావుంది, కానీ, అక్కడపే వేల రూపాయటు అనవసరంగా ఖర్చు పెట్టాలి.
డబ్బు ఖర్చు విషయంలో మీరు మాత్రమే కదా జాగ్రత్త లు తీసుకోవాల్సింది.

మీర్జా గజల్, పొయరీ ట్రైనా సరే.”

ఫల్లేటి - ఇతర పెశాటల్ల మాదిరి సామాన్యమైనది కాదు. బ్రిటిష్ వాళ్లు మాత్రమే అక్కడ వుండేవారు. అందులో సిగిల్, డబుల్ బెడ్ రూమ్ లే గాక, అవసరమనుకుంటే పెద్ద పెద్ద, మూడు గదులున్న సూట్ లు కూడా వుంటాయి. నీలం అలాంటి ఒక పెద్ద సూట్ లోనే బన చేసింది. ఐతే, పొంగా ఆలోచన మరో విధంగా వుంది. అతను తన మిత్రులకు నీలం సూట్లోనే ఒక సాయంకాలం సంగీత కచ్చేరి ఏర్పాటు చేసి ఆనందింప చేయాలనుకున్నాడు.

“అదేదో ఆడిటోరియంకు వెళ్లినట్లవుతుంది” అని ఒక స్నేహితుడు అభ్యంతరం తెలిపితే, మిగతా వాళ్లంతా అతనికి వంత పొడారు. “లేదు పొంగారు, అక్కడికి వెళ్డానికి మీ ఒక్కరికే అధికారం వుంది. ఆమె పై మీకి సంపూర్ణ అధికారం అని కొందరు. ఇన్ని సంవత్సరాలుగా ఏమీ అడగలేదు. కానీ, మా మేనల్లడి వివాహ మహేశ్వర సందర్భంగా జమిందారీ పద్ధతిలోనే శుభ కార్యం జరుపుకోవాలనేది మా కోరిక. అందుకే తప్పని సరిగా ఆమెను ఇంటికి పిలవాలి, అదీ మా వదిన గారింటికి,” స్నేహితుల ప్రతిపాదన.

ప్రతిపాదన పొంగారికి నచ్చింది. స్నేహితులను నీలం నివాసానికి తీసుకెళ్లకపోవడమే మంచి ఆలోచన. తన గౌరాజీరులో నీలంను కొందరు ఉన్నత వరాలకు చెందిన వారు కలుసు కుంటున్నారన్న విషయం తనకు తెలిసివచ్చింది. తన ఇంటి వైభవాన్ని నీలంకు చూపించాలన్న కుతూహలం పొంగారో కలిగింది. కానీ సాప్హ్య భయపడి, స్నేహితుల విన్నపొన్ని అంగికరించలేకపోయాడు.

అతని స్నేహితుల్లో ఇర్దరు ఒక ఉపాయాన్ని ఆలోచించి సాప్హ్యని సంప్రదించారు. “వదిన గారు, కొడుకు పెట్లి. ఈ శుభ సందర్భంలో ఓ సాయంకాలం సంగీత్ కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేయురా? “మేము ఏ ఫంక్షన్

కూడా మిన్ కాదల్చోలేదు. పొవ్ గారు నీలం నివసంలో సమావేశం ఏర్పాటు చేసి మమ్ములను అక్కడ పార్టీకి పిలపాలను కుంటున్నారు. ఆలోచన బావుంది, కానీ, అక్కడైతే వేల రూపాయలు అనవసరంగా ఖర్చు పెట్టాలి. డబ్బు ఖర్చు నిషయంలో మీరు మాత్రమే కదా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాల్సింది. ఆమె కోసం ఇదివరకి నిషయంగా ఖర్చు చేసారు పొవ్ గారు. కాస్త ఆమెనే ఒక సాయంకాలం ఇక్కడికి పిలిపించి సంగీత్ ఏర్పాటు చేయండి. డబ్బు ఆదా అవుతుంది, మేము కూడా సంగీతాన్ని విని ఆనందిస్తాం.”

“నేను తవాయిఫ్ లను చూడదల్చు కోలేదు” అంటూ ముందు సాహ్సా నిరాకరించింది. ఐనా స్నేహితులు పట్టుబట్టారు. “ఇది మీ సామ్రాజ్యం. ఆమె ఒక సేవకురాలిగా వచ్చి మీ ఆదేశాలను పాటిస్తుంది. ఇది ఆమెకు ఒక విధంగా అవమానకరమైన సంభావన. ఆమె కేవలం నినోద పరచడానికి వచ్చే ఒక సాధారణ శ్రీ మాత్రమే.”

సాహ్సాకి వారి మన్ననలో బలం వుండనిపించింది. కానీ అందుకు కొన్ని నిఱంధనలను నీరేశించింది. అపి: “మద్యం ఎవ్వరికి అందించబడదు. సాంప్రదాయ కుటుంబాల్లో ఎలా వుంటారో అలానే అందరూ క్రమశిక్షణతో కూర్చుని ఉండాలి. మీ మగాళ్లు పాల్గొనవచ్చు. ఆమె కేవలం అలా రావాలి, సంగీతాలాపన చేసి వెళ్లిపోవాలి. గోధిన్ పాడటానికి వచ్చిన మిగతా అమ్మాయిలకు ఇచ్చినట్లుగానే నేను ఆమెకు నాలుగు పతాసాలు మాత్రమే ఇస్తాను.

సరిగ్గా మేము కోరేది అదే. పొవ్ గారి స్నేహితులు ఆమెను పాగడుతో ముంచేత్తారు. “ఇంటి పరువును మీరు తెలివిగా కాపాడారు. లేకపోతే ఏమయ్యేదో ఆ భగవంతుడికి తెలిసేది.”

ఆమె వచ్చింది. ఆమెను తీసుకు రావడానికి సాహ్సా తన స్వంత బగ్గీని పంపించింది. ఇల్లంతా స్నేహితులు, బంధువులతో నిండిపోయింది. పెద్ద

హోలు. తెల్లని చాదర్లు పరిచి గుండడటి, పాడవాటి దిండ్లు అమర్చి మధ్యలో ‘ఛోలకి’ పెట్టారు. ఇంట్లోని ప్రీలు పెళ్ళికొడుకు కోసం పెళ్ళి పాటలు - ‘గోధిన్’ పాడటం ఆరంభించారు.

బగ్గీ ఇంటి బయట ఆగిన వెంటనే ప్రీలు మధ్యలో పాటలు ఆపి కుతూహలంగా కిటికీల దగ్గరికి, మెట్లు దగ్గరికి పరిగెత్తారు, ఆమెను చూడటానికి. ఇంతవరకు ఆమె గురించి వినటమే గాని ఎన్నడూ చూడలేదు.

“పాట పూర్తి కాకుండానే ఆపేయడం అపశకునమని సాహ్సా కోప్పడింది. గుండె క్యంగిపోతున్నట్లుగా, ఆమె స్వరం బలహినంగా మారిందన్న నిషయాన్ని సాహ్సా గమనించింది. నెమ్మిదిగా ముందు దర్జ్జా దగ్గరికి నడుచుకుంటూ వచ్చింది. సాహ్సా తన గులాబీ రంగు చీర కొంగును జాగ్రత్తగా సర్పుకుంది. ఎదురు పడబోతున్న మరో ప్రీని చూడటానికి శుభప్రద్వాన గులాబీ రంగు ద్వారా ఆమె తన మనోబలాన్ని పెంచుకుంటోందా?! అన్న రీతిలో ఆమె ప్రవర్తన వుంది.

నీలం వచ్చేసింది. ప్రకాశపంతమైన ఆకుపచ్చ గొరార్ (వదులైన సల్వార్) దానిపైన బంగారు చాయ, కాంతి వంతమైన ఎరువు రంగుతో పైన పట్ట (కమీజ్) ధరించి ఆకర్షణీయంగా వుంది. ఆమె దుస్తులలో కలిసిపోయే విధంగా

వున్న పొడవాటి ఆకుపచ్చ దుపట్టు తల మీద నుంచి కప్పబడి కిందికి కాళ్ళ వరకు వేళ్ళాడుతూ వుంది. అంద్యైన నష్టత్తంలా తణుకులీన సాగింది. ఆమె ధరించిన

దుస్తుల నుండి జారిపడి ఆకుపచ్చ కాంతులు దారి నిండా పరుచు కున్నాయా అన్న భ్రమ సాహ్సాకి కలిగింది.

చేతికున్న గాజులు గలగలమని శబ్దం చేస్తుండగా ఆమె తెల్లని చేయి తనకు సలాం చేయడం చూసింది సాహ్సా. మధురమైన గొంతుతో పలకరించింది - “బహుత్, బహుత్ బదాయ పో సాహ్సా, ముబారక్ పో తుమ్మే.”

సుందర, సుకుమారమైన శరీరం ఆమెది. సాహ్సా, పొడవైన, గుండటి దిండు వైపు చూపిస్తూ నీలంను కూర్చుమని కోరింది. ఆ సమయంలో సాహ్సాకి తన లాపుపాటి కండరాలతో వున్న భుజాలు అంతగా ఆకర్షణీయంగా కనబడలేదు. గదిలో ఓ మూల పొవ్ తన స్నేహితులతో కూర్చున్నాడు. సుకుమారమైన ఆ ప్రీవారి వైపు చూసి నాజుగ్గా సలాం చేసి దిండు పక్కన కూర్చుంది. ఆమె చేతి గాజులు మళ్ళీ ఒకసారి గలగలమన్నాయి. సాహ్సా మరోమారు ఆకుపచ్చని గాజులు తొడిగిన ఆమె చేతులను చూసింది. అంతలోనే తన దృష్టిని యాదృచ్ఛికంగా తన చేతి బంగారు మురుగుల పైకి మరల్చింది.

అలంకరణలతో వున్న హోల్ అందరినీ సమౌహితుల్ని చేస్తోంది. అందరి దృష్టి ఒక వైపు వుంది. సాహ్సా కూడా అటు వైపు చూస్తుంది. కానీ కొందరి కళ్ళ అభిమానం, మెమ్ముకోలుతో చూస్తుండగా ఆమెకు కోసం కలగసాగింది. అందరిని ఒకసారి గదించి, వచ్చిన ఆడంగులను పెళ్లి పాటలు కొనసాగించమని అడగాలని అనుకుంది. ఎందుకో, ఆమె గొంతు పెగలలేదు. మిగతా వాళ్ళు వోనంగా ఉండిపోయారు. సాహ్సా గది మధ్యలో వున్న ‘ఛోలకి’ వైపు చూసింది. అటు వైపు దానిని గట్టిగా కొట్టి నిశ్శబ్దాన్ని చేదిం చాలనుకుంది. అంతలోనే నిశ్శబ్దాన్నికి కారకురాలైన ఆ ప్రీ నిశ్శబ్దాన్ని పారదోలింది. నీలం అంది “ముందుగా

గభిల్లో ఓ ముంల పొవ్

తన స్నేహితులతో కూర్చున్నాడు. సుకుమారమైన ఆ ప్రీ వాల వైపు చూసి నాజుగ్గా సలాం చేసి బిందు పక్కన కూర్చుంది. ఆమె చేతి గాజులు మళ్ళీ ఒకసారి గలగలమన్నాయి. సాహ్సా మరోమారు ఆకుపచ్చని గాజులు తొడిగిన ఆమె చేతులను చూసింది. అంతలోనే తన దృష్టిని యాదృచ్ఛికంగా తన చేతి బంగారు మురుగుల పైకి మరల్చింది.

ఒక 'గోధి' పాడతాను. సరేనా, సాహ్యా?". సాహ్యా వైపు చూస్తూ పాట ఆరంభించింది. "చిన్ని చిన్ని చినుకుల్లారా, చిన్నారి పాపల్లారా, వర్షంతో పాటు రండి మీ అమ్మ సుమంగళిగా శబ్దకార్యం చేస్తున్నది.."

పాట ఏన్నాక సాహ్యా మనసు కాస్త తేలిక పడింది. పాటలో తల్లి ప్రస్తావన రావడం, తాను తల్లి కావడం ఆమెకు ఊరట కలిగించింది. తన భర్త తనకే స్వంతం, అంతేకాదు పూజావిధులు, ఆచారాలు నిర్విఠంవడానికి తనకు మాత్రమే అధికారం, హక్కు వుంది. నవ్వుతూ సాహ్యా ఆమెకు ఎదురుగా వెళ్లి కూర్చుంది. నీలం, పొహ్ కుమారుడి పెళ్లిలో జరగవలసిన విధులు, ఆచారాలను తన పాటల ద్వారా వినిపించసాగింది.

'గోధి' పాడటం ముగిసింది. తిరిగి గదిలో ముచ్చట్టు మొదలయ్యాయి. మహిళలు 'ఫోలకి' పాట కావాలని, మగవాళ్ళు మీర్జా గజజ్ఞ వినాలని ఉబలాటపడసాగారు. గాయకురాలు, మగవాళ్ల ప్రార్థనను లెక్కచేయక తన మోకాలిని ఫోలకి మీద ఆనించింది. సాహ్యాకి ఆనందం కలిగింది. మగవాళ్ల ప్రార్థనలకు లోంగకుండా మహిళల అభ్యర్థనలను మన్మించినందుకు.

కొందరు మహిళలకు నీలం అంటే ఎవరో తెలియదు. ఒకరి నొకరు గుసగుస లాడసాగారు. "ఎవరీ స్త్రీ" యని. సాహ్యా వారి గుసగుసలు వినసాగింది. "అమె ఎవరో కాదు, పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె." వాళ్ళు నెమ్మిగా మాట్లాడుకున్నా, వారి మాటలు సాహ్యా చెపులకు ముఖ్యలా గుచ్ఛుకోసాగాయి - "పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె, పొహ్ గారి ఉంపుడు గత్తె." ఒక్కసారిగా ఆమె మొహం వివర్ధమైంది.

'ఫోలకి' శబ్దం పెరగసాగింది. అలాగే గాయకురాలి స్వరంలో రాగం ఆరోహణం అందుకుంది.

"ఎప్ర తలపాగా ధరించినవాడా, నీకు నా ఆహ్యానం..."

సాహ్యా గుండె దిగాలు పడిపోయింది. భగవంతుడు మన్మించుగాక! ఎప్ర తలపాగ ధరించింది తన కుమారుడు. పెళ్లికొడుకు, నవ వధువును ఈ రోజు తన గృహానికి ఆహ్యానం పలుకుతూ గుర్తమెక్కడానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. అతిథుల అభ్యర్థనలకు అంతు లేకుండా పోయింది. ఒక పాట ముగియగానే మరోపాట అందుకుంటుంది. ఒకసారి మహిళల విన్నపొన్ని, మరోసారి మగవాళ్ల అభ్యర్థనను మన్మిస్తూ పాడుతోంది. మధ్య మధ్యలో "మీలో ఎవరైనా పాడటానికి రండి, నాకు కాస్త ఊపిరి తీసుకున్నటవుతుంది" అంటూ ఆహ్యానించ సాగింది. కానీ ఆమె ఎదురుగా పాడటానికి దైర్యం ఎవరు చేయగలరు. పాట ఆమెకు సహజంగా అభ్యిన గుణం. ఆమెది శ్రావమైన గొంతు. మెహఫిల్ లో ఉత్సేంజం నింపడానికి ఆమె చేసే ప్రయత్నమే ఇది. ఎందుకంటే ఒక పాట పూర్థవగానే మరోపాట అందుకుంటూనే వుంది.

పెళ్లిపాటలు పాడినంత వరకు అంతా బాగానే వుంటుంది. కానీ ఒక్కసారిగా మీర్జా పద్మాలను తన శ్రావమైన గొంతుతో ఆలాపించడం ప్రారంభించగానే అలక్కడి వాతావరణంలో గాలి కూడా స్తంబించిపోయింది. ఆమె ఆలాపించడంలో పోలులో పున్న మగవాళ్ల ఆశ్చర్యంతో పెళ్లుడిగి చూస్తుండి పోయారు. సాహ్యాలో అసహనం మొదలయ్యాయి. పొహ్ వైపు చూసింది. ఇతరుల మాదిరి అతను శిలావిగ్రహంలా చూస్తూ వుండిపోయాడు. సాహ్యాకి అతను బండరాయిలా మారిపోయాడన్న భావన కలిగింది.

సాహ్యా బెదిరిపోయింది. ఈ క్షణం ఇలాగే వదిలేస్తే తాను శాశ్వతంగా ఓ బంక మట్టి బొమ్మలా మిగిలి పేవడం భాయం. తన ఊనికి చాటుకోవాలి అంటే ఏదో ఒకటి చేయాలి తాను. సాయంకాలం దాటిపోయింది. ఘంక్షన్ ముగిసే దశక చేరుకుంది. సాహ్యా తాను కేవలం పతరాసాలు పంచడానికి నిర్మయించుకుంది. కానీ, సంగీత ముగియగానే తేనిరు,

పెళ్లిపాటలు పాడి నంత పీరకు అంతా బాగానే వుంటుంది. కానీ ఒక్కసారిగా మీర్జా పద్మాలను తన శ్రావమైన గొంతుతో ఆలాపించడం ప్రారంభించగానే అలక్కడి వాతావరణంలో గాలి కూడా స్తంబించిపోయింది. ఆమె ఆలాపించడంలో పోలులో పున్న మగవాళ్ల ఆశ్చర్యంతో చేప్పులుడిగి చూస్తుండి పోయారు. సాహ్యాలో అసహనం మొదలయ్యాయి. పొహ్ వైపు చూసింది. ఇతరుల మాదిరి అతను శిలావిగ్రహంలా చూస్తూ వుండిపోయాడు.

రుచికరమైన పదార్థాలు అందజేసారు. సాహ్యా చుట్టుబడిన ఒక వంద రూపాయల నోటును తీసి తన చేత్తో పట్టుకొని కుమారుడి తలపై తాకించి "పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె"గా గుర్తించబడిన ఆ ప్రీకి అందజేసింది.

"పుండనీ సాహ్యా. ఇదివరకే మీ నుండి ఎంతో పొందాను", అంటూ నవ్వుతూ చెప్పింది. ఆమె వానంలాగే ఆమె నవ్వు కూడా తశక్కున మెరుపులా మెరసింది. సాహ్యా మొహంలో కళ తప్పింది. ఆమె తన భర్తకు ఉంపుడుగత్తె. తన భర్తతో వున్న ఆమె సంబంధాన్ని బహిరంగంగానే ప్రస్తావిస్తూ చిన్నచూపు చూసే ప్రయత్నం చేసింది. ఐనప్పటికే నీలం పరిస్థితిని వెంటనే నియంత్రణలోకి తెచ్చుకుంది. నీలం చేతిలో నోటును పెట్టి గట్టిగా నొక్కుతూ, "ప్రతిసారి పొహ్ గారి చేతుల మీదుగానే తీసుకున్నావగదా! నా నుండి తీసుకోవడానికి మళ్ళీ ఎప్పుడు అవకాశం వస్తుందో? ఫర్మాలేదు, ఈ రోజు తీసుకో!" అని బలవంతపెట్టింది.

'పొహ్ గారి ఉంపుడుగత్తె' ఆ నోటును స్వీకరించడం ఎంతో గౌరవంగా భావించింది. ఆ క్షణం సాహ్యా ధరించిన చీర లోని శుభ ప్రదర్శన గులాబి రంగు గదంతా పరుచుకుంది.

“కాలం ముందు

కత్తులు తింపాద్రంటున్న” కవి

ఏడుపుకు నవ్వుకు కార్యాచరణ సంబంధం వెతుకే
కవిని ఆవిష్కరించిన వ్యాసం...

దానురాజు రామరావు
96182 24503

కవికి సమయమూ, కవి సమయమూ లోకంతోనే, లోకంలోనే. లోకాన్ని కనువిందు చేసేది పక్కాతి అయితే, మనసుకు విందు, బతుకును పసందు చేసేది మనిషీ చెట్టయినా మనిషుయినా నవ్వితే, కవి అష్టరషై గలగలా పారుతడు. ఏడిస్తే వలవలా కురుస్తడు. “మానిషాద” శ్లోక కవిష్ఠరుని నుంచీ పసున్నదే. నాలుగడుగులు ముందుకేసి లేదా నాలుగుక్కరాలు ముందుకేసి, ఏడుపుకు నవ్వుకు కార్యాక్రాణ సంబంధాలు కూడా వెదుకుతుంటడు. వివేచిస్తుడు, వివేచిస్తుడు, విశ్లేషిస్తుడు సత్యనిరూపిత సాక్షాత్కారంగా. కై గట్టి కళ్ళముందుంచుతడు శిలాఖ్యరాలుగా, చిరాఖ్యరాలుగా.

విప్పారిన పుప్పును చూసి నవ్వడం, ఆనందించడం నుంచి దాటి, దాన్ని తెంపేవరకు మనిషి ఎదిగిండు. తలకెక్కిన అందలం, ఆనందం పరమావధిగా ఎంచుకొని, పరిధులు, అవధులు దాటిందు. సమస్త జల, జీవ, జీవన మూలాలన్నీ హస్తగతం చేసుకొని, ఖతం చేసిందు. ఫలితం మూతిని, ముక్కును ముసుకుని, తనలో తానే మగే లేదా చచే విపత్కుర స్థితికి తనని తానే నెట్టివేసు కున్నడు. మనిషి దైన్యాన్ని, హైన్యాన్ని

వీళ్ళిస్తున్న కవి అంతరంగం విచలిత కాకుండా పుండగలదా?
అందుకే “అకులు రాలుతున్నాయి” అని పలు విధాలుగా, పరిపరి పరివేదనలుగా, తప్పిదూల ఉల్లేఖనలుగా, మేల్కొలుపు ప్రబోధాలుగా, ఆచరణాత్మక చరణాలుగా తీర్చిదిద్దిండు కవిత్వ పుస్తకంగా ప్రముఖ పాత్రికేయుడు,

సీనియర్ కవి కొమురవెల్లి అంజయ్. 35 కవితలతో, 74 పేజీలతో, 15 నెలల కరోనా మొదటి రెండవ వేవ్ల తీవ్రాతి తీవ్ర ప్రభావ స్థితిగతులను అంతే మనస్థితితో కవిత్యాకరించిన కరోనా (డాక్యూ మెంటరి) గ్రంథంగా నవబర్ 21 లో ప్రకటించిందు. ప్రజాకవి, గాయకుడు దేశపతి శ్రీనివాస్ గారి ముందుమాట కవిని, పుస్తకాన్ని ఆతీళ్ళయంగా, అఱ్య రంగా అక్కున చేర్చుకొన్నది.

“కోల్పోయిన విలువలకు చేసుకోవాలి కొత్తపండుగ”, నాలుగు తల్లెలు కలిసి భోంచేయడం”, (నాలుగు తల్లెలు).

దుర్గార్పు కరోనా ఇదొక్క మంచి, మనిషి చేతికిచ్చించేమో, తను మరిచిండని గుర్తు చేసిందేమో. ఇదిశాశ్వత సత్యమై మానవ జూతి విరాజిల్లాలని కవి వాంఛ. మనముల అసలు పేర్లుపోయి, కోవిడ్ మనములుగా, అనుమానితులుగా చలామణి అయ్యె సన్నిహితానికి “స్నిహాలు, బంధుత్వాల గౌలుసులు తెగీ, తెగీ మనం అయ్య బావిలో కప్పలం.” అంటూ

“గతాన్ని నెమరేసి నెమలీకలు ఏరి/ దోస్తులకు, చుట్టూలకు రింగ్ చేస్తుంటే

దూరాన్ని ఒంటరితనం చేసే

దగ్గరితనం”

పూలవాసనై కమ్ముస్తుండని,
సాంకేతికత ఇచ్చే ఊరటను సందర్భ
శుద్ధిగా స్వాగతిస్తుడు.
అదే సమయంలో

“లాక్ష్మణ్లు, కర్మాలు, ఐసోలేషన్లు,
క్వారంటైన్లు, మాస్యులు, సోఫ్ట్ డిస్ట్రిబ్యూషన్లు
ల కొత్తపడజాలం, మనిషి ఒంటరిగా మారి
సాధించిన విజయాలు”

అని (కొత్తపరిప్రథ)లో నిర్వందంగా
దెపి పొడుపుడు. పరిణతి గల కవి

పరిణామాన్ని సరిగ్గా ప్రవచిస్తుడు. సెల్ఫ్

క్వారంటైన్లో పుస్తకాలకు కూడా

మెంట్లో చీఫ్ సంతోష సందర్భంగా....

“పుస్తకాలు దర్శాజాలు తెరచుకుంటే

ఊటలూ పొంగుతున్న వెలుతురు
ప్రదూహలు

మనసు మధుపాత్రకు నిండు ఖుల్లే”

(కట్టడిలో నేస్తం).

విశ్రాంతి గోడకు చేరిగిలఱడిన మనిషి

మనోగవాళాలు తెరచుకున్న దృశ్యానికిది

ప్రతీక..

పరుగుల బతుక్కు “పునశ్చరణ”

చేసుకునే. అవకాశం కరోనా ఇచ్చిందనే

వాస్తవాన్ని చెబుతున్నడు.

నిజాల పట్ల, నిర్తీహా

మాటల పట్ల, నిర్తీతుల పట్ల

నమ్మకమున్న కవి. ఉన్నతికలంప

బడిన విలువల కొసం కలం

విలువ తెలిసిన కవి. వెలితలలు

పోకడల పట్ల నర్స్యగర్జంగా

ఒక్కిష్టాంతి, తీవ్ర నిరసగా

ఒక్కిష్టాంతి భాషణు వాడడానికి

వెనుకాడడు. ఇదంతా

సమాజాన్ని జనాన్ని

సలచేయడం పట్ల గాఢమైన

ప్రేమభావన వున్నందుననే.

దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాల పైనే

కవిత్వ వయసు ఉన్నప్పటికీ,

తొలిరోజుల్లో “గీతాయుధం”

వెలువరించి, హతాత్మగా రాత

అపిండు.

కొమురవెల్లి అంజయ్

గమనింపు,

“మాయరోగం ముసురనీయకు

చావంటేచ్చేంత భయం

పుట్టునీయకు”,

బిడ్డని పనికి పంపేయాల్ల జాగ్త్రల
కవితా వాక్యాలవి.

ఈ కవి ఏ ఇజాల, బేషణాల పట్ల
ఆసక్తి కనపరచడు. నిజాల పట్ల,
నిర్మృహమాటల పట్ల, నిరీఖల పట్ల
నమ్మకమున్న కవి. ఉన్నతీకరింపబడిన
విలువల కోసం కలం వెలివ తెలిసిన కవి.

వెరితలలు పోడడల పట్ల నర్స్యగర్జంగా

బక్కోసారి, తీవ్ర నిరసగా బక్కోసారి

భాషణ వాడడానికి వెనుకాడడు. ఇదంతా

సమాజాన్ని, జనాన్ని సరిచేయడం పట్ల

గాధమైన ప్రేమభావన వున్నందుననే.

దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాల పైనే

కవిత్వ వయసు ఉన్నప్పటికీ, తొలిరోజుల్లో

“గీతాయుధం” వెలువరించి, హతాత్మగా

రాత ఆపిండు. అప్పటి సాహిత్య శేషుమీల

మనున పాందిది పుస్తకం. అనర్థ ఇ

ప్రసంగంతో ఆకట్టుకునే ప్రముఖ

దిగంబర కవి జ్ఞాలాముఖి గారికి

ప్రేతిపాత్రుడయ్యండు. “కని తన

జీవితానికన్నా జన జీవితానికి, సమాజ

జీవితానికీ దూరంగా నిమ్మశంగా

వుండలేడు” అన్నది రుజువు చేస్తున్న నిజం

గత 3, 4 ఏళ్లనుంచీ మొదలైంది.

ఫలితంగా రెండు పుస్తకాలు అదనంగా

కవిత్వ లోకానికి చెరిసె.

“రూపాయి పాపాయి పుట్టిపెరిగి

పెద్దరికం చేయక ముందు, ఆ తర్వాత

యవ్వనంతో విరపీగుతున్న పరిష్ఠితులపై

“మార్పు” కవిత చిప్పుత్తున్నది,

వస్తుగతమైనది

“ పేడంటినా, పిడకలు కొట్టినా

గోడలెక్క భరించిన మనుషులు”,

“చెట్లు, పుట్లు, ఆవు, పులి, గుట్లు,

మట్టిలన్ని అమ్మారి ప్రతిరూపాలే”,

“కలిసి బతికేది, కలిసుంటేనే

బతుకునుకునేది”

ఇట్లా ప్రేమమయ సన్నివేశాలను

రూపుకడుతూ, రూపాయి యవ్వనంతో

విరపీగుతున్న నేటిదశ

“రూపాయిని బిగికోగిట్లో”

బంధించడానికి దాని చుట్టూ ప్రదక్షిణాలు,
తలకిందుల తపస్సులు”

“నేడు దాహం సముద్రమంత/
కోరికలు తరగని గని”,

“మట్టంటీనా, చినుకు తడిపీనా, గట్టిగా
చెమట పెట్టినా

తట్టుకోలేని గుణం, సుతిమెత్తని
తనం”.

రూపాయిని పాపగా, యవ్వనంగా
రెండు దశలుగా, పరస్పర పాజిటివ్,
నెగేటివ్ ల మనిషి జీవన చిత్రాన్ని పొరలు
పొరలుగా వివరిస్తడు. మానవ జీవన
విధానాన్ని సంపూర్ణంగా అవిష్కరించిన
నిలువుటద్దమీ పోయి.

“కాలం ముందు కత్తులు తింపాద్దు”
అనేకవిత నవిన నాగరికతకు ఒక
పొచ్చరిక లాంటిది. విశ్వామిత్ర సృష్టి
అలాంటిది కాకపోవచ్చు కనీ టెక్నోలజీ
పేరుతో, వస్తుజాల వొజుతో దేశీయ
విధానాన్ని తోసిపుచ్చి, విదేశీయ
పాంగులకు ములిసి,
వ్యాపారీకరణే ధైయంగా
సహజవస్తుల విధ్వంసాన్ని,
వినాశనాన్ని గమనింపక
జరుపుతున్న పెనుమార్పుల
ఘలితమిదనే అవలోకనం. ఒక
చోట అంటడు.

“ముందున్న ముచ్చట చూసి
కేరింతలు సరే

ముప్పు ముల్లు గుచ్చు కోవడం మొదలైతే
చేతిలో వున్న చెండు పిసికిపోవడం

ప్రారంభం.”

వైరస్ గాయబ్ అయిందని, నమ్ము
ద్దని. “పడగ నీడలో” కవిత నిర్మాణం, కైలీ
ఆకట్టుకుంటది.

జాతీయాలను కూడా ఆయా
అవసరాల, చౌచిత్యాల మేరకు కవితల్లో
జోడింపు, క్రియా పదాలను కవితా వాక్యం
మధ్యలో ప్రవేశ పెట్టడం ఒక ప్రత్యేకతగా
చెప్పాచ్చు. సంక్లిష్టతల పోలికలకు,
అందుకోలేని భావాంబర వీధులలోని
డోహోలకు, పాండిత్యమో, ప్రయోగమో
చాటుకోవాలనుకునే అభిష్టాలకు అప్పటి
అంకె, కె అంజయ్య, ఇప్పటి కొమురవెల్లి
అంజయ్య దూరం. సామాన్యాన్నికి ఔతం
అర్థమయ్యే, హృదయానికి, మేధస్సుకు
దగ్గరమేయే కవిత్య స్పృజనే తన మార్గం.
కరోనా తాకిడిని నిలువరించే కవిత్వం
వెల్లువలా కపులెందరో వెలువరించినా
మూడోవేస్ ప్రారంభంలో కూడా ఈ
పుష్టకం పఠయోగ్యత కలిగివుందనడం
అతిశయోక్తి కాదు. మొదటి కవిత
“క..రోనా” మండి చివరి కవిత
“కట్టడిమరిస్తే” పరకు కవి ప్రతి
సందర్భాన్ని అనిమేముడై దర్శించిండు.
కవిత్వమై స్పృధించిండు.

“కరోనా దుఃఖ రుతువులో రాలిన
అకుల కోసం కార్బున కప్పిటి ప్రవాహమీ
కవిత్వం”
అన్నరు దేశపతి.
“కరోనా ధాటికి కలవరం చెందని,

“కాలం ముందు కత్తులు
తింపాద్దు” అనేకవిత నవిన
నాగరికతకు ఒక పొచ్చరిక
లాంటిది. విశ్వామిత్ర సృష్టి
అలాంటిది కాకపోవచ్చు కనీ
టెక్నోలజీ పేరుతో, వస్తుజాల
మొజతో దేశీయవిధానాన్ని
తోసిపుచ్చి, విదేశీయ
హాంగులకు ములిసి,
వ్యాపారీకరణే ధైయంగా
సహజవస్తుల విధ్వంసాన్ని,
వినాశనాన్ని గమనింపక
జరుపుతున్న పెనుమార్పుల
ఘలితమిదనే అవలోకనం. ఒక
చోట అంటడు.

కప్పీళ్లు కార్బుని సాహిత్యకారులుండరు.
ఎవరి దృష్టికోణంలో వారు పరితపించారు.
నేనూ అంతే” అన్నదీ కవి.

ఈ కవితో మసలిన కొన్ని
అడుగులను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ,
“గజిబిజి తొప్పులు, పడగ నీడలు
వాలని-

రహస్య గానాలు, విపత్తుల కత్తులు
దూరని - అసహజంగా ఆకులు, దేహాలు
రాలని-

నాలుగు తల్లులు కలిసి భోంచేసే
సమసమాజం” కవి ఆలాపన, కవిత్వ
సాధన.

కీర్తి సేఫులు పీచర సునీతారావు వ్యాతీయ వార్షిక పురస్కారాల కోసం రచనలకు ఆహ్వానం

స్తు గ్రీయ శ్రీమతి పీచర సునీతా రావు పేరుతో ఈ సంవత్సరం పురస్కారాలు ఇవ్వటం
కోసం పీచర సునీతారావు అవార్డు కమిటీ కవిత్వం, కథలు, విమర్శ (వ్యాసాలు) మూడు విభాగాల
మండి సంపుటులను ఆహ్వానిస్తున్నది. మార్చి 2019 మండి మార్చి 2022 మధ్య వెలువడిన
రచనలే పంపించాలి. ఈ మూడేళ్ళ ముందుగాని తరువాత గాని వచ్చిన రచనలు పరిశీలించబడవు.
కవిత్వం, కథ, విమర్శలలో ఎంపికైన ప్రతి సంపుటానికి 15000 నగద్లుపిక, శాలువా సత్కారం
ఉంటుంది. టో.మనోర్ధ్వాన్ రావు, ఇంటి. నె.0.1-5-431/2/16, రామేశ్వరం కాలనీ, జోన్సుబండ,
బెంగళూరు - 500 010, ఫోన్ : 98486 98699కి మూడు ప్రతులు పంపించాలి. చివరి తేది
మే 31, 2022.

పి. విజేందర్ రావు

కో-కన్వీనర్, అవార్డు కమిటీ

కాంచనపల్లి గోరా

కన్వీనర్ - అవార్డు కమిటీ

జీ వితమే ఓ పడవ ప్రయాణం
చుక్కని హస్తలాఘవ నైపుణ్యం
అలుపెరుగని అలల నడకలు
ఎగిసే కెరటాలే ఉచ్చాసాలు
లేచి పడే అలలే నిశ్చాసాలు
నిర్మల అలలాషై నోకాయానాలు
డొయలూగే జీవన నావలు !

ప్రశాంత సంద్రపు కుదుపులు
బడభాగ్యులు, లావా పొంగులు
తుఫాను, సునామీల సుడులు
బతుకుల్లో అతి బాధాతప్పులు
పెను ప్రమాదపు అపశ్యతులు
ఎదిరించి స్థిరంగా నిలబడితేనే..
అమృతానంద జీవనయానాలు!

నడవంత్రపు నరుల నరక క్రీడలు
భావ దారిద్ర్యపు అరాచకాలు
అమానవీయ భావ కాలుష్యాలు

గరభ షాస్ట్రిక్టో కడలి కుడుపులు
జీవైవైధ్య స్వచ్ఛతకే తూట్లు
మదిలో దురాలోచనల కంపులు
జీవనసాగరంలో కారు చీకట్లు!

సాగర గ్రావు ముత్యపు చీపులు
జలపుష్టాలే నీలిసాగర నడ్డత్రాలు
బతుకు నిండ సుమధుర క్షణాలు
ప్రేమానుబంధాల భావోద్యేగ నిధులు
వరద జలాల్చి మింగిన సాగరాలు
కట్టలు తెంచుకొని పారవు సెలయేర్లు
నదులన్నీ చేరిన సాగరమట్టం స్థిరమే!

ఉగ్ర అలల ఆవేశాలకు జడవక..
సుడిగుండాలకు అదరక బెదరక..
అవినీతి అక్రమాల చెదలు దరి చేరక..
కష్టవస్తోలకు కన్నిటీ ధారలు కార్చుక..
శ్రమను స్వేదంగా మార్చగలిగే ధీరులు
ముందడుగేసే నావలా నవ్య నడకలు
ముద్దాడుతాయి సదా విజయతీరాలు!

కడలి నడకలు

దా॥ బుర్ర మధుసూదన్ రెడ్డి, 99497 00037

తెలంగాణ మట్టి పరిమళం- రంగినేని సుబ్రమణ్యం

రంగినేని కవిత్వం నుండి నిలిచిపోయే
వెలుగుల్ని చూపించే వ్యాసం...

శి. మహేష్
89852 02723

కని అనే పదం కొందరికి చాలా తేలికగా, మరికొందరికి మలకన భావం ఉండ్డాచ్చు. కానీ కవిగా నిరూపించు కోవాలన్న, మంచి కవిత్వాన్ని అందించాలన్న తపస్స, కృష్ణ అధ్యయనం, సుష్టు దృష్టి ఉంటే గానీ సాధ్యపడదు. కవి రాసిన కవిత్వం నిలబడాలంటే తప్పకుండా కృష్ణ అవసరం. అలాంటి జిజ్ఞాస కలిగిన వ్యక్తులలో రంగినేని సుబ్రమణ్యం ఒకరు. తన కలంతో రాసిన కవితలు, రచనలు నేటి కూడా ఎంతో చైతన్యాన్ని, స్వార్థి నింపే విధంగా అందించిన రంగినేని సుబ్రమణ్యం నిరంతర స్వరంటియుడు, చిరంజీవుడు.

యువకవి, నిబధ్యత కలిగిన కార్యాదృష్టపురుడు. నల్లమల ప్రాంతంలో మొలకెత్తిన కవి. ఉడయంచే సూర్యుడిలా తన కలంతో వెలుగులు నింపాడు. ఆకలిదస్యులున్నచోట, అష్టర్ అంటే అంతగా తెలియని చోట అష్టర్ కుసుమాలు పేర్చిన కవి. కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలియని ప్రాంతంలో తన కలంతో కాంతులు విరజిమ్మిన కవి రంగినేని సుబ్రమణ్యం. కవిత్వ రసాస్వాదన ఎరుగని మారుమూల ప్రాంతం నుంచి తన కవితలతో కొల్లాపూర్ సంస్థాన ప్రాంతానికి వస్తే తెచ్చిన కవి.

మంచి మనుషులకు మనుగడ తక్కువనే నానుడి ఉంది. ఆ నానుడి

రంగినేని సుబ్రమణ్యం

అష్టరూల సుబ్రమణ్యంకు సరిపోతుంది. ముపై సంవత్సరాలు కూడా నిండని వయసులో జీవితానికి కావలసిన బడిపంతులు ఉద్యోగాన్ని సాధించి కుటుంబానికి అండగా నిలిచారు. ఏ సమాజంలోనైనా, ఏ కాలంలోనైనా, అన్యాయాలు, అక్రమాలు, ఆధిపత్య దోరణలు నిత్యకృత్యం. వీటిన్నింటినీ తన సూక్ష్మ దృష్టితో గ్రహించి, తన కలంతో సమాజంలోని కల్పుపొన్ని కడిగేసే ప్రయత్నం చేశాడు. పాతికేళ వయసులోనే ఎంతో విలువైన కవిత్వాన్ని వెలువరించాడు. సి. నారాయణ రెడ్డి, నాయని కష్టపుమారి లాంటి పెద్దనల మన్మసలు అందుకున్నాడు రంగినేని సుబ్రమణ్యం.

బడిపారాలు ఒకవైపు చెప్పునే, సమాజంలో ఎలా బ్రతకాలి, అన్యాయాలను, కష్టాలను, కస్టిట్టను అక్కున

లకు అధర్మానికి దూరంగా ఎలా ఉండాలో తన కవిత్వం ద్వారా చెప్పాడు. తన భావాలను అష్టర రూపంలో భద్రపరిచాడు. సురభి మాధవరాయలు చంద్రికా పరిణయం వెలువరించిన గడ్డ మీదనే సుబ్రమణ్యం కూడా తనదైన ముద్రను వేశాడు. “మానవతావాదని”, “విశ్వ ప్రేమనూ” తన రచనల ద్వారా అందించాడు. మనసున్న మంచి కవిగా, శాంతిని కాంక్షించే ప్రేమికునిగా కనిపిస్తాడు. నిరాశ, నిస్సపూ, ఆగ్రహం, అనురాగం, ఆదర్శం, ఆశల వంటి ఉద్యోగ భావాలను తన రచనల్లో పలికించాడు. భాషలోనూ, భావంలోనూ, తను నమ్మే సిద్ధాంతాలనే నిక్కచ్చిగా తెలిపే కవి. ఉద్యోగభరితమైన అనుభాతులను వ్యక్తికరించే కళా మాధ్యమంగా వీరి కవిత్వం భాసిస్తుంది. మానవతావాదం అనే విశ్వజనీన భావన వీరు కవిత్వానికి చలన్నానిచ్చే అంశం. వ్యవస్థను ప్రక్కాశన చేయాలనే సంకల్పంతో, అభ్యదయాన్ని ఆశించే, సంస్కరణల భావధారలను అందించడంలో సుబ్రమణ్యం సఫలీకర్తుడయ్యాడు. తన రచనలు సితపుష్పమాల, జీవనవేల, మనసు గీసిన చిత్రాలు, తూర్పు కన్సెగ్ర చేస్తే కవితా సంపుటాలను పాతికేళ జీవితంలోనే సాహితీశ్శైతంలో విశేషమైన రచనలను అందించాడు.

చేర్చుకున్న కరుణమూర్తి. సమతను కాంక్షించిన భావుకుడు. ప్రకృతికి, మనిషికి మధ్య ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని తన కవిత్వంలో బలపరిచాడు.

“అటు జూచిన న్యాయం ఇటు తిరిగిన దౌర్జన్యం ఎటు వెళ్లినా దానవతా నటనమలే తాండవించు” ఎక్కడ చూసినా అన్యాయాలు, దౌర్జన్యాలు తాండవం చేస్తున్నాయని, ఎవరి స్వార్థం కోసం వారు ఆడే నటనేనని తాను గ్రహించిన విషయాలను వెలువరించాడు.

“జాతిపిత సదాశయాలు స్వార్థమునకు వినియోగం ప్రజల ధనం దిగ్ధింగగ ప్రజాసేవ ప్రావీణ్యం” అంటూ మహాత్ముని ఆశయాలను వల్లించడం నేడు నాయకులకు పరిపాటయింది. వారి ఆశయాలు, లక్ష్మీయు ప్రజలకు వివరిస్తునే నాయకులు మాత్రం న్యాయం ఎరుగక ప్రజల సొమ్మును దోచుకుంటునే ప్రజాసేవ అని నీతులు వల్లించే వారిని ప్రశ్నిస్తున్నాడు కని.

సమాజంలో జరిగే సంఘటనలను ప్రజలు గమనించాలని, ఎప్పటికప్పుడు మేల్కొవాలని చెబుతున్నాడు.

“ఇది అసార్థమని బెదిరి పోమాకుమాయి మానవుడు చేయనిది మహిసేది లేదోయ్. మనిషికి సాధ్యం కానిది లేదు.

సమస్యను చూసి ఓటమిని ముందే అంగికరించక”

ఈ లోకంలో మనిషి తలుచుకుంటే సాధ్యం కానిది ఏదీ లేదని హితబోధ చేస్తున్నాడు. ఒక కవిగా సామాన్యానికి భరోసాను అందిస్తున్నాడు.

“కవీ! నీ కవిత నవ జీవనయాత్ర నీ కవిత జన హృదయ ప్రాత రస హృదయ నేత్ర నిజం నీ కవితా పవిత్ర”

అంటూ కవి చేసే ప్రయాణాన్ని వణిస్తున్నాడు రంగినేని. కవి ప్రయాణం

ఎప్పుడు తన దిశ వైపు చూపు ఉండాలని, ప్రజల గుండెచప్పుడు కావాలని, రసహృదయంలో నిండి ఉండాలని, ఆ కవిత్వం ఎప్పుడూ పవిత్రమైనదని కవిగా కవుల మనోచీత్తాన్ని తెలుపుతున్నాడు.

“శ్రామికుల పక్కాన నిలబడి “ఓ శ్రామికా! మండుటెండన మాడి కండలను కరిగించి స్వేదమ్ము పారించి స్వీయ సుఖమును మరిచి గుండెలను కదిలించి కొండలను పొడిచేసి గంజి పుడిసెడు లేక కలత పడుతున్నావు” అని శ్రామికులు నిత్యం వేటినీ లెక్కచేయక నిరంతరం వారు చేసే శ్రమము గుర్తించి, కార్బూకుల పక్కాన కలాస్తీ కదిలించాడు.

“నేటి కాలంలో స్వార్థం ఎలా పురి విప్పుతుందో స్వార్థపరుల ఆలోచనలు చీల్చుతూ కవి “గరీబీ హాటావో” అంటూ గరీబోళ్ల కడుపులు కాల్పి అమీరుల జేబులు నింపి ఆడుతున్నది స్వార్థం” అని కవి చాలా చక్కని ఉపమానంతో ఈ కవితను అందించాడు. గరీబీ హాటావో అంటారే తప్ప కడుపులు కాల్పేది మాత్రం గరీబోళ్లవేనని, జేబులు నిండేది మాత్రం అమీరులదేనని కవి తెలుపుతున్నాడు.

జీవితమనే కవితలో “జీవితముక సంఘర్షణ ఆరాటం పోరాటం ఆవేదన ఆక్రోశం ప్రతి నిత్యం ఇది సత్యం బ్రతుకు బరువు చేయనిజం” ఇది ప్రతి ఒక్కరూ నిత్య జీవితంలో ఎదుర్కొనే సత్యాన్ని ఆపిష్టరించాడు. మళ్ళీ తానే సమాధానపరిచాడు. “ఆశల అన్వేషణాలో పాశవికతా పథములలో అనల జ్యులిత జీవితమే అపజయమున కృంగిపోకు” - అంటూ

ధైర్యం ఇస్తాడు.

“నేను” అనే కవితలో నేను, నా స్వార్థం కోసం జీవించే వ్యక్తిని కానని, సమాజ శ్రేయస్సు కోరేవాడిని అని తెలుపుతున్నాడు.

“నేను జనతను నిద్రలేపేవాణ్ణి సమతకు స్కానం కోరేవాణ్ణి నవతకు స్వాగతం పలికే వాణ్ణి భవితవ్యతను గళమెత్తి పెలిచేవాణ్ణి” అని ఈ స్వార్థ ప్రపంచంలో మోసం తండవిస్తున్దని, అన్యాయాలు, అక్కమాలు బుసలుకొడుతున్నాయని, ప్రజలను మేలుకొలపడం వైపే తన కలం పోరాడుతుందని, అందరికి సమాన స్కానాన్ని ఆశిస్తున్నానని, కొత్త ప్రపంచానికి స్వాగతం పలకాలని, భవిష్యత్తు బాగుండాలని, గళమెత్తుతానే తప్ప ఎక్కడ రాజీవడనంటున్నాడు.

ఎంతో ఆర్థత, నిండైన మనసు, సున్నితపు దృష్టి మంచి వైపు అడుగులు వేసే కాలంలో, కలంలో సిరా ఒలికిపోయింది. తెలుగు సాహిత్యంలో అజరామరంగా నిలిచిపోయే శక్తి ఉన్న కలాలలో రంగినేని సుబ్రహ్మణ్యం ఒకరు. కలం కలకాలం నిలువకుండానే మట్టిని ముద్దాడింది. మరో పాతికేళ్ల జీవితం జీవించి ఉంటే, నవయుగానికి నాంది పలికే రచనలు తన కలం నుండి వెలువడేవి. అయినా తన కవితా సేద్యంతో అనతి కాలంలోనే విజయవంతవైన సాహిత్య ప్రస్తావం కొనసాగించాడు. నిత్యం శైతణ్యం పొందే ఆక్షరాలలో అమరజీవిగా మనమధ్య మరణం లేని కవిత్వాక్షరాల్తో మన చుట్టే నిలిచి ఉన్నాడు. తన ఆలోచనలు, గమ్యాలు మనకు నిరంతరం యాదిలో మననం జరుగుతూనే ఉంటుంది. రంగినేని సుబ్రహ్మణ్యం మరణించినా, మరణం లేని సాహితీ సర్వస్వాన్ని మన ముందుకు ఎంతో మదన చెందుతూనే, మనమందరం జ్ఞాపీకి చేసుకునే కవితా సర్వస్వాన్ని మనకు అందించారు. రంగినేని కవితా సాగరంలో మనమంతా ఓలలాడుదాం.

(మే 1వ రంగినేని పర్చంతి సందర్భంగా...)

సామ్యవాద విష్ణువాని కోరుకున్న

జీ రోస్లావ్ సీఫ్రెండ్ చెకోస్లోవేకియా రచయిత, కవి, పాత్రికేయుడు. జరోస్లావ్ సీఫ్రెండ్ శ్రామికవర్గ నేపథ్యం నుండి వచ్చాడు. ప్రేగ్ శివార్లలోని శ్రామిక-తరగతి జిల్లాలో జన్మించిన అతను తన ప్రసిద్ధ మూలాలతో లేదా అతను పెరిగిన పేద మరియు సామాజికంగా బలహీనమైన వ్యక్తులతో ఎప్పుడూ సంబంధాన్ని కోల్చే లేదు. యువకుడిగా అతను సామ్యవాద విష్ణువాన్ని విశ్వసించాడు మరియు దాని గురించి కవితలు త్రాసాడు మరియు భవిష్యత్తు కోసం అది ఇచ్చిన వాగ్దానాన్ని అతని

స్వంత తరానికి చెందిన అనేక మంది యువకులను ఉత్సాహపరిచాడు. అతని కవితలు జానపద పాటలు, సుపరిచితమైన ప్రసంగం మరియు దైనందిన జీవితంలోని దృశ్యాలతో సృష్టింగా, సరళంగా ఉన్నాయి. 1984లో సీఫ్రెండ్ సాహిత్యంలో నోబెల్ బహుమతిని గెలుచుకున్నాడు, “తాజాదనం, ఇంద్రియాలు మరియు గొప్ప అవిష్కరణలతో కూడిన అతని కవిత్యానికి మనిషి యొక్క లొంగని ఆత్మ మరియు బహుముఖ ప్రజ్ఞకు విముక్తి కలిగించే చిత్రాన్ని అందిస్తుంది”. ఆప్సియా-హంగేరీలో ప్రేగ్ యొక్క శివారు ప్రాంతమైన జిజ్క్రోవ్లో 23

సప్పెంబర్ 1901న

జన్మించారు, సీఫ్రెండ్ యొక్క మొదటి కవితా సంకలనం

1921లో ప్రచురించబడింది.

అతను కమ్యూనిష్ట్ పార్టీ ఆఫ్ చెకోస్లోవేకియా (KSC)

సభ్యుడు, కమ్యూనిష్ట్ వార్తాపత్రికలకు సంపాదకుడుగా పనిచేశాడు.

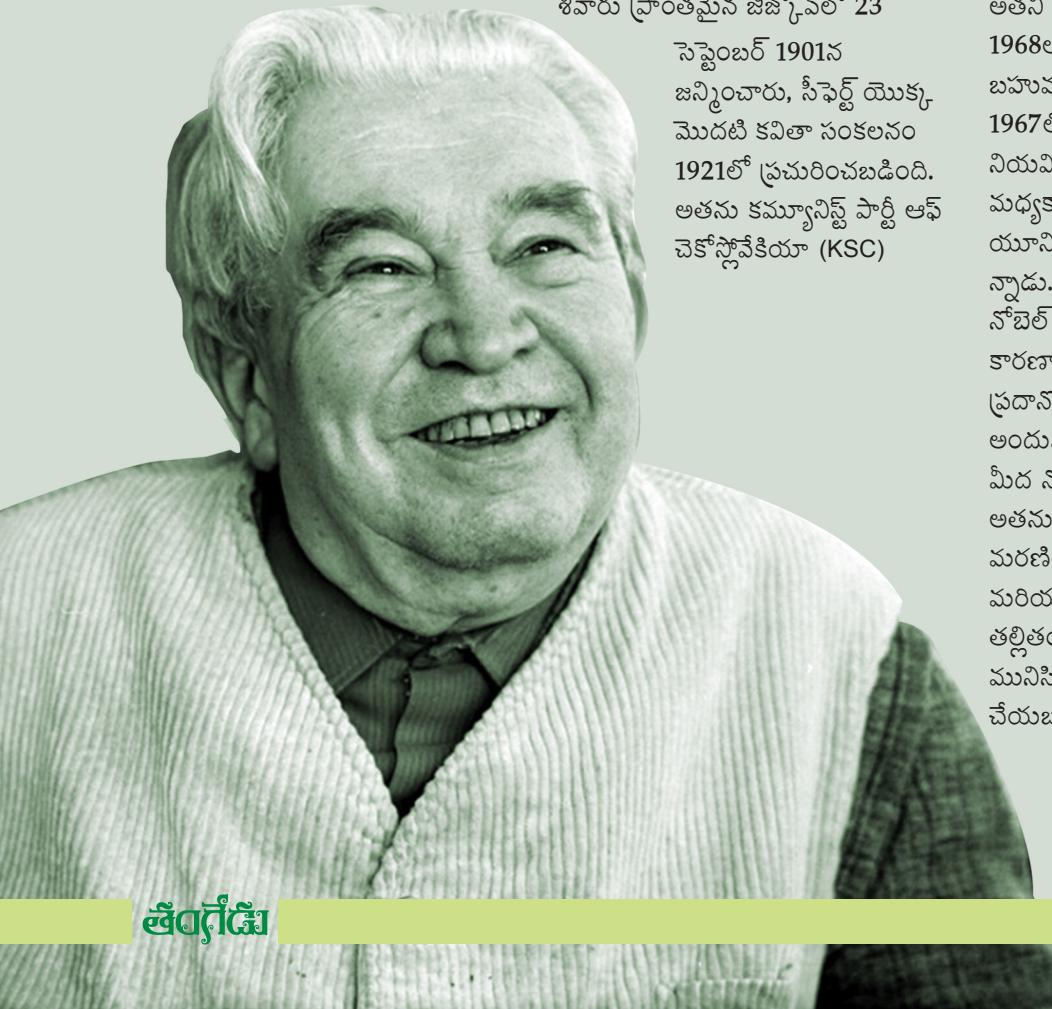
1920లో అతను చెకోస్లోవేకియాన్ కళాత్మక అవాంట-గార్డ్ యొక్క ప్రముఖ ప్రతినిధిగా పరిగణించబడ్డాడు. దేవసిల్ అనే పత్రికను స్థాపించిన వారిలో ఆయన ఒకరు. అతను 1930 మరియు 1940లలో సోవిల్-డెమోక్రటిక్ మరియు ట్రైడ్ యూనియన్ ప్రెన్లో జర్రులిస్టుగా పనిచేశాడు.

1949లో సీఫ్రెండ్ జర్రులిజంను విడిచిపెట్టి, సాహిత్యానికి మాత్రమే అంకితం చేయడం ప్రారంభించాడు. అతని కవిత్యానికి 1936, 1955 మరియు 1968లలో ముఖ్యమైన రాష్ట్ర బహుమతులు లభించాయి మరియు 1967లో అతను జాతీయ కళాకారుడిగా నియమించబడ్డాడు. అతను 1968-70 మధ్యకాలంలో చెకోస్లోవాక్ రైటర్స్ యూనియన్కు అధికారిక ఛేర్చున్నగా ఉన్నాడు. సీఫ్రెండ్కు 1984లో సాహిత్యంలో నోబెల్ బహుమతి లభించింది. అనారోగ్య కారణాల వల్ల, అతను అవార్డు ప్రదానోత్సవానికి హజరుకాలేదు, అందువలన అతని కుమార్తె అతని పేరు మీద నోబెల్ బహుమతిని అందుకుంది. అతను 10 జనవరి 1986న

మరణించాడు, 84 ఏళ్ళ వయసులో, మరియు త్రాలూపీ నాడ్ వల్లావో (అతని తల్లితండ్రులు ఇక్కడ నుండి పుట్టారు) మునిసిపల్ స్కూల్ నాటికలో ఖననం చేయబడ్డారు.

జరీస్టావ్ సిఫ్రెండ్

మాస్తి కన్నడ ఆస్తిగా ప్రసిద్ధి చెందిన

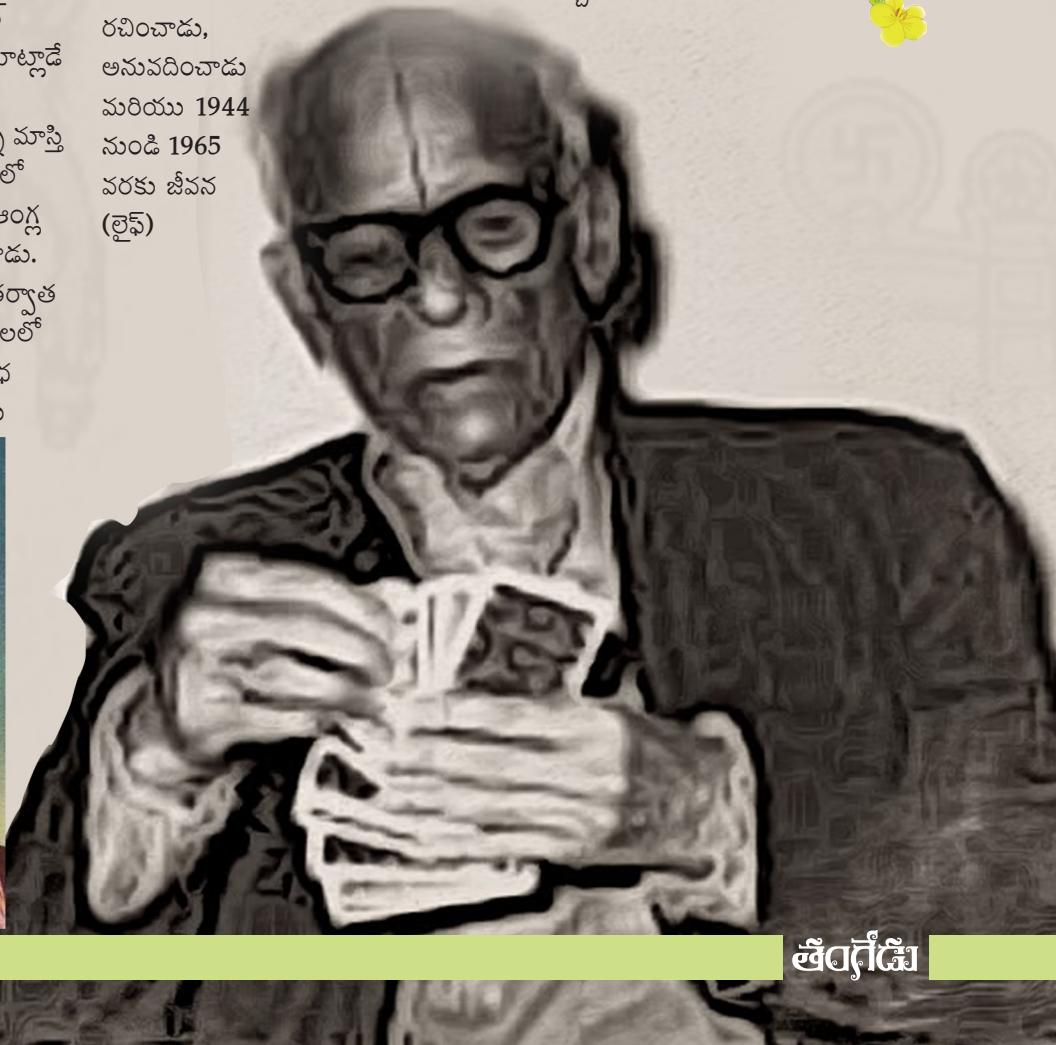
మాస్తి వెంకటేశ అయ్యంగార్

మాస్తి వెంకటేశ అయ్యంగార్ కన్నడ భాషలో ప్రసిద్ధ రచయిత. 1983లో అత్యున్నత సాహిత్య గౌరవమైన జ్ఞానపీర్ అవార్డుతో సత్కరించబడిన కన్నడ రచయితలలో అతను నాల్గవాడు. అతను “మాస్తి కన్నడ యొక్క నిధి” అంటే మాస్తి కన్నడ ఆస్తి అని ప్రసిద్ధి చెందాడు. అతను చిన్న కథలకు ప్రసిద్ధి. శ్రీనివాస అనే కలం పేరుతో రాశారు.

అప్పటి మైసూర్ మహారాజు నల్గొండి కృష్ణరాజ వడయార్ ఆయనను రాజునే వస్తక బిరుదుతో సత్కరించారు. మాస్తి 1891లో కర్ణాటకలోని కోలార్ జిల్లాలోని వెంచాసహాల్లిలో తమిళం మాట్లాడే శ్రీ వైష్ణవ బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించారు. ఆయన తన బాలాన్ని మాస్తి గ్రామంలో గడిపాడు. అతను 1914లో మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఆంగ్ల సాహిత్యంలో మాస్టర్ డిగ్రీని పొందాడు. ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్‌లో చేరిన తర్వాత అతను కర్ణాటకలోని వివిధ ప్రాంతాలలో జిల్లా కమీషనర్ స్కాయికి ఎదిగి వివిధ బాధ్యతలను నిర్వహించారు. అతను

మొదట ఇంగ్లీషులో కొన్ని రచనలు చేశాడు. తరువాత కన్నడ భాషలో రాశాడు. అతను 1910లో తన మొదటి రచన, రంగనా మదువేను ప్రచురించాడు. ఆయన చివరి రచన 1985 నుండి మాటుగార రామన్న . కెలవు సన్న కథెగలు (కొన్ని చిన్న కథలు) ఆధునిక కన్నడ సాహిత్యంలో అతని మొదటి ముఖ్యమైన రచన. మాస్తి వివిధ తాత్కు, సాందర్భ మరియు సామాజిక ఇతివ్యత్తాలపై అనేక పద్యాలను రూపొందించారు. అతను నాటకాలను రచించాడు, అనువదించాడు మరియు 1944 నుండి 1965 వరకు జీవన (లైఫ్)

మాసపత్రికకు సంపాదకుడు. చిక్క వీర రాజేంద్ర నవలకు 1983లో జ్ఞానపీర్ అవార్డును అందుకున్నారు. ఈ కథ కొడగు చివరి రాజు గురించి.. మాస్తి వెంకటేష్ అయ్యంగార్ 1986లో తన 95వ పుట్టినరోజున మరణించారు. 1993 నుండి, అతని పేరు మీద “మాస్తి వెంకటేశ అయ్యంగార్ అవార్డు” కర్ణాటక నుండి ప్రసిద్ధ రచయితలకు అందజేస్తున్నారు. మాస్తి గ్రామంలో ఉన్న అతని ఇల్లు కర్ణాటక ప్రభుత్వం లైబ్రరీగా మార్చింది.

ఆదర్శం... గుండ్రంపల్లి గ్రంథాలయం

నిజాం వ్యతిరేక ఉద్యమానికి రైతాంగ పోరాటానికి మరిదశ తెలంగాణ ఉద్యమానికి ప్రాణం పోసిన నల్గొండ జిల్లా చిట్టాల మండలం గుండ్రంపల్లి గ్రామం ఉట్టికోటు ఆశ్చర్యస్వామి స్వార్థిగా గ్రంథాలయ ఉద్యమ కేంద్రంగా ఎందరికో ఆదర్శంగా నిలుస్తుంది. 2006వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ 14వ తేదీన ప్రారంభమైన ఈ గ్రంథాలయం తెలంగాణ వ్యాప్తంగా మరెన్నో గ్రంథాలయాలు ప్రారంభించేందుకు సహకారం కూడా అందించడం విశేషం. 16వ వారికోత్సవం సందర్భంగా ఎవరైనా నూతన గ్రంథాలయం ఏర్పాటు చేస్తే వారికి కొంత ఫర్మిచర్, ఐదు వందల పుస్తకాలు, రెండు మ్యాగజైన్లు ప్రారంభ కానుకగా అందిస్తున్నట్లు గ్రంథాలయ వ్యవస్థాపక అధ్యక్షుడు అనుముల శ్రీనివాస్ ప్రకటించారు. ఈ గ్రంథాలయం కెరీర్ గైడెన్స్, అంగ్ భాష అవగాహన సదస్సు, ఉచిత దంత తైడ్య శిబిరాలు, అటల పోటీలు, సాంస్కృతిక పోటీలు మొదలైన సామాజిక సేవ కార్యక్రమాలను కూడా నిర్వహిస్తూ వస్తున్నది. అంతర్జాల సేవలు కూడా ఈ గ్రంథాలయంలో లభించడం పోటీ పరీక్షలకు సిద్ధమయ్యే విద్యార్థులకు ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఈ గ్రంథాలయంలో వచ్చి చదువుకున్నవారు ఉద్యోగాలు సాధించి జీవితంలో స్థిరపడ్డారు కెరీర్ గైడెన్స్, పోటీపరీక్షలకు ఉపయోగపడే పుస్తకాలు, మహానీయుల జీవిత చరిత్రలు,

సామాజిక శాస్త్రాలు, నిఘంటువులు, వ్యక్తిగత వికాస పుస్తకాలు, కథలు సాహిత్య పుస్తకాలు ఈ గ్రంథాలయంలో పాఠకులను ఆప్యోనిస్తాయి.

కలంయోధుడు... దేవులపల్లి ప్రభాకర్ రావు

దేవులపల్లిప్రభాకర్ రావు తెలంగాణ రాష్ట్ర తొలి అధికార భాషా సంఘం అధ్యక్షుడు మరణించడం తెలంగాణ భాషకు సాహిత్యానికి తీరని లోటు. ఈయన ఏప్రిల్ 21, 2002వ మరణించారు. 84 సంవత్సరాల జీవితంలో ఆయన తొలిదశ మరిదశ తెలంగాణ ఉద్యమాలలో కీలక పాత్ర వహించాడు. పత్రికలలో జర్రులిస్టుగా, రచయితగా బలమైన వ్యాసాలు రాస్తా తెలంగాణ ప్రజలను, ఉద్యమకారులను క్రత్వవ్యోముఖులను చేయడంలో ఆయనకు ఆయనే సాటి. 1938లో వరంగల్ జిల్లా దేశాయిపేటలో ఆండాలమ్మ, వెంకట చలపతి రావు దంపతులకు జన్మించిన ప్రభాకర్ రావు రాజకీయాల్లోనూ, పత్రికా రంగంలోనూ ప్రముఖంగా రాశించారు. కాలమిస్తుగా, ఫీచర్ రచయితగా, అనువాదకుడిగా పత్రికా రంగంలో ఆయన రాశించారు. తెలంగాణ తొలి దశ ఉద్యమంలో డ్యూక్రోచెన్సూరెడ్డి స్టాపించిన తెలంగాణ ప్రజాసమితిలో కీలక పాత్ర పోషించారు. తెలంగాణ ఉద్యమానికి చేటు చేసే ఏ అంశాన్ని ఆయన సహాయచేచు. తెలంగాణ మరిదశ ఉద్యమంలో పదునైన వ్యాసాలతో ఉద్యమకారులకు వెన్నుదన్నగా నిలిచారు. 2016 ఏప్రిల్ 27వ తేదీన ఆయన సేవలను గుర్తించి ముఖ్యమంత్రి కేసిఆర్ తెలంగాణ తొలి అధికార భాషా సంఘం అధ్యక్షుడిగా నియమించారు. ఆయన అనేక తెలుగు పత్రికలలోనూ, అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ప్రచురించే ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రిక సంపాదకునిగా వ్యవహారించారు. 1968లో ఆయన రాసిన గురజాడ జీవిత చరిత్ర పుస్తకానికి యునెస్కో పురస్కారం లభించింది. దేవులపల్లి ప్రభాకర్ రావు మృతి పట్ల తంగేడు శ్రద్ధాంజలి ఘటేస్తూ వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నది.

అనువాదం ఒక అద్భుత ప్రక్రియ - కె. శివారెడ్డి

అనువాదం ఒక అద్భుతమైన విలక్షణ ప్రక్రియ అని, ప్రపంచ సాహిత్యాన్ని ప్రపంచవ్యాప్తంగా సాహిత్య అభిమానులకు చేరవేసే ఏకైక ప్రక్రియ అనువాదమని సరస్వతి సమ్మాన్ పురస్కార గ్రహిత డాక్టర్ కె శివారెడ్డి అన్నారు. ఏప్రిల్ 21వ తేదీ రపింద్రబారంతి సమావేశ మందిరంలో తెలంగాణ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ పురియు అన్వేషకీ సంయుక్త నిర్వహణలో జరిగిన డాక్టర్ అయ్యాధ్య రెడ్డి కథ సంగమం పుస్తక ఆవిష్కరణ కార్యక్రమంలో ముఖ్య అతిథిగా ఆయన మాటల్లాడారు. ప్రపంచంలోని 17 దేశాలకు సంబంధించి 19 అత్యుత్తమ కథలను అనువాదం చేసిన అయ్యాధ్య రెడ్డి తెలుగు సాహిత్యానికి ముఖ్యంగా కథా సాహిత్యానికి గొప్ప సేవ చేశారని కొనియాడారు. ఈ కార్యక్రమానికి అధ్యక్షత ప్రాంతికి పుస్తక ఉదాహరణ తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ పూర్వ అధ్యక్షుడు డాక్టర్ నందిని సిధారెడ్డి మాటల్లాడుతూ అయ్యాధ్య రెడ్డి అనువదించిన కథలు

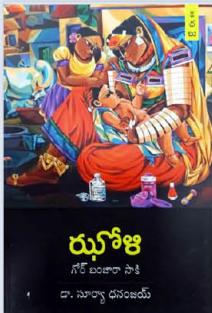
తెలంగాణ జీవితాన్ని జోడించి తెలంగాణ ప్రజలకు అందించిన వరమని, మూలకథ భావం చెడకుండా తెలంగాణ ప్రజల కథగా వాటిని అందించిన ప్రతిభ అయ్యాధ్య రెడ్డిది అని కొనియాడారు. గ్రంథ రచయిత డాక్టర్ అయ్యాధ్య రెడ్డి మాటల్లాడుతూ కరోనా కాలంలో లభించిన సమయాన్ని ప్రపంచంలోని అత్యుత్తమ కథలు అనువదించడానికి ఉపయోగించుకున్నానని, గొప్ప కథలను తెలుగు ప్రజలకు అందించడం గ్రంథాచంఙా ఉండని అన్నారు. ప్రముఖ విమర్శకులు కే సి రాములు థింసా, వీక్షణం సంపాదకులు వేణుగోపాల్ గ్రంథ సమీక్ష చేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో కె.పి.అశోక్ కుమార్, డాక్టర్ నాథేశ్వరం శంకరం, వేముగంటి మురళి, బద్దిరాజు ప్రవీణ్, ఘనపురం దేవేందర్, చిదెశ్వర సితాలశ్శీ, వాసర చెట్ల జయంతి, వరుల శివకుమార్, జక్కస్త గారి శ్రీనివాసరావు, రూప్ కుమార్ డబ్బికార్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

తెలంగాణ కథ - వర్తమాన జీవన చిత్రణ... గ్రంథ అవిష్కరణ

డో॥ ఎం. దేవేంద్ర ఉస్కూనియా విష్ణు విద్యాలయంలో 2016లో పూర్తి చేసిన సిద్ధాంత గ్రంథం, కథానికల ద్వారా తెలంగాణ జీవితాన్ని, అస్తిత్వ ఉద్యమాలను కూలంకుపంగా చిత్రించిన గ్రంథం “తెలంగాణ కథ - వర్తమాన జీవన చిత్రణ (1990-2010)ను ఏప్రిల్ 20న ప్రాదరాబాద్లో ఎమ్మెల్సీ

కల్యాకుంట్ల కవిత ఆవిష్కరించారు. ఆమె మాటల్లాడుతూ తెలంగాణ సాహిత్యం మీద ఇంకా పరిశోధనలు జరగాలని, అంతరించి పోతున్న తెలంగాణ కళలను సంరక్షించు కోవాలని అభిప్రాయ పడ్డారు. అత్మియ అతిథిగా విచ్చేసిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ చైర్మాన్ జూలూరి గారి శంకర్ తెలంగాణ కథానిక వాస్తవికతను తెలియజేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో డా॥ నారసింహ చారీ, నవీన్ ఆచారీ తదితరులు పాల్గొన్నారు

యుశ్జ

డా. సూర్య ధనంజయ
సెల్: 9949996902

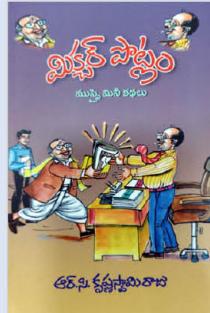
వెల : రూ.10/-

జాన్ 2, 2014

కోడం పవన్ కుమార్

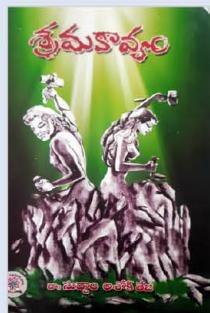
లయ పబ్లికేషన్స్
హైదరాబాద్
వెల : రూ.125/-

ఖకపట్టం

ఆర్.ఎస్. వెంకట్టార్మి
సెల్: 9393662821

వెల : రూ.125/-

త్రమకావ్యం

డా. సుధాల అశోక్‌చేం

నవచేతన బుక్ ఫాస్
హైదరాబాద్
వెల : రూ.125/-

ఉద్యమాలలో జీవితమ్

డా. ఎస్. హసేన

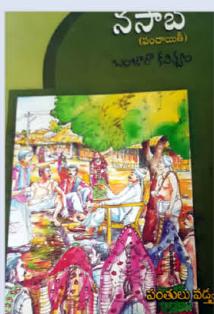
ప్రజాశక్తి విశాలాంధ్ర పుస్తక కేంద్రాలు
హైదరాబాద్
వెల : రూ.100/-

ధ్యాన సూఫలి

శ్రీశ్రీ గురు విశ్వమార్పి

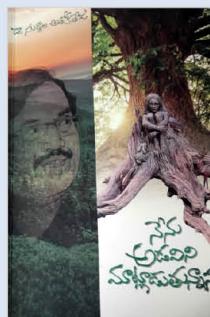
వెల : రూ.100/-

వసాబ్

వడ్డ పంతులు నాయక్
సెల్: 9441997162

వెల : రూ.50/-

నేను అడవిని మాట్లాడుతున్నాను

డా. సుధాల అశోక్‌చేం

ఎమెస్.ఎస్. ప్రై.ఎస్.
హైదరాబాద్
వెల : రూ.75/-

ఇక ఇష్టం

కటుకోజ్యల ఆనందాచారి
సెల్: 9948787660

సపెలంగాళ బుక్ ఫాస్
హైదరాబాద్
వెల : రూ.150/-

